

HELSINGIN YLIOPISTO

Elliniká h ellhvika?

Latinalaisilla aakkosilla kirjoitettu kreikka
internet-keskusteluissa

Paula Hämeen-Anttila
Pro gradu -tutkielma
Yleinen kielitiede
Nykykielten laitos
Helsingin yliopisto
Tammikuu 2016

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion – Faculty Humanistinen tiedekunta		Laitos – Institution – Department Nykykielten laitos	
Tekijä – Författare – Author Paula Hämeen-Anttila			
Työn nimi – Arbetets titel – Title Elliniká h ellhvika? Latinalaisilla aakkosilla kirjoitettu kreikka internet-keskusteluissa			
Oppiaine – Läroämne – Subject Yleinen kielitiede			
Työn laji – Arbetets art – Level Pro gradu -tutkielma		Aika – Datum – Month and year Tammikuu 2016	Sivumäärä– Sidoantal – Number of pages 90
Tiivistelmä – Referat – Abstract			
<p>Tämä pro gradu -tutkielma tarkastelee latinisoitua kreikkaa internet-keskusteluissa. Latinisoitu kreikka tunnetaan yleisemmin nimellä <i>Greeklish</i>, ja se viittaa kreikan kirjoittamiseen latinalaisilla aakkosilla. Kirjoitustapa on yleinen tietokonevälitteisessä viestinnässä, ja sitä käytetään edelleen, vaikka teknologiset rajoitteet kreikkalaisten aakkosten käyttämiseen ovatkin pitkälti poistuneet. Tutkimuksen tavoitteena on kuvata nykyisiä latinisointikäytänteitä. Yleensä kirjoittajan katsotaan noudattavan translitteroidessaan joko visuaalista tai foneettista mallia, eli hän yrittää joko jäljitellä alkuperäisen kreikkalaisen grafeemin ulkonäköä tai äännearvoa.</p> <p>Aiempi tutkimus on keskittynyt vahvasti yksittäisten kirjoittajien translitterointivalintojen tutkimiseen. Tämän tutkielman näkökulma luo katseen yksittäisiin grafeemeihin ja digrafeihin: mitkä niistä translitteroidaan yleensä visuaalisen mallin mukaan ja mitkä foneettisen mallin mukaan? Lisäksi tutkimuksen kohteena on translitteroinnin johdonmukaisuus, eli pysyykö kirjoittaja kunkin grafeemin ja digrafin kohdalla yhdessä translitterointiratkaisussa vai vaihtelee hän niitä pitkin tekstiä.</p> <p>Tutkimuksessa käytetään kahta korpusta. Ensimmäinen on Dora Tseligan vuonna 2003 julkaistuun väitöskirjaan kerätty aineisto, jossa on taulukoitu translitterointikäytäntöjä 127 kirjoittajalta. Toinen aineistokokonaisuus on tätä tutkielmaa varten kerätty korpus, jossa on vuosina 2007–2016 kirjoitettuja viestejä internetin julkisilta kreikkalaisilta keskustelu- ja uutispalstoilta. Yksittäisiä kirjoittajia tässä korpuksessa on yhteensä 59.</p> <p>Korpuksat paljastavat ensinnäkin sen, että eri grafeemien ja digrafiien välillä on huomattavaa vaihtelua latinisointikäytännöissä. Jotkut kreikkalaiset grafeemit, kuten <v>, <π> ja <ρ>, translitteroidaan käytännössä aina foneettisen mallin mukaan, kun taas erityisesti muun muassa digrafiien tapauksissa visuaalinen translitterointi on selvästi yleisempää. Joidenkin grafeemien kohdalla molemmat mallit ovat suunnilleen yhtä käytettyjä.</p> <p>Tutkimuksen toinen tulos on se, että vaikka aiemman tutkimuksen mukaan kirjoittajat pysyvät valitsemassaan translitterointimallissaan eivätkä sekoita niitä keskenään, tämä ei pidä kovin hyvin paikkaansa kaikkien grafeemien ja digrafiien kohdalla. Etenkin grafeemin <η> tapauksessa on varsin tavallista, että kirjoittaja translitteroi sen samassa viestissä paikoin visuaalisesti <h> ja paikoin foneettisesti <i>.</p> <p>Tutkimuksen tuloksista voi myös havaita, että latinisoitua kreikkaa kirjoitetaan internet-keskusteluissa kohtuullisen paljon visuaalisen mallin mukaan. Tämä on päinvastoin kuin viralliset translitterointistandardit, kuten ELOT 743 ja SFS 5807, suosittelevat.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords Kreikka, nykykreikka, latinisoitu kreikka, Greeklish, translitterointi, grafemiikka, tietokonevälitteinen viestintä			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Keskustakampuksen kirjasto			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	1
2	Tutkimuksen tausta.....	3
2.1	Teoria ja käsitteistö.....	4
2.1.1	Grafemiikka ja sen keskeinen käsitteistö.....	4
2.1.2	Tietokonevälitteinen viestintä tutkimusalana.....	12
2.1.3	Latinisoitu kreikka käsitteenä.....	14
2.2	Kreikan ortografia.....	17
2.3	Viralliset translitterointistandardit.....	21
2.3.1	ELOT 743 ja SFS 5807.....	21
2.3.2	Yhtenäisen translitterointistandardin puutteen tuomia ongelmia....	23
2.4	Aiempi tutkimus latinisoidusta kreikasta.....	25
2.4.1	Visuaalinen, foneettinen ja näppäimistöperäinen latinisointi.....	25
2.4.2	Eri translitterointitapojen vaikutukset lukunopeuteen.....	33
2.4.3	Latinisoidun kreikan asema kreikkalaisessa yhteiskunnassa.....	35
2.5	Translitterointitapojen ortografinen syvyys.....	40
3	Aineisto ja metodologia.....	42
3.1	Aineisto.....	42
3.1.1	Tseligan korpus.....	42
3.1.2	Oma korpukseni.....	44
3.2	Metodologia.....	47
3.3	Tutkimusetiikka.....	49
4	Analyysi.....	50
4.1	Analyysi Tseligan aineistosta.....	51
4.1.1	Grafeemien ja digrafien latinisointitendenssit.....	51
4.1.2	Grafeemien ja digrafien translitteroinnin johdonmukaisuus.....	54
4.2	Analyysi omasta korpuksesta.....	55
4.2.1	Grafeemien ja digrafien translitterointitendenssit.....	55
4.2.2	Grafeemien ja digrafien translitteroinnin johdonmukaisuus.....	60

4.3	Kahden analyysin vertailu ja synteesi	62
4.4	Mahdollisia syitä latinisointitendenssien muotoutumiselle.....	65
5	Johtopäätökset.....	67
5.1	Latinisointitendenssit.....	67
5.2	Translitterointi prosessina	70
5.3	Mahdollisia jatkotutkimusaiheita	71
	Lähdeluettelo.....	73
	Liite 1. Latinisointitendenssit Tseligan aineistossa.....	77
	Liite 2. Latinisointitendenssit tutkielmaa varten kerätyssä korpuksessa	78
	Liite 3. Tutkielmaa varten kerätty korpus	79

Taulukkoluetelo

Taulukko 1. Kreikkalaiset aakkoset ja niiden äännearvot.	20
Taulukko 2. Nykykreikan digrafit ja niiden äännearvot.	21
Taulukko 3. ELOT 743 ja SFS 5807.	23
Taulukko 4. Erilaisia translitterointitapoja.	27

Kaavioluettelo

Kaavio 1. Grafeemien ja digrafien latinisointitendenssit Tseligan aineistossa.	52
Kaavio 2. Latinisoinnin epäsystemaattisuus grafeemeittain ja digrafeemeittain Tseligan aineistossa.	54
Kaavio 3. Grafeemien ja digrafien latinisointitendenssit omassa korpuksessani.	58
Kaavio 4. Latinisoinnin epäsystemaattisuus grafeemeittain ja digrafeemeittain omassa korpuksessani.	61
Kaavio 5. Grafeemien ja digrafien latinisointitendenssit koottuna.	64

1 Johdanto

Kreikkalaiset ovat tunnetusti ylpeitä kielestään sekä aakkostostaan, jota sen kirjoittamiseen käytetään. Tästä huolimatta latinalaiset aakkoset ovat kreikkalaisilla nykyään varsin yleisessä käytössä tietokonevälitteisessä viestinnässä. Tällainen latinisoitu kreikkaa herättää kreikkalaisissa usein paljon mielipiteitä puolesta ja vastaan, ja ilmiöstä on keskusteltu yhteiskunnassa paljon: onko se uhka kreikan kielelle vai luonnollinen tapa ilmaista itseä internetissä? Tieteellistä tutkimusta latinisoidusta kreikasta ei kuitenkaan ole tehty kovinkaan paljon.

Virallisia standardeja kreikan translitteroimiseksi latinalaisille aakkosille on kehitetty, mutta ne eivät ole laajassa käytössä – itse asiassa läheskään kaikki kreikkalaiset eivät ole edes tietoisia niiden olemassaolosta. Niinpä kyseessä onkin varsin moninainen ilmiö, sillä jokainen kirjoittaja valitsee sopivan latinisointitavan omien mieltymystensä mukaan: toiset pyrkivät imitoimaan mahdollisimman hyvin kreikkalaisten aakkosten ulkoasua eli translitteroivat visuaalisesti, kun taas toiset translitteroivat sanojen äänneasun mukaan eli foneettisesti. Monella kreikkalaisella grafeemilla saattaa olla kolmekin erilaista translitterointitapaa latinalaisille aakkosille.

Tässä pro gradu -tutkielmassa lähestyn latinisoitua kreikkaa deskriptiivisestä näkökulmasta. Aiheesta on tehty jonkin verran sosiolingvistisiä tutkimuksia esimerkiksi kreikkalaisten asenteista tätä uutta kirjoitustapaa kohtaan, mutta ilmiön tarkka kuvaaminen on jäänyt hieman varjoon. Erityisesti translitterointikäytänteiden kuvaaminen on keskittynyt yksittäisten käyttäjien valintoihin kokonaisuutena: esimerkiksi kuinka moni translitteroi visuaalisesti ja kuinka moni foneettisesti.

Kenelle tahansa latinisoituun kreikkaan tutustuneelle on kuitenkin selvää, että joitain grafeemeja translitteroidaan yleensä visuaalisesti ja toisia foneettisesti huolimatta kirjoittajan yleisestä suuntauksesta translitteroinnin suhteen. Tässä tutkielmassa haluankin siis irrottaa yksittäiset grafeemit ja digrafit muista riippumattomiksi kokonaisuuksikseen ja tarkastella, mitä grafeemeja ja digrafeja

muunnetaan latinalaisille aakkosille yleensä visuaalisesti ja mitä puolestaan yleensä foneettisesti ja minkä kohdalla molemmat vaihtoehdot ovat tasapuolisesti käytössä. Toisin sanoen tarkoitus on selvittää, mitkä translitterointiratkaisut ovat yleisiä ja mitkä harvinaisia sekä missä määrin kirjoittajat pysyvät valinnoissaan ja kuinka usein he vaihtelevat useamman translitterointimallin välillä yksittäisen grafeemin tai digrafin kohdalla. Huomion kohteena on siis aina erillinen grafeemi tai digrafi; eivät kirjoittajan muut valinnat. Tällaista tutkimusta ei ole aiemmin tehty, vaan usein varsin harvinaiset, joskin teoriassa yhtä mahdolliset translitterointiratkaisut, on esitetty enemmän tai vähemmän tasavertaisina yleisten translitterointivarianttien rinnalla.

Rajaan tutkimukseni koskemaan vain tietokonevälitteistä viestintää, enkä ole ottanut korpukseen mukaan esimerkiksi käsinkirjoitettuja viestejä, tekstiviestejä tai vaikkapa sanomalehdissä tai muualla esiintyvien kreikkalaisten nimien translitterointeja. Syitä aineiston rajaamiselle ovat muun muassa saatavuus ja materiaalin käyttöoikeudet: tekstiviestit käsittelevät usein kahdenvälistä aineistoa, joka olisi pidettävä salassa. Nimien translitteroinnissa noudatetaan usein selvästi erilaisia konventioita, sillä silloin translitterointi on todennäköisesti tehty kreikkaa osaamattomien tarpeet huomioiden. Tässä työssä haluan keskittyä vain kreikkalaisten keskinäiseen vuorovaikutukseen.

Käytössäni on kaksi itsenäistä aineistokokonaisuutta. Dora Tseligan vuonna 2003 ilmestynyttä väitöskirjaansa varten keräämä ja tilastoima materiaali sekä vain tätä tutkielmaa varten kokoama korpus. Molemmat korpukset on koottu internetissä julkisesti saatavilla olevista viesteistä muun muassa erilaisilta keskustelupalstoilta. Analysoin molemmat aineistot, ja lopuksi myös vertailen niistä tekemiäni havaintoja toisiinsa.

Tutkielmani alussa luvussa 2 asemoin tutkimukseni kielitieteen kentälle, ja esittelen grafemiikan ja tietokonevälitteisen viestinnän tutkimuksen aloja. Lisäksi pohdin samalla alojen terminologiaan ja määritelmien moninaisuuteen liittyviä näkemyksiä. Tutkielman taustaksi käyn lyhyesti läpi myös kreikkalaiset aakkoset ja niiden kehityksen antiikin ajoista tähän päivään sekä kaksi nykyään käytössä

olevaa virallista translitterointistandardia. Aiempaa tutkimusta esitellessäni keskityn pääasiassa latinisoidun kreikan kuvaukseen liittyvään tutkimukseen, mutta kerron lyhyesti myös sosiolingvivistisestä tutkimuksesta alaluvussa 2.4.3, mikä auttaa ymmärtämään ilmiön aseman ja merkityksen kreikkalaisessa yhteiskunnassa. Luvun 2 viimeisessä alaluvussa pohdin ortografisen syvyyden käsitteen soveltamista translitterointimalleihin.

Luku 3 alkaa aineistoni esittelyllä. Esittelen ensin Tseligan kokoaman ja tilastoiman materiaalin ja sitten korpuksen, jonka olen itse kerännyt. Jatkan metodologisilla huomioilla, ja päätän luvun tutkimusetiikkaa koskeviin pohdintoihin.

Neljäs luku on analyysiluku, jossa tutkin latinisointeja ensin Tseligan ja sitten itse keräämäni aineiston pohjalta. Molemmista korpuksista käyn ensin läpi kunkin grafeemin ja digrafin latinisointitendenssit, ja sitten tutkin, miten johdonmukaisesti kirjoittajat noudattavat valintojaan. Analyysin lopussa vertailen tuloksia kahdesta korpuksesta, ja muodostan keräämiäni tietojen pohjalta yhteenvedon grafeemien ja digrafiin translitterointitendensseistä. Lisäksi pohdin mahdollisia syitä latinisointikäytänteiden muodostumiselle.

Vedän vielä pohdinnan tulokset ja johtopäätökset yhteen tutkielman viimeisessä eli viidennessä luvussa, ja vertaan tuloksia latinisoidusta kreikasta tehtyihin aiempiin havaintoihin. Pohdin myös translitteroinnin luonnetta prosessina ja sen vaikutuksia tulosteni tulkintaan. Viimeiseksi esitän aiheita mahdolliselle jatkotutkimukselle.

2 Tutkimuksen tausta

Tämä luku luo taustan tutkimukselleni. Esittelen teoreettista viitekehystä ja keskeistä terminologiaa alaluvussa 2.1. Tämän jälkeen käyn läpi kreikan ortografian alaluvussa 2.2, ja sitten alaluvussa 2.3 nostan esille kaksi virallista translitterointistandardia. Alaluku 2.4 käsittelee latinisoidusta kreikasta tehtyä aiempaa tutkimusta keskittyen etenkin erilaisten translitterontikäytänteiden

kuvaukseen. Viimeinen alaluku 2.5 pohtii translitterointia jälleen teoreettisemmalta kannalta.

2.1 Teoria ja käsitteistö

Tämä tutkielma liittyy kiinteästi kahteen kielitieteen alaan: grafemiikkaan ja tietokonevälitteisen viestinnän (engl. *computer-mediated communication*) tutkimukseen. Käytän paljon grafemiikan alan käsitteistöä, joten käyn läpi keskeisten termien määritelmiä, ja nostan esiin joitain niihin liittyviä ongelmia alaluvussa 2.1.1. Grafemiikan alan tutkimus on perinteisesti jäänyt muiden kielitieteen alojen varjoon. Sen sijaan tietokonevälitteisen viestinnän tutkimus on noussut viime aikoina yhä suositummaksi alaksi, jota tämäkin työ edustaa. Esittelen alaa lyhyesti alaluvussa 2.1.2.

Viimeinen alaluku 2.1.3 käsittelee termejä, joilla latinalaisilla aakkosilla kirjoitettua kreikkaa on kutsuttu. Tutkimus aiheesta on vielä hyvin vähäistä, joten kirjoitustavalle ei ole tieteellisessä kontekstissa vielä vakiintunutta termiä. Käyn läpi muita ilmiöstä käytettyjä nimiä, ja esittelen ehdotukseni suomenkieliseksi termiksi: latinisoitu kreikka.

2.1.1 Grafemiikka ja sen keskeinen käsitteistö

Grafemiikka (engl. *graphemics*) on kielitieteen ala, joka tutkii kirjoitusjärjestelmiä ja niiden merkkejä. Lähestymistavassa on keskeistä se, että kirjoitusta ei nähdä ainoastaan toissijaisena järjestelmänä puheeseen nähden vaan itsenäisenä kokonaisuutena, jossa on piirteitä, joita ei ole puhutussa kielessä – ja yhtä lailla toisinpäin. (Coulmas 1996:176–177.) Kirjoitusjärjestelmiä on tutkittu kielitieteessä huomattavasti esimerkiksi fonologiaa vähemmän, joten grafemiikka ei ole kovin vakiintunut ja keskeinen kielitieteen haara. Sen voi huomata esimerkiksi siitä, että suurin osa alan terminologiastakin on johdettu analogisesti muiden kielitieteen alojen, kuten erityisesti fonologian, käsitteistöä.

Yksi grafemiikan peruskäsitteistä on grafeemi (engl. *grapheme*), joka on alkujaan kehitetty analogiana termistä foneemi. Grafeemeihin viitattaessa tieteellisessä

tekstissä ne merkitään kulmasulkeiden <> sisään. Laajasti ymmärrettynä grafeemi tarkoittaa abstraktiota kirjoitetun kielen analyysin pienimmästä osasta. (Coulmas 1996:174–175.) Tässä mielessä mukaan voitaisiin lukea myös numeromerkit ja välimerkit sekä logogrammit, kuten kiinalaiset kirjoitusmerkit, ja muut ei-aakkoselliset kirjoitusmerkit. Muun muassa Kohrt (1986:91) ei kuitenkaan pidä esimerkiksi logogrammeja grafeemeina.

Grafeemia onkin käytetty terminä hieman toisistaan poikkeavilla tavoilla kirjallisuudessa, ja tyhjentävää, kaikkeen tutkimukseen sopivaa määritelmää on vaikea luoda. Yleensä erotetaan kaksi erilaista tapaa lähestyä käsitettä (ks. esim. Coulmas 1996:175 ja Kohrt 1986:84). Kohrt käyttää näistä käsitystavoista nimityksiä referentiaalinen (*referential*) ja analoginen (*analogical*). Ero näissä kahdessa on se, että referentiaalisessa näkemyksessä grafeemi nähdään riippuvaiseksi foneemin käsitteestä. Kirjoitetun kielen grafeemit edustavat siis puhutun kielen foneemeja. Analogisen näkemyksen kannattajat puolestaan pitävät kirjoitusta erillisenä puheesta, ja grafeemeja tulisi kohdella samaan tapaan itsenäisenä kielen tasona kuin foneemejakin. Niinpä grafeemi määrittyy suhteessa muihin kirjoitusjärjestelmän grafeemeihin. Tässä työssä pitäydyn analogisessa näkökulmassa, ja sisällytän grafeemin käsitteeseen myös numeromerkit ja välimerkit.

Weingarten (2013:18) erottaa vapaista grafeemeista (*free grapheme*) liitegrafeemit (*affigated grapheme*), jotka eivät ole itsenäisiä vaan aina liitettynä johonkin vapaaseen grafeemiin. Yleensä tällaisia kutsutaan diakriiteiksi eli tarkkeiksi. Esimerkiksi kreikassa on tapana merkitä sanapaino akuutilla. Ei kuitenkaan olisi järkevää erottaa jokaista mahdollista akuutilla merkittyä vokaalimerkkiä omaksi grafeemikseen kieltä analysoidessa. Niinpä esimerkiksi <α> ja <ά> edustavat samaa vapaata grafeemia, mutta jälkimmäiseen on lisätty myös liitegrafeemi. Tosin suomen kielen tapauksessa <a> ja <ä> sekä <o> ja <ö> käsitetään yleensä omiksi grafeemeikseen, mikä osaltaan kertoo yhden, kaikkiin kieliin ja tilanteisiin sopivan määritelmän luomisen vaikeudesta. Referentiaalisesta näkökulmasta voisi toki todeta, että suomen <a> edustaa eri foneemia kuin <ä> ja <o> eri foneemia kuin <ö>, joten aakkonen ja diakriitti muodostavat yhden äänteellisen

kokonaisuuden. Toisaalta kreikan <α> ja <ά> eroavat vain prosodisilta piirteiltään, joten niitä ei yleensä analysoida eri foneemeiksi.

Kun kahden grafeemin yhtymä edustaa yhtä äännettä, kyseessä on digrafi (engl. *digraph*) (Coulmas 1996:129). Kreikassa digrafeja ovat esimerkiksi <ει> ja <οι>, jotka molemmat ääntyvät foneemina /i/. Referentiaalisen grafeemiteorian mukaan digrafit ovat grafeemeja, sillä ne muodostavat yhden äänteellisen kokonaisuuden. Analogisen näkemyksen perusteella, johon tämä työ siis pohjautuu, digrafit sen sijaan muodostuvat kahdesta grafeemista, eivätkä siis ole itsessään grafeemeja.

Glyyfi (engl. *glyph*) puolestaan tarkoittaa grafeemin yksittäistä esiintymisasua (Kohrt 1983:90). Esimerkiksi grafeemi <a> näyttää hieman erilaiselta eri kirjasintyypeillä kirjoitettuna, mutta ei muuta tekstin merkitystä. Glyyfistä näkee joskus myös nimitystä graafi (engl. *graph*). Esimerkiksi Kohrt (1983:90) suosii jälkimmäistä (*graph*), sillä se on analoginen suhteessa termeihin foneemi ja fooni. Tässä tutkielmassa käytän kuitenkin termiä glyyfi, sillä se on yleisemmin käytössä.

Kuten foneemeilla voi olla allofoneja, myös grafeemeilla voi olla vastaavasti allografeja. Allografi (engl. *allograph*) tarkoittaa siis grafeemin varianttia tietyssä asemassa. Esimerkiksi kreikkalaisessa aakkostossa glyyfit <σ> ja <ς> ovat saman grafeemin allografeja: jälkimmäistä käytetään vain sananloppuisessa asemassa ja ensimmäistä kaikissa muissa ympäristöissä. Tyypillinen esimerkki allografiasta ovat myös isot ja pienet kirjaimet, jotka edustavat samaa grafeemia, kuten latinalaisten aakkosten <A> ja <a>. Coulmas (1996:173) kuitenkin huomauttaa, että näin on ainoastaan, jos isojen ja pienten kirjainten distribuution katsotaan olevan kontekstiriippuvaista, eivätkä ne luo merkityseroja. Tässä tutkielmassa pidän kuitenkin isoja ja pieniä aakkosia saman grafeemin allografeina. Lisäksi käsittelen myös grafeemeita, joiden ylle on lisätty diakriitteja, kyseisen grafeemin allografeina.

Kirjoitusjärjestelmä (engl. *writing system*) kuvaa kieltä visuaalisilla tai taktiillisilla merkeillä systemaattisella tavalla (Coulmas 1996:454). Kirjoitusjärjestelmä käsitteenä kuvaa kirjoituksen suhdetta kielellisiin yksiköihin: on olemassa

esimerkiksi tavuihin perustuvia syllabista kirjoitusta ja äänteisiin perustuvaa aakkosellista kirjoitusta (Joshi & Aaron 2006). Kirjoitusjärjestelmä ei ole siis sama asia kuin kirjaimisto (engl. *script*) tai aakkoset (engl. *alphabet*), vaikka ne usein sekoitetaankin toisiinsa. Aakkoskirjoitus on kirjoitusjärjestelmän hyponyymi. Arkikielessä toki usein kuulee puhuttavan esimerkiksi ”kiinalaisista aakkosista”, mutta tieteellisessä tekstissä niistä tulee käyttää esimerkiksi termiä logogrammi tai laajemmin kirjoitusmerkki. Kirjaimisto puolestaan on jonkin kirjoitusjärjestelmän yksittäinen, graafinen ilmaisumuoto, kuten latinalainen ja kreikkalainen kirjaimisto (Joshi & Aaron 2006).

Kirjoitusjärjestelmistä on laadittu useita erilaisia typologioita, vaikkakin niitä on ollut viime aikoihin saakka suhteellisen vähän. Joycen ja Borgwaldtin (2013) mukaan typologioiden laatimisessa kohdataan perinteisesti kahdenlaisia ongelmia. Ensinnäkin ongelmana on ollut fonografisten ja ei-fonografisten kirjoitusjärjestelmien erojen kuvaaminen järkevästi, mikä liittyy yleensä erilaisiin käsityksiin kirjoituksen suhteesta puheeseen ja kieleen ylipäätään (ks. myös ongelmat grafeemin määrittelyssä aiemmin tässä alaluvussa). (Joyce & Borgwaldt 2013:5.) Fonografisia eli seneemisiä (engl. *cenemic*) ovat sellaiset kirjoitusjärjestelmät, jossa kirjoitusmerkit ilmaisevat vain äännettä eivätkä siis kannan semanttista tietoa. Näitä ovat syllabiset eli tavuihin perustuvat kirjoitusjärjestelmät, konsonanttiaakkoset sekä latinalaisten ja kreikkalaisten aakkosten kaltaiset täydet aakkosjärjestelmät. Ei-fonografisissa eli plereemisissä (engl. *pleremic*) kirjoitusjärjestelmissä kirjoitusmerkeillä on myös semanttista sisältöä. Näihin luetaan logografiset ja logosyllabiset järjestelmät, kuten kiinalainen kirjoitusjärjestelmä. (Coulmas 1996:560.)

Toisena ongelmana kirjoitusjärjestelmien typologioiden laatimisessa on oleellisten piirteiden löytäminen kaikkien kirjoitustapojen joukosta, jotta relevantteja kategorioita voitaisiin luoda: typologioissa ei toisaalta saa olla liian montaa kategoriaa jokaiselle vähänkin muista eroavalle kirjoitusjärjestelmälle, sillä se voi vaikeuttaa yhteisten piirteiden havaitsemista, mutta toisaalta liian harva kategoria vaikeuttaa tutkimusta yhtä lailla. (Joyce & Borgwaldt 2013:5.) Kaikkia typologiaehdotuksia ei tämän tutkielman tarpeisiin ole tarpeellista käydä läpi, sillä

keskityn ainoastaan aakkoskirjoitukseen. Aakkoskirjoituksella on sikäli ollut erityisasema kirjoitusjärjestelmien joukossa, että se on ollut ylliedustettuna länsimaisessa kielitieteessä ja monet typologiaehdotukset ovat olleet teleologisia pitäen aakkoskirjoitusta kaikkein kehittyneimpänä kirjoitusjärjestelmänä (Joyce & Borgwaldt 2013:6).

Aakkoset on käsitteenä monimerkityksinen, ja esimerkiksi Coulmas (1996:9–11) erittelee termille aakkoset kolme eri käyttötapaa, joista tässä tutkielmassa käytän kahta ensimmäistä kontekstista riippuen. Aakkosilla voidaan ensinnäkin tarkoittaa kirjoitusjärjestelmää, jossa kirjoitusmerkkien eli grafeemien ja äänneyksiköiden eli foneemien välillä on systemaattinen suhde. Myös kreikkalainen kirjoitusjärjestelmä on tällainen. Maailmanlaajuisesti tunnetuin esimerkki aakkoskirjoituksesta on luultavasti latinalainen aakkosto, jota käytetään myös suomea kirjoitettaessa. Toisaalta termiä aakkoset voidaan käyttää viittaamaan myös minkä tahansa aakkosellisen kirjoitusjärjestelmän koko merkkiinventariin. Kolmas merkitys on jonkin kielen kirjoitusjärjestelmän merkkien luetteloinnin vakiintunut järjestys. Käytän termejä aakkoset ja aakkosto synonyymisesti, kuten Kielitoimiston sanakirjakin (2014)¹.

Kirjoitusjärjestelmään ja kirjaimistoon käsitteinä on ehdotettu toisenkinlaisia lähestymistapoja ja tarkennuksia. Esimerkiksi Weingarten (2013) määrittelee kirjoitusjärjestelmän kielen ja kirjaimiston yhdistelmäksi. Joillain kielillä, kuten serbiällä, on useampi kirjaimisto käytössä. Näin ollen voitaisiin puhua kirjoitusjärjestelmistä serbia-kyrillinen ja serbia-latinalainen. Parin ensimmäinen osapuoli on siis kieli ja toinen kirjaimisto. Tämä auttaisi tuomaan esille monia tärkeitä eroja kirjoitusjärjestelmien välillä, sillä esimerkiksi kaikki aakkostot eivät ole kaikilta ominaisuuksiltaan täysin yhteneväisiä. (Weingarten 2013:14–18.)

Weingartenin (2013) mukaan uusi kirjoitusjärjestelmä syntyy tyypillisesti vanhemman kirjoitusjärjestelmän pohjalta, kun kirjaimisto siirretään uuden kielen

---

¹ Kielitoimiston sanakirja 2014. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. Hakusana ”aakkosto”. Luettu 12.12.2015. <<http://www.kielitoimistonsanakirja.fi/>>

käyttöön. Vaikka kirjaimiston kirjainmerkeillä voi eri kirjoitusjärjestelmissä olla jossain määrin toisistaan poikkeavia äännearvoja, ne ovat kuitenkin yleensä lähellä toisiaan: esimerkiksi latinalaisen kirjaimiston <r> merkitsee monissa kirjoitusjärjestelmissä jonkinlaista tremulanttia, mutta ei koskaan esimerkiksi foneemeja /m/ tai /t/. Kirjaimisto on siis abstraktio prototyyppisestä kirjoitusmerkkien joukosta ja niihin liitetystä kielellisistä ominaisuuksista. Merkkien tarkka määrä ja muoto voivat silti hieman vaihdella kirjoitusjärjestelmästä toiseen kuten niihin liitetyt kielelliset ominaisuudetkin. (Weingarten 2013:17–18.)

Kirjoitusjärjestelmä kannattaa käsitteellisesti erottaa ortografiasta. Ortografia (engl. *orthography*) on jonkin kielen kirjoitusjärjestelmän standardoitu varieteetti. (Coulmas 2003: 35.) Ortografia viittaa siihen, miten tiettyä puhuttua kieltä kuuluu kirjoittaa. Kyse on siis normatiivisesta käsitteestä. Kuten Neef ja Balestra (2013) huomauttavat, kielellä voi olla kirjoitusjärjestelmä ilman ortografiaakin. Tämä ei kuitenkaan ole tyypillistä, mikä kertonee osaltaan ortografian hyödyllisyydestä niin kirjoittajalle kuin lukijallekin. (Neef & Balestra 2013:117.)

Ortografioiden tutkimisessa käytetään usein alun perin Katzin ja Feldmanin (1983) lanseeraamaa käsitettä ortografinen syvyys (engl. *orthographic depth*). Suomeksi termiä ovat käyttäneet muun muassa Valkama (2010) ja Veivo (2011). Matalimmassa mahdollisessa ortografiassa jokaista foneemia vastaa yksi grafeemi. Yleensä ideaalina ortografiana pidetään sellaista, jossa grafeemi–foneemi-vastaavuus on täydellinen, mutta käytännössä suurin osa ortografioista poikkeaa siitä (Caravolas 2005:498–499). Ortografinen syvyys ei kuitenkaan ole dikotomia, jossa on vain kaksi mahdollista arvoa – syvä ja matala – vaan kyseessä on jatkumo (Neef & Balestra 2013:114).

Suomen ortografian grafeemi–foneemi-vastaavuus on varsin hyvä, vaikka joitain poikkeuksiakin on, kuten joidenkin konsonanttigrafeemien kahdentuminen tietyissä ympäristöissä. Esimerkiksi sanassa ”jonnekin” grafeemi <k> ääntyy pitkänä. Syvässä ortografiassa foneemien ja grafeemien suhde on monimutkaisempi. Tyypillinen esimerkki tästä on englanti, jossa lähes jokaiselle

foneemille on enemmän kuin yksi mahdollinen kirjoitustapa kontekstista riippuen ja toisaalta lähes jokaiselle grafeemille on usea mahdollinen foneettinen arvo. Esimerkiksi <i> ääntyy /ai/ sanassa *polite*, mutta /ɜ:/ sanassa *bird*, ja foneemi /k/ kirjoitetaan <k> sanassa *key* ja <c> sanassa *cat*.

Neef ja Balestra (2013) erottelevat ortografisesta syvyydestä vielä kaksi erillistä käsitettä: grafemaattinen läpinäkyvyys (engl. *graphematic transparency*) ja ortografinen läpinäkyvyys (engl. *orthographic transparency*). Grafemaattinen läpinäkyvyys tarkoittaa sitä, miten helposti sanan ääntäminen on pääteltävissä sen kirjoitusasusta. Ortografinen läpinäkyvyys puolestaan viittaa siihen, miten helposti sanan ortografinen asu voidaan päätellä kieliopillisten ja fonologisten ominaisuuksien perusteella. (Neef & Balestra 2013:116–117.)

Kuten Neef ja Balestra (2013:116) itsekin huomauttavat, heidän käsitteistönsä on yhteyksissä psykolingvistiikassa yleisesti käytettyihin termeihin *feedforward* ja *feedback*, joista ensimmäinen vastaa grafemaattista ulottuvuutta ja jälkimmäinen ortografista. *Feedforward*-suunta tarkoittaa siis äänteiden kirjoittamista ja *feedback*-suunta vastaavasti kirjoituksen ääntämistä. Jos ortografia on *feedforward*-suuntaisesti johdonmukainen, äänteen kuullessaan kirjoittajalla on vain yksi vaihtoehto, miten kirjoittaa se, ja vastaavasti jos se on *feedback*-suunnassa johdonmukainen, lukijalla on vain yksi mahdollinen ääntötapa kullekin grafeemille. Grafeemin määrittelyssä on tosin paljon tutkijakohtaisia eroja, joten tarkkoja ja vertailukelpoisia lukuja eri kielten ortografioiden johdonmukaisuuden asteesta ei ole saatavilla. (Caravolas 2005:499.)

Kielen grafemaattisen ja ortografisen läpinäkyvyyden asteet voivat erota toisistaan. (Neef & Balestra 2013:117.) Ranskan kielen ortografia on esimerkki ortografiasta, joka on grafemaattisesti hyvin läpinäkyvä mutta ortografisesti ei aina kovinkaan, kuten voi havaita vaikkapa foneemin /ɛ/ lukuisista kirjoitusasuista: esimerkiksi sanassa *vrai* (tosi) se kirjoitetaan <ai>, sanassa *prêt* (valmis) <ê> ja sanassa *voyelle* (vokaali) <e>. Myös kreikan ortografia on grafemaattisesti läpinäkyvämpi kuin ortografisesti.

Käytän tässä tutkielmassa kreikkalaisilla aakkosilla kirjoitetun kreikan muuntamisesta latinalaisille aakkosille termiä translitterointi (engl. *transliteration*), kuten suurin osa muistakin tutkijoista. Jotkut käyttävät lisäksi termiä transkriptio (engl. *transcription*), joka on yleensä tosin liitetty foneettiseen tarkekirjoitukseen.

Carreiras ym. (2011:729–730) toteavat, että kun sekä alkuperäisessä tekstissä että translitteroidussa tekstissä grafeemien ja foneemien suhde on sama, kyse on itse asiassa transkriptiosta. Yksinkertaistaen kreikkaa muunnetaan latinalaisille aakkosille joko niin, että latinalainen aakkonen muistuttaa visuaalisesti mahdollisimman paljon kreikkalaista aakkosta, tai niin, että latinisoidun kirjoituksen ääntöasu vastaa alkuperäistä kreikkalaista sanaa mahdollisimman tarkkaan². Niinpä visuaalisen mallin mukaan kirjoittaminen olisi transkriptiota ja foneettisen mallin mukaan kirjoittaminen translitterointia. Kreikkaa ei kuitenkaan suinkaan aina muunneta latinalaisille aakkosille puhtaasti visuaalisesti tai foneettisesti, vaan kirjoittaja ottaa usein vaikutteita monista eri malleista (ks. esim. Androutsopoulos 2000a ja Tseliga 2003:137). Niinpä ei voi aina yksiselitteisesti sanoa, kumpaa lopputulos edustaa, joten transkription ja translitteroinnin erottaminen toisistaan tällä tavalla olisi epäkäytännöllistä. Muutenkaan tällainen erottelu ei ole tyypillinen latinisoitua kreikkaa koskevassa tai muussa tutkimuskirjallisuudessa.

Transkriptio käsitetään usein puheen äänteiden ja muiden ominaisuuksien muuttamiseksi kirjoitettuun muotoon (esim. Coulmas 1996:509, Karlsson 2004:45). Tämä viittaisi siis ennemmin foneettiseen kuin visuaaliseen translitterointiin. Kielitoimiston sanakirja huomauttaa, että transkriptiota voidaan käyttää myös translitteroinnin synonyyminä, vaikkakin jälkimmäinen termi on yleisemmin käytössä³.

---

² Eri translitterointimalleista tarkemmin alaluvussa 2.4.1.

³ Kielitoimiston sanakirja 2014. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. Hakusana ”transkriptio”. Luettu 12.12.2015. <<http://www.kielitoimistonsanakirja.fi/>>

Laajin määritelmä translitteroinnille on yksinkertaisesti jonkin kirjoituksen muuntaminen toiselle kirjoitusjärjestelmälle (esim. Coulmas 2003:36, Johdatus kielitieteeseen 2013:11). Tarkka terminologia on siis hieman vaihtelevaa. Tässä tutkielmassa pitäydyn ainoastaan termissä translitterointi, sillä se on selvästi yleisempi ja lisäksi koska transkriboinnilla on muun muassa foneettiseen tarkekirjoitukseen liittyviä merkityksiä.

2.1.2 Tietokonevälitteinen viestintä tutkimusalana

Tietokonevälitteinen viestintä (*computer-mediated communication*) on termi, jolla viitataan ihmisten väliseen viestintään internetin kautta. Usein myös tekstiviestit liitetään tietokonevälitteiseen viestintään, vaikka niitä ei välttämättä lähetetäkään internetin ja tietokoneen avulla, sillä ne edustavat kuitenkin nopeaa viestintää modernin teknologian välityksellä. Nykyaikana puhelimien kehittyessä voi olla jo vaikeaa erottaa tarkasti internetitse ja tekstiviestitse tapahtuvaa kommunikaatiota toisistaan. Yleensä keskiössä ovat kuitenkin esimerkiksi internetin keskustelupalstat, sähköpostiviestit ja chat-keskustelut. Viestintää laajemmassa merkityksessä eli esimerkiksi uutisia tai tiedotteita ei ole yleensä sisällytetty tietokonevälitteisen viestinnän käsitteeseen. (Danet & Herring 2007:23–24).

Tietokonevälitteinen viestintä on kirjoitettua kieltä, mutta sen nopeus on johtanut joidenkin piirteiden omaksumiseen myös puhutusta kielestä, ja kirjoittajat ovat kehittäneet tapoja viestiä esimerkiksi rytmistä, painotuksesta ja intonaatiosta (Silva 2013:150). Lisäksi tietokonevälitteinen viestintä on puhutun kielen tapaan tyypillisesti varsin epämuodollista. Sillä on kuitenkin myös yksinään sille ominaisia piirteitä, kuten hymiöiden käyttö. (Axelsson ym. 2005:364.) Erittäin tavallisia ovat myös erilaiset tavat lyhentää ilmaisuja esimerkiksi käyttämällä vain sanojen alkukirjaimia (LOL, joka tulee englannin sanoista *Laughing Out Loud*), hyödyntämällä homofoneja (numeromerkki <2> merkitsemässä englannin sanoja *to* tai *too*) ja jättämällä joitain kirjaimia pois (kreikan *ππ*, joka tulee sanasta *τίποτα* (ei mitään)) (Silva 2013:150).

Tietokonevälitteistä viestintää on luonnollisesti tutkittu vasta joitain vuosikymmeniä, mutta ala on ollut jatkuvassa kasvussa ja uusia tutkimustuloksia

julkaistaan tiuhaan tahtiin. Etenkin aiemmin tutkimus painottui hyvin voimakkaasti englanninkielisen viestinnän ilmiöihin, mutta vähitellen on alettu julkaista yhä enemmän myös muunkielisestä viestinnästä (Danet & Herring 2007:4–5).

Tietokonevälitteinen viestintä on saanut ympäri maailmaa paljon vaikutteita englannista johtuen kielen asemasta globaalina *lingua francana* ja aivan erityisesti ASCII-merkistön takia. ASCII (*American Standard Code for Information Interchange*) luotiin 1960-luvulla, ja se perustuu englannin kielen grafeemitarpeisiin. Näin ollen monien muiden kielten käyttäjät ovat joutuneet tekemään muutoksia kieltensä ortografisiin käytäntöihin tietokoneella kirjoittaessaan. Joidenkin kielten kohdalla muutokset ovat olleet marginaalisempia: esimerkiksi suomen aakkoston kirjaimista puuttuvat ASCII-merkistöstä ainoastaan <ä> ja <ö>. Toisten kielten kohdalla muutokset ovat dramaattisempia: kyrillisiä tai kreikkalaisia aakkosia käyttävät ovat joutuneet vaihtamaan aakkostoa, ja esimerkiksi kiinan tapauksessa on täytynyt vaihtaa koko kirjoitusjärjestelmä. (Danet & Herring 2007:8–10.)

Teknologia on toki kehittynyt huomattavasti viimeisen viidenkymmenen vuoden aikana, mutta yhä edelleen tietokoneiden käyttäjät voivat kohdata tilanteita, joissa joutuvat sopeutumaan ASCII-merkistöön tai muihin teknologisiin rajoituksiin. Tietokoneympäristö voi siis rajoittaa kielenkäyttöä, mutta toisaalta on havaittu, että rajoitukset luovat myös uusia, innovatiivisia käytänteitä (Danet & Herring 2007:27). Tästä on esimerkkinä myös tutkimuskohteeni latinalaisilla aakkosilla kirjoitettu kreikka. Kreikka ei toki ole ainoa kieli, jota latinisoidaan tietokonevälitteisessä viestinnässä, ja aiheeseen liittyvää tutkimusta onkin tehty muun muassa arabiaan, kiinaan ja kyrillisiä aakkosia käyttävien slaavikieliin liittyen (ks. esim. Danet & Herring 2007, Ivković 2015).

Tietokonevälitteisen viestinnän tutkimus on siitä hyvin mielenkiintoista, että tutkimuskohde elää ja muuttuu jatkuvasti ja erittäin nopeassa tahdissa. Se asettaa toki myös omat haasteensa tutkimukselle, joka voi olla hidasta ja aikaavievää, ja on niin aina askeleen jäljessä internet-kielen uusimpia innovaatioita.

2.1.3 Latinisoitu kreikka käsitteenä

Vaikka kreikkalaiset aakkoset ovatkin ainoa virallinen tapa kirjoittaa kreikkaa, todellisuudessa latinalaiset aakkoset ovat tulleet yhä suosittummiksi. Tässä pro gradu -tutkielmassa käytän latinalaisilla aakkosilla kirjoitetusta kreikasta nimitystä latinisoitu kreikka. Aiheesta on vielä melko vähän tutkimusta eikä lainkaan suomenkielistä, joten terminologia on vielä vakiintumatonta ja varsin vaihtelevaa. Käyn tässä alaluvussa läpi aiemmassa tutkimuksessa käytettyä terminologiaa ja ilmiön määritelmiä.

Androutsopoulos käyttää vakiintumattomista latinisoiduista kirjoitustavoista yhdessä englanninkielisistä artikkeleistaan (2009) nimitystä LAG (*Latin-alphabet Greek*) ja varhaisemmissa kreikankielisissä artikkeleissaan (2000a, b) nimitystä *λατινοελληνικά*, jonka voisi kääntää suomeksi latinalaiskreikka. Myös Koutsogiannis (2012) kutsuu ilmiötä kreikaksi nimellä *λατινοελληνικά*. Latinalaisilla aakkosilla kirjoitettua kreikkaa on kutsuttu myös nimillä fragkolevantinika (*φραγκολεβαντίνα*) ja fragkochiotika (*φραγκοχιώτικα*), vaikkakin näillä termeillä on yleensä viitattu 1800-luvun ja 1900-luvun alun kauppiaiden käyttämään kirjoitustapaan Chiosin saarella ja Turkin Izmirissä (Androutsopoulos 2009:223).

Sekä arkikielessä että tieteellisissä teksteissä yleisin nimitys latinisoidulle kreikalle on *Greeklisch*. Se ei kuitenkaan terminä kuvaa ilmiötä kovin hyvin, sillä se herättää helposti mielikuvan siitä, että kyseessä olisi jonkinlainen kreikan ja englannin sekoitus samaan tapaan kuin vaikkapa sanat *Finglish* (suomen ja englannin sekoitus) tai *Spanglish* (espanjan ja englannin sekoitus). Tästä ei kuitenkaan ole kyse.

Ilmiöllä ei ole suoraa yhteyttä englannin kieleen, vaikka toki etenkin nykyaikana monet translitterointikonventiot ovat saaneet siitä vaikutteita. Ensimmäiset havainnot latinalaisilla aakkosilla kirjoitetusta kreikasta ovat jo ajalta kauan ennen

tietokoneita⁴, mutta on toki selvää, että nykyinen ilmiö on alkanut nykyteknologian myötä, joka pakotti sopeuttamaan sen tuomiin rajoitteisiin myös sellaiset kielet, joiden grafeemivaranto poikkeaa englannin kielen aakkostosta. Kenties tämän takia *Greeklisch* on terminä syntynyt: moni liittää ilmiön laajemmin globalisaatioon ja englannin asemaan *lingua francana*. Luonnollisesti myös teknologiaa on kehitetty alun perin nimenomaan englannin kielen ehdoilla. *Greeklisch* ei kuitenkaan terminä kuvaa latinisoitua kreikkaa kovin hyvin, eikä se olekaan alun perin tieteellinen termi. Lisäksi *Greeklisch* ei sanana istu kovin hyvin suomen kieleen. Siksi olen päättänyt olla käyttämättä sitä tässä tutkielmassa.

Yksinkertaisimmillaan määriteltynä latinisoitu kreikka on kreikkaa, joka on syystä tai toisesta kirjoitettu kreikkalaisten aakkosten sijaan latinalaisilla aakkosilla. Tällaisen määritelmän antavat esimerkiksi Carreiras ym. (2011:729) sekä Androutsopoulos (2009:221). Määritelmään lisätään kuitenkin usein muitakin ominaisuuksia. Androutsopoulosin mukaan seuraavat piirteet ovat keskeisiä tietokoneella kirjoitetussa latinisoidussa kreikassa:

[...] a lack of stability and societal use of LAG; its persistence in transnational communication; the lack of a widely known transliteration standard, which results in a wide range of variability in transliteration practice; the emergence of metalinguistic discourses among internet users as well as in nationwide media; and the importance of technological developments for the shifting patterns of LAG use and evaluation.

(Androutsopoulos 2009:222.)

Yksi yleisimmistä latinisoituun kreikkaan liitettyistä ominaisuuksista on sen standardoimattomuus: sitä voi nähdä kirjoitettuna hyvin monella eri tavalla. Latinalaisten aakkosten käyttö kreikkaa kirjoitettaessa ei myöskään kuulu

---

⁴ Tarkemmin varhaisimmista latinalaisilla aakkosilla kirjoitetuista kreikankielisistä teksteistä alaluvussa 2.4.3.

esimerkiksi koulujen opetussuunnitelmiin, mikä olisi yksi sen yhtenäistymisen edellytyksistä (Androutsopoulos 2009:229). Ei siis ihme, että se on kehittynyt niin monimuotoiseksi ja luovaksi kirjoitustavaksi kuin se nykymuodossaan on.

Moni tutkija rajoittaa latinisoidun kreikan määrittelyn nimenomaan sähköiseen tekstinkäsittelyyn ja internetiin, jossa se onkin levinnyt laajaan käyttöön, minkä voi helposti havaita esimerkiksi kreikankielisessä sosiaalisessa mediassa. Androutsopoulos (2009:227–228) toteaa, että sitä käytetään lähinnä tietokonevälitteisessä viestinnässä ja hän rajaakin huomionsa koskemaan ainoastaan tätä. Yleensä kaikki editoitu materiaali internetissä, kuten sanomalehtiartikkelit, onkin kirjoitettu kreikkalaisilla aakkosilla. Koutsogiannis ja Mitsikopoulou (2007:1) antavat *Greeklisille* yksinkertaisesti määritelmän ”[...] *an online discursive practice involving the use of the Roman alphabet to write Greek*”.

On kuitenkin huomattava, että kreikkaa kirjoitetaan latinalaisin aakkosin myös jopa käsin – vaikkakin ainakin tällä hetkellä varsin marginaalisessa määrin, esimerkiksi graffiteissa. Pääasiassa nämä ovat toki vain tietynlaisia vakiintuneita ilmauksia, esimerkiksi urheilujoukkueiden nimiä, mutta myös pitempiä lauseita on pienissä määrin mahdollista löytää. Niin ikään *To Vima* (2009)⁵ toteaa kyselytutkimuksessaan, että 15,7 prosenttia kyselyyn vastanneista teini-ikäisistä nuorista kertoi kirjoittavansa kreikkaa latinalaisilla aakkosilla myös käsin vähintään ajoittain. Kyseessä ei siis ole yleinen ilmiö, ja suurin osa käsinkirjoitetusta kreikasta toki laaditaan kreikkalaisin aakkosin. Siitä huolimatta on perusteetonta rajata latinisoidun kreikan ulkopuolelle kaikki käsinkirjoitettu teksti.

---

⁵ *To Vima (To Βήμα)* 7.9.2009. Η αυξανόμενη χρήση των greeklish από μαθητές επηρεάζει την ορθογραφική τους ικανότητα (Oppilaiden lisääntynyt greeklishin käyttö vaikuttaa heidän ortografisiin taitoihinsa). Luettu 14.5.2014. <<http://www.tovima.gr/society/article/?aid=287108>>

2.2 Kreikan ortografia

Standardikreikkaa kirjoitetaan kreikkalaisella aakkostolla, joka koostuu 24 grafeemista. Ne ovat pysyneet samoina jo parituhatta vuotta, vaikkakin niiden äännearvot ovat kokeneet joitain muutoksia. Tässä alaluvussa esittelen kreikan kielen nykyiset ortografiset käytänteet ja viittaan paikoin keskeisiin muutoksiin, joita ortografiassa on tapahtunut antiikin ajoista tähän päivän. Kaikki aakkoset sekä niiden antiikin ajan ja nykyajan äännearvot on lueteltu taulukossa 1. Lisäksi kaikki digrafit sekä niiden nykyiset äännearvot ovat nähtävillä taulukossa 2.

Kreikkalaiset aakkoset ovat monien muiden kirjoitusjärjestelmien, kuten latinalaisten ja kyrillisten aakkosten, esikuva. Kreikkalaiset omaksuivat kirjoittamisen ja aakkoset foinikialaisilta, ja heidän suuri innovaationsa oli lisätä järjestelmään omat, erilliset grafeemit vokaaleille. Näin he loivat ensimmäisinä maailmassa aakkoston, joka sisälsi tasavertaiset merkit sekä konsonanteille että vokaaleille. Aakkosten 24 merkkiä vakiinnutettiin jo vuonna 403 eaa. Ateenassa. (Coulmas 1996:178–180.)

Vaikka kirjainten lukumäärä on pysynyt samana tähän päivään saakka, niiden äännearvot ovat kokeneet osittain joitain muutoksia ja pienten kirjainten käyttöönotto on lisännyt allografiaa. Myös diakriittien eli tarkkeiden kehittäminen ja myöhemmin suurimmasta osasta niitä luopuminen on tuonut muutoksia kirjoitusjärjestelmään.

Nykyortografiaan on kehittynyt kuusi eri tapaa kirjoittaa suppea lavea etuvokaali [i]. Antiikin aikana niin ääntyi ainoastaan yksi kirjainmerkki, <ι>. Vähitellen yhä useampi grafeemi ja digrafi menetti vanhan äännearvonsa ja otti tämän tilalle, eikä niiden välillä ole nykyään minkäänlaisia äänteellisiä eroja, vaikka ne voivatkin kirjoituksessa luoda merkityseroja. Nämä kuusi kirjoitustapaa äänteelle [i] ovat siis grafeemit <ι>, <η> (entinen [ε:]) ja <υ> (entinen [y]) sekä kahden vokaalimerkin yhdistelmät <ει>, <οι> ja <υι>, jotka ääntyivät ennen diftongeina. (Coulmas 1996:183–184, Horrocks 2010:160–163.)

Myös äänteet [e] ja [o] voidaan kirjoittaa molemmat kahdella eri tavalla. Antiikin <ε> on säilyttänyt äännearvonsa [e], mutta myös aiemmin diftongia merkinnyt vokaaliyhdistelmä <α> ääntyy nykyään samalla tavalla. Samaan tapaan <ο> on yhä [o], mutta grafeemilla <ω> aiemmin kirjoitettu puoliväljä pyöreä takavokaali [ɔ:] lankesi yhteen tämän äänteen kanssa. Nämäkin parit voivat luoda kirjoitetussa muodossa eroja sanojen välille kuten kuusi erilaista merkkiä [i]-äänteellekin. (Coulmas 1996:183–184, Horrocks 2010:160–163.)

Lisäksi yksi keskeisistä muutoksista kreikan äännejärjestelmässä on ollut pituusopposition katoaminen. Aiemmin <ο> ja <ω> erosivat toisistaan pituudeltaan, mutta molemmat ääntyvät nykyään [o]. Lisäksi <ε> ja <η> merkitsivät eripituisia äänteitä, mutta ennen pitkää foneemia [ε:] merkinnyt <η> on saanut sittemmin kokonaan toisen äännearvon [i]. (Horrocks 2010:27, 38.)

Konsonanttigrafeemien muutokset ovat pääasiassa klusiileista frikatiiveiksi. Grafeemit <β>, <γ> ja <δ> vastasivat ennen klusiileita [b], [g] ja [d], mutta äännearvot muuttuivat neljänteen vuosisataan jaa. mennessä. Nykyään <γ> ääntyy etuvokaalin edellä [j] ja muissa ympäristöissä [ɣ]. Grafeemi <δ> puolestaan äännetään nykyään frikatiivina [ð] ja <β> frikatiivina [v]. Samoin aspiroituneita klusiileita merkinneet <θ> ([t^h]), <φ> ([p^h]) ja <χ> ([k^h]) ääntyvät nekin nykyään frikatiiveina [θ], [f] ja [x]. (Horrocks 2010:170.)

Viime aikojen merkittävimmät muutokset kreikan ortografiaan tehtiin vuonna 1982 suuren kirjoitusreformin myötä, jolloin diakriittijärjestelmää karsittiin suurissa määrin ja siirryttiin yksiaksenttiseen ortografiaan (Horrocks 2010:xx). Nykyään käytössä on akuutti, joka merkitään painollisen tavun vokaalimerkin ylle. Mikäli sanapaino osuu sellaiselle tavulle, jonka vokaalia merkitään digrafilla, akuutti kuuluu jälkimmäisen grafeemin ylle. Lisäksi nykykreikassa on yhä toinenkin diakriitti käytössä, vaikkakaan se ei kovin yleinen ole. Esimerkiksi ”Taiwan” kirjoitetaan kreikaksi *Taiβáv*. Vokaaliyhdistelmissä <α>, <ει> ja <οι> käytetään siis treemaa jälkimmäisen grafeemin yllä silloin, kun vokaalit halutaankin äännettävän erikseen. Mikäli sanapaino sattuu olemaan tällaisen diftongina äännettävän digrafin ensimmäisellä vokaalilla, merkitään

akuutti poikkeuksellisesti sitä vastaavan grafeemin ylle, jolloin treemaa ei enää tarvita jälkimmäisen grafeemin päällä. Tästä esimerkkinä ”Jamaika”, joka on kreikaksi *Τζαμάικα*. Jos sanapaino sen sijaan osuu jälkimmäiselle vokaalille, grafeemin ylle merkitään sekä akuutti että treema. Esimerkiksi ”proteiini” on kreikaksi *πρωτεΐνη*.

Ennen kirjoitusreformia kreikassa oli huomattavasti enemmän diakriitteja käytössä. *Spiritus asper* <’> merkittiin sanan alussa olevan vokaaligrafeemin tai grafeemin <ρ> päälle, jos sanan alussa kuului ääntää soinniton glottaalinen frikatiivi /h/, kuten sanassa *ῥυθμός* (rytmi). *Spiritus lenis* <’> puolestaan merkitsi, että /h/ ei ääntynyt sanan alussa, kuten sanassa *ἀλήθεια* (tosi). Reformin myötä molemmista luovuttiin, sillä niillä ei ollut ollut enää pitkään aikaan muuta kuin etymologista arvoa. Kreikassa oli myös kolme eri aksenttimerkkiä, jotka alun perin merkitsivät sanan sävelkorkoa. Sävelkorko oli jo kadonnut, joten vanhat aksentit kertoivat enää sanojen etymologiasta. (Coulmas 1996:180.) Reformin myötä ortografia yksinkertaistui ja helpottui huomattavasti kielen kirjoittajan näkökulmasta, sillä sen ortografinen läpinäkyvyys kasvoi. Grafemaattinen läpinäkyvyys pysyi toki ennallaan.

Vaikka yksittäisen ortografian syvyyttä on vaikea mitata täsmällisin luvuin, voidaan sanoa, että kreikan ortografia on alun perin ollut selvästi nykyistä matalampi, vaikkakaan täydellistä grafeemi–foneemi-vastaavuutta ei liene koskaan ollut (Coulmas 2003:128). Nykyortografiaan on jäänyt huomattavasti historiallista painolastia, joka monimutkaistaa sitä. Kirjoituksen lukeminen ääneen on tosin varsin yksinkertaista muutaman säännön opettelemisen jälkeen, mutta kirjoittaminen äännetyn perusteella voi tuottaa vaikeuksia. Tämä johtuu siitä, että joitain foneemeja vastaa useampi grafeemi tai digrafi. Kreikan ortografian yksinkertaistamisesta käydään ajoittain keskustelua, mutta ainakaan toistaiseksi historiallisesta ortografiasta ei ole luovuttu. (Tseliga 2003:34–35.)

Grafeemi	Nimi	Nykykreikan mukainen nimi suomeksi	Perinteinen nimi suomeksi	Ääntämys 500–400-luvuilla eaa.	Ääntämys nykyään
<A>, <a>	άλφα	alfa	alfa	[a]	[a]
<B>, <β>	βήτα	vita	beeta	[b]	[v]
<Γ>, <γ>	γάμμα	gamma	gamma	[g]	[ɣ], [j] ⁶
<Δ>, <δ>	δέλτα	delta	delta	[d]	[ð]
<E>, <ε>	έψιλον	epsilon	epsilon	[e]	[e]
<Z>, <ζ>	ζήτα	zita	zeeta	[zd]	[z]
<H>, <η>	ήτα	ita	eeta	[ɛ:]	[i]
<Θ>, <θ>	θήτα	thita	theeta	[tʰ]	[θ]
<I>, <ι>	ιώτα	jota	ioota	[i], [i:]	[i]
<K>, <κ>	κάππα	kappa	kappa	[k]	[k], [ç] ⁶
<Λ>, <λ>	λάμδα	lamda	lambda	[l]	[l]
<M>, <μ>	μι	mii	myy	[m]	[m]
<N>, <ν>	νι	nii	nyy	[n]	[n]
<Ξ>, <ξ>	ξι	ksii	ksii	[ks]	[ks]
<O>, <ο>	όμικρον	omikron	omikron	[o]	[o]
<Π>, <π>	πι	pii	pii	[p]	[p]
<P>, <ρ>	ρο	roo	rhoo	[r]	[r]
<Σ>, <σ>, <ς> ⁷	σίγμα	sigma	sigma	[s]	[s]
<Τ>, <τ>	ταυ	taf	tau	[t]	[t]
<Υ>, <υ>	ύψιλον	ipsilon	ypsilon	[y], [y:]	[i]
<Φ>, <φ>	φι	fii	fii	[pʰ]	[f]
<Χ>, <χ>	χι	hii	khii	[kʰ]	[x], [ç] ⁶
<Ψ>, <ψ>	ψι	psii	psii	[ps]	[ps]
<Ω>, <ω>	ώμεγα	omega	omega	[o:]	[o]

Taulukko 1. Kreikkalaiset aakkoset ja niiden äännearvot.

⁶ Jälkimmäinen vaihtoehto ennen äänneitä [i] tai [e].

⁷ Muista poiketen, sigmalla on kolme allografiaa. Kahdesta pienestä kirjaimesta <ς> on käytössä ainoastaan sanan lopussa ja <σ> kaikissa muissa ympäristöissä. Iso sigma <Σ> voi esiintyä kaikissa ympäristöissä.

Digrafi	Äännearvo	Digrafi	Äännearvo
<ει>	[i]	<γγ>	[g], [ŋg]
<οι>	[i]	<γκ>	[g], [ŋg]
<υι>	[i]	<γξ>	[ŋks]
<αι>	[e]	<γχ>	[ŋx]
<ου>	[u]	<μπ>	[b], [mb]
<αυ>	[av], [af] ⁸	<ντ>	[ð], [nð]
<ευ>	[ev], [ef] ⁸		
<ηυ>	[iv], [if] ⁸		

Taulukko 2. Nykykreikan digrafit ja niiden äännearvot.

2.3 Viralliset translitterointistandardit

2.3.1 ELOT 743 ja SFS 5807

Kreikan liittyttyä Euroopan unioniin laadittiin virallinen translitterointistandardi ELOT 743 esimerkiksi passeja ja muuta kansainvälistä yhteydenpitoa varten. Se perustuu pääosin äänteelliseen vastaavuuteen, mutta poikkeaa tästä digrafiensa osalta. Esimerkiksi digrafit <αι> ja <ει> se kehottaa translitteroimaan <ai> ja <ei>, vaikka foneettiseen periaatteen mukainen ratkaisu olisikin translitteroida ne <e> ja <i>.

Kreikan ja Kyproksen vuonna 1987 julkaisema ELOT 743 ei kuitenkaan ole suinkaan ainoa translitterointistandardi, vaan monella maalla on lisäksi oma, paikalliseen kieleen mukautuva järjestelmä. Myös Suomen standardoimisliitto SFS on tehnyt omat ohjeistuksensa (standardi SFS 5807, 2008), joka eroaa monin paikoin ELOT 743:sta. Molemmat standardit on koottu taulukkoon 3. Niiden lisäksi on hyvä huomata, että ELOT 743:n mukaisessa translitteroinnissa treema merkitään näkyviin mutta ei akuuttia. SFS 5807:ssä treemaa ei merkitä mutta akuutti kyllä.

---

⁸ Jälkimmäinen ennen soinnitonta äännettä.

SFS siis suosittelee painomerkkien merkitsemistä myös translitteroituun kreikkaan sekä <α>:n ja <ε>:n kaltaisten digrafien kirjoittamista foneettisesti <e> ja <i>. Tämä tekee ääntämisen täysin kreikkaa osaamattomalle suomalaiselle toki erittäin helpoksi, sillä translitteroinnin voi lukea käytännössä sellaisenaan ja pääsee varsin lähelle standardiääntämystä. Yksi harvoista poikkeuksista on esimerkiksi *γυαλί* (lasi), jossa ei äänny lainkaan [i]. Suomalaiselle ymmärrettävämpi translitterointi voisikin olla <jalí> SFS 5807:n ehdottaman muodon <jjalí> sijaan.

Ongelmia SFS 5807:n käytössä voi kuitenkin tuoda se, että se poikkeaa merkittävästi yleisistä käytännöistä: esimerkiksi akuutin käyttö ja digrafien translitteroiminen foneettisesti yhtenä grafeemina ovat harvinaisia ratkaisuja, joita ei usein näe. Voi olla vaikea ymmärtää, että esimerkiksi <Aigina> ja <Éjina> ovat itse asiassa yksi ja sama paikannimi *Αίγινα*, jolloin voi helposti syntyä väärinkäsityksiä. Toisaalta monesti translitterointien välillä ei ole suuria eroavaisuuksia. Esimerkiksi saari *Νάξος* translitteroidaan ELOT 743:n mukaan <Naxos> ja SFS 5807:n mukaan <Náksos>.

YK suosittelee ELOT 743:n käyttöä kaikkialla maailmassa kansallisten standardien sijaan, jotta latinisointijärjestelmät yhdenmukaistuisivat. Samoin esimerkiksi PCGN (*the United Kingdom government's Permanent Committee on Geographical Names*) ja BGN (*United States Board on Geographic Names*) kehottavat soveltamaan kansainvälistä standardia myös englannin kieleen. Samaan ratkaisuun on päätynyt myös Kotimaisten kielten keskus, joka suosittaa kreikkalaisia paikannimiä kirjoitettaessa poikkeamaan ELOT 743:sta vain suomen kieleen aikoja sitten vakiintuneiden nimien kohdalla (esimerkiksi *Ateena*, *Kreeta* ja *Egeanmeri*). (Granqvist & Paikkala 2011.)

Grafeemi	ELOT 743	SFS 5807	Digrafi	ELOT 743	SFS 5807
<α>	<a>	<a>	<αι>	<ai>	<e>
<β>	<v>	<v>	<αυ>	<av> / <af> ⁹	<av> / <af> ⁹
<γ>	<g>	<g> / <j> ¹⁰	<γγ>	<ng>	<ng>
<δ>	<d>	<d>	<γι>	<gi>	<j>
<ε>	<e>	<e>	<γκ>	<gk>	<ng> / <g> ¹¹
<ζ>	<z>	<z>	<γχ>	<nch>	<ngh>
<η>	<i>	<i>	<ει>	<ei>	<i>
<θ>	<th>	<th>	<ευ>	<ev> / <ef> ⁹	<ev> / <ef> ⁹
<ι>	<i>	<i>	<μπ>	<b> / <mp> ¹²	<mb> / <b> ¹¹
<κ>	<k>	<k>	<ντ>	<nt>	<nd> / <d> ¹¹
<λ>	<l>	<l>	<οι>	<oi>	<i>
<μ>	<m>	<m>	<ου>	<ou>	<u>
<ν>	<n>	<n>	<υι>	<yi>	<i>
<ξ>	<x>	<ks>			
<ο>	<o>	<o>			
<π>	<p>	<p>			
<ρ>	<r>	<r>			
<σ>	<s>	<s>			
<τ>	<t>	<t>			
<υ>	<y>	<i>			
<φ>	<f>	<f>			
<χ>	<ch>	<h>			
<ψ>	<ps>	<ps>			
<ω>	<o>	<o>			

Taulukko 3. ELOT 743 ja SFS 5807.

2.3.2 Yhtenäisen translitterointistandardin puutteen tuomia ongelmia

Vaikka monia translitterointiohjeistuksia on siis laadittu, ne eivät kuitenkaan ole levinneet kovin laajaan käyttöön, ja itse asiassa suinkaan kaikki kreikkalaiset eivät ole edes tietoisia esimerkiksi ELOT 743:n olemassaolosta. Kreikassa voikin nähdä vaihtelevia translitterointikäytäntöjä esimerkiksi tienviitoissa (Granqvist & Paikkala 2011). Myöskään Kreikka ja Kypros eivät noudata samanlaisia

⁹ Jälkimmäinen ennen soinnitonta äännettä.

¹⁰ Jälkimmäinen laveden etuvokaalien [i] ja [e] edellä.

¹¹ Jälkimmäinen sanan alussa ja vierasperäisissä sanoissa.

¹² Jälkimmäinen sanan keskellä.

translitterointikäytänteitä. Molempien maiden kansalaisella saattaa lukea passeissaan oma nimi eri tavoin translitteroituna.

Yhtenäisen, laajasti noudatetun translitterointistandardin puuttuminen tuottaa monenlaisia ongelmatilanteita. Tiedonhaku on hankalampaa, kun hakusanan translitterointitapoja joutuu käymään läpi useita saadakseen haluamansa tuloksen. Jotain oleellista voi jäädä puuttumaan, jos ei huomaa tai osaa hakea kaikilla mahdollisilla translitteroinneilla.

Kreikkaa taitamattoman voi olla vaikea lukea karttoja, koska paikannimet saatetaan translitteroida eri karttoihin eri muotoihin. Myös esimerkiksi vuoden 2014 lopulla sattuneen Norman Atlantin laivaonnettomuuden yhteydessä pelättiin aluksi kadonneen enemmän ihmisiä kuin todellisuudessa lopulta olikaan kadonnut, sillä italialaiset työntekijät eivät ymmärtäneet, että joidenkin kreikkalaisten matkustajien nimet oli translitteroitu eri tavoilla eri listoihin ja edustivat siis yhtä ja samaa ihmistä¹³.

Kreikkalaiset erisnimet ja muut ilmaisut tuottavat päänvaivaa niin ikään mediassa ympäri maailman¹⁴, kun toimittajat joutuvat translitteroimaan niitä latinalaisille aakkosille. Toisaalta myös tutkijapiireissä kreikan translitterointikäytännöt ovat kirjavat: tämä on helppo todeta selaamalla Kreikkaa ja kreikan kieltä käsittelevää kirjallisuutta (ks. esim. Horrocks 2010) tai katsomalla tämän tutkielman lähdeluettelossa esiintyviä kreikkalaisia nimiä. Ajoittain nimiä kirjoitetaan myös englanninkielisten vastineidensa mukaisesti: siis esimerkiksi yleinen etunimi Γεώργιος saattaa näkyä muodossa <George>, mikä on omiaan lisäämään

---

¹³ Ks. esim. ΑΠΕ-ΜΠΕ (APE-BE) 2.1.2015. Μεγάλη απόκλιση στον αριθμό των αγνοουμένων του «Norman Atlantic» (Suuri muutos Norman Atlanticilla kadonneiden määrässä). Luettu 20.1.2015. <<http://www.amna.gr/article/69962/Megali-apoklisi-ston-arithmo-ton-agnooumenon-ton-%C2%ABNorman-Atlantic%C2%BB>>

¹⁴ Ks. esim. *The Guardian* 20.7.2015. Our 'battle' with the 'living wage' and readers who say όχι to 'oxi'. Luettu 12.12.2015. <<http://www.theguardian.com/commentisfree/2015/jul/20/our-battle-with-the-living-wage-and-readers-who-say-no-to-oxi>> sekä *Helsingin Sanomat* 10.11.2011. Miksi Papadimos eikä Papademos? Luettu 12.4.2014. <<http://www.hs.fi/talous/Miksi+Papadimos+eik%C3%A4+Papademos/a1305549106514>>

hämmennystä. Lisäksi lukijan voi olla hankala etsiä jostain asiasta lisätietoja, jos ei ole tietoinen translitterointimahdollisuuksien moninaisuudesta.

Mutta, kuten todettua, kreikkalaiset eivät tunne virallisia standardeja kovin hyvin, joten kukin kirjoittaa itse parhaaksi näkemällään tavalla. Itse asiassa tyypillisimmät translitterointikäytännöt poikkeavat monin tavoin kahdesta tässä alaluvussa esittelemästäni standardista, joten ne eivät ilmeisesti tunnu kovin intuitiivisilta ainakaan kreikan natiivipuhujille. Etenkin SFS 5807 voi näyttää tyypilliseen latinisoituun kreikkaan tottuneelle varsin erikoiselta.

2.4 Aiempi tutkimus latinisoidusta kreikasta

Tässä alaluvussa luon katsauksen latinisoidusta kreikasta tehtyyn aiempaan tutkimukseen. Keskityn erityisesti deskriptiiviseen tutkimukseen, sillä se on relevanteinta oman työni kannalta, mutta alaluvussa 2.4.3 tuon esille myös sosiolingvistisiä tutkimustuloksia, jotka auttavat hahmottamaan ilmiön asemaa kreikkalaisessa yhteiskunnassa laajemmin.

Latinalaisten aakkosten käytöstä puhutaan Kreikassa paljon, mutta ilmiö on kiinnostanut tutkijoita huomattavasti vähemmän (Koutsogiannis 2012:881). Deskriptiivisen tutkimuksen lisäksi latinisoidusta kreikasta on siis tehty jonkin verran sosiolingvistisiä tutkimuksia, joissa on selvitetty esimerkiksi ihmisten asenteita (mm. Androutopoulos 2009), mediassa käytävää arvokeskustelua (Koutsogiannis & Mitsikopoulou 2007) sekä erilaisia käyttäjäryhmiä (Koutsogiannis 2012). Toisaalta latinalaiset aakkoset ovat kiinnostaneet myös kieliteknologeja, jotka ovat esimerkiksi pyrkineet kehittämään *Greeklis*–kreikkakääntäjiä (mm. Chalamandaris ym. 2006, Fakotakis ym. 2010 ja Karakos 2003) sekä automaattisia kielentunnistusmenetelmiä, jotka kykenisivät identifioimaan myös latinalaisilla aakkosilla kirjoitetun kreikan (Fragkou 2014).

2.4.1 Visuaalinen, foneettinen ja näppäimistöperäinen latinisointi

Latinisoitu kreikka ei missään tapauksessa ole yhtenäinen kirjoitusvarieteetti. Kyseessä on hyvin monimuotoinen tapa kirjoittaa vailla laajaan käyttöön

levinneitä standardeja. Translitterointikäytänteitä ovat kuvanneet ja analysoineet muun muassa Androutsopoulos (2000a, b, 2009) ja Tseliga (2003).

Kreikkalaisia grafeemeita voi muuntaa latinalaisille aakkosille kolmen periaatteen mukaan. Visuaalinen latinisointi tarkoittaa translitterointia niin, että latinalainen aakkonen vastaa kreikkalaista mahdollisimman hyvin ulkonäöltään. Foneettinen latinisointi puolestaan pyrkii tuomaan esiin mahdollisimman hyvin kirjoituksen ääntöasun. On myös mahdollista muuntaa kreikkalainen teksti latinalaisille aakkosille käyttämällä jokaisesta kreikkalaisesta grafeemista samassa kohtaa tietokoneen näppäimistöä sijaitsevaa latinalaista grafeemia. Esittelen nämä kolme latinisointimallia tarkemmin vielä myöhemmin tässä alaluvussa. Yhteenveto kaikkien grafeemien ja digrafiien erilaisista mahdollisista translitterointitavoista on taulukossa 4. Olen koonnut siihen kaikista eri lähteistä löytämäni translitterointivariantit. On tärkeää huomata, että osa niistä on niin harvinaisia, että ne eivät osuneet kertaakaan korpukseni tai en ole tavannut niitä oman korpukseni ulkopuolella. Olen merkinnyt sellaiset sulkumerkkien sisään. Taulukko ei myöskään ole tyhjentävä siinä mielessä, etteikö vielä voisi löytyä lisää translitterointivariantteja.

Kuten taulukosta 4 voi nähdä, kaikille kreikkalaisille aakkosille ei toki ole suurta määrää translitterointivariantteja, vaan osan suhteen tilanne on varsin yksinkertainen. Androutsopoulos (2009:230) listaa 13 kreikkalaista grafeemia, jotka translitteroidaan latinalaisille kirjaimille aina samalla tavalla: <α> (translitteroidaan <a>), <ε> (<e>), <ζ> (<z>), <ι> (<i>), <κ> (<k>), <λ> (<l>), <μ> (<m>), <ο> (<o>), <σ> (<s>), <ς> (<s>), <τ> (<t>), <φ> (<f>) sekä <ψ> (<ps>). Näistä tosin <σ> ja <ς> ovat tarkkaan ottaen saman grafeemin allografeja, joten niitä ei tulisi listata tällä tavalla erillisinä grafeemeina. Kaikille muille grafeemeille, mukaan lukien digrafit, on vähintään kaksi latinalaista vastinetta.

Grafeemi tai digrafi	Visuaalinen		Foneettinen	Näppäimistön- mukainen
	Iso kirjain	Pieni kirjain		
<Α>, <α>	<A>	<a>, (<@>)	<a>	<a>
<Β>, <β>	<B>	<b>	<v>	<b>
<Γ>, <γ>	-	<y>	<g>, <j>, <y>, (<gh>)	<g>
<Δ>, <δ>	-	<d>	<d>, (<th>)	<d>
<Ε>, <ε>	<E>	<e>	<e>	<e>
<Ζ>, <ζ>	<Z>	<z>	<z>	<z>
<Η>, <η>	<H>	(<n>), <h> ¹⁵	<i>	<h>
<Θ>, <θ>	<8>, (<9>, <0>, <Q>)	<8>, (<9>, <0>, <q>)	<th>	(u)
<Ι>, <ι>	<I>	<i>	<i>	<i>
<Κ>, <κ>	<K>	<k>	<k>, (<c>)	<k>
<Λ>, <λ>	-	-	<l>	<l>
<Μ>, <μ>	<M>	-	<m>	<m>
<Ν>, <ν>	<N>	(<v>)	<n>	<n>
<Ξ>, <ξ>	-	<3>	<ks>, <x>	(<j>)
<Ο>, <ο>	<O>	<o>	<o>	<o>
<Π>, <π>	(<TT>, <5>)	(<n>)	<p>	<p>
<Ρ>, <ρ>	(<P>)	(<p>)	<r>	<r>
<Σ>, <σ>, <ς>	-	(<c>), <s>	<s>	<s> (<ς> silti <w>)
<Τ>, <τ>	<T>	<t>	<t>	<t>
<Υ>, <υ>	<Y>	<u>	<i>	<y>
<Φ>, <φ>	-	-	<f>, (<ph>)	<f>
<Χ>, <χ>	<X>	<x>	<h>, <ch>, (<kh>, <j>)	<x>
<Ψ>, <ψ>	<4>	<4>	<ps>	(<c>)
<Ω>, <ω>	-	<w>	<o>	(<v>)
<Ει>, <ει>	<Ei>	<ei>	<i>	<ei>
<Οι>, <οι>	<Oi>	<oi>	<i>	<oi>
<Υι>, <υι>	<Yi>	<ui>	<i>	<yi>
<Αι>, <αι>	<Ai>	<ai>	<e>	<ai>
<Ου>, <ου>	<Ou>	<ou>	<u>	<oy>
<Αυ>, <αυ>	<Au>	<au>	<av> / <af>	<ey>
<Ευ>, <ευ>	<Eu>	<eu>	<ev> / <ef>	<ey>
<Μπ>, <μπ>	-	-	<b>, <mb>	<mp>
<Ντ>, <ντ>	<Nt>	(<vt>)	<d>, <nd>	<nt>

Taulukko 4. Erilaisia translitterointitapoja.

¹⁵ Grafeemin <η> translitterointiin <h>:na viitataan usein visuaalisena translitterointina, vaikka <n> on visuaalisesti parempi vaihtoehto.

Omat havaintoni eivät kuitenkaan tue sitä, että <ψ> translitteroitaisiin aina <ps>, sillä ajoittain se translitteroidaan myös grafeemilla <4>. Lisäksi on merkillepantavaa, että listalta puuttuu <π>, joka translitteroidaan omien havaintojeni mukaan käytännössä aina <p>. Androutopoulos oli löytänyt esimerkkitapauksen, jossa <π> translitteroitiin <n> ja sen allografi <Π> numerolla <5>. Tämä on kuitenkin äärimmäisen harvinaista, joten ilmiöstä luo paremmin todellisuutta vastaavan kuvan, jos grafeemien listaan lisää myös grafeemin <π>.

Joka tapauksessa suurin osa Androutopoulosin (2009:230) listaamista grafeemipareista muistuttaa toisiaan sekä visuaalisesti että äänteellisesti, ja ne tuotetaan tietokoneen näppäimistölläkin samalla näppäimellä, joten translitteroinnille ei juuri jää muita vaihtoehtoja (esimerkiksi <α>, <κ> ja <ο>). Osa kreikkalaisista kirjainmerkeistä taas ei muistuta ulkonäöltään läheisesti yhtäkään latinalaisista, mutta äänteellinen vastine on helppo löytää (esimerkiksi <σ>¹⁶ ja <φ>), ja lisäksi paikka näppäimistössäkin on sama. Näissä tapauksissa translitterointi tehdään äänteellisen vastaavuuden mukaan.

Monet muut kreikkalaiset kirjainmerkit tuottavat sitten jo enemmän vaikeuksia latinalaista vastinetta etsittäessä. Esimerkiksi <ξ> ääntyy [ks], joten foneettisesti sen voisi translitteroida joko <ks> tai <x>. Visuaalisesti se muistuttaa numeromerkkiä <3>. Tietokoneen näppäimistöllä se sijaitsee samassa kohtaa kuin latinalaisten aakkosten <j>. Periaatteessa yksinkertaisin valinta näistä olisi visuaalisen mallin mukainen <3>, sillä sitä ei koskaan käytetä missään muussa yhteydessä. Grafeemilla <x> voidaan translitteroida myös grafeemia <χ>, grafeemilla <ks> yhdistelmää <κσ> ja grafeemilla <j> grafeemia <γ> niissä ympäristöissä, joissa se ääntyy [j]. Käytännössä myös foneettisen mallin mukainen translitterointi on kuitenkin hyvin yleistä, vaikka se voikin aiheuttaa hämmennystä etenkin vain vähän tai ei lainkaan kreikkaa osaaville lukijoille, jotka eivät osaa kontekstin perusteella päätellä oikeaa ääntämistapaa.

---

¹⁶ Tosin allografi <ς> muistuttaa myös visuaalisesti latinalaista grafeemia <s>.

Toinen sekaannusta aiheuttava tekijä on se, että tietyt kirjainmerkit voivat ääntyä eri tavoin eri ympäristöissä. Esimerkiksi jo mainittu <γ> ääntyy yleensä [ɣ], mutta palatalisoituu etuvokaalin edellä äänneeksi [j]. Erityisiä hankaluuksia aiheuttaa kenties <υ>, joka ääntyy yksinään [i]. Kun sitä edeltää <ε> tai <α>, se äännetäänkin [v] tai [f] sen mukaan, onko seuraava äänne vastaavasti soinnillinen vai soinniton. Translitteroidako merkki siis eri tavalla eri ympäristöissä vai pitäytyäkö joka kohdassa yhdessä ja samassa valinnassa? Visuaalisesti <υ> on toki hyvin lähellä latinalaisten aakkosten grafeemia <u> – paitsi että vastaava iso kirjain on muodoltaan <Υ>, joka taas on kuin latinalaisten aakkosten <Y>. Näppäimistöllä <υ> sijaitsee samassa kohtaa kuin <y>, ja usein grafeemin <υ> voikin nähdä translitteroitavan <y> myös silloin, kun se ei ole isona kirjaimena.

Kaikki tutkijat erottavat toisistaan visuaalisen ja foneettisen translitteroinnin, vaikkakin tarkka terminologia vaihtelee. Esimerkiksi Carreiras ym. (2011:730) puhuvat visuaalisen mallin mukaan kirjoittamisesta transkriptiona (*transcription*) ja foneettisen mallin noudattamisesta translitterointina (*transliteration*)¹⁷. Tämä ei kuitenkaan ole yleinen käytäntö. Monet lisäävät visuaaliseen ja foneettiseen translitterointimalliin myös tietokoneen näppäimistöön perustuvan tavan. Androutsopoulos (2009:231) tosin tekee jaottelun hieman poikkeavalla tavalla: hän erottaa toisistaan foneettisen (*phonetic*) ja ortografisen (*orthographic*) translitteroinnin, joista jälkimmäisen hän jakaa vielä näppäimistöpohjaiseen (*keyboard-based*) ja visuaaliseen (*visual*) tapaan.

Visuaalinen translitterointitapa pohjautuu siis nimensä mukaisesti suoraviivaisesti grafeemien ulkonäköön: esimerkiksi <ξ> translitteroidaan siis <3> ja <χ> grafeemilla <x>. On kuitenkin huomattava, että tapauksissa, joissa samankaltaista merkkiä ei ole löydettävissä, tyydytään johonkin toiseen malliin, usein foneettiseen. Visuaalinen translitterointimalli on siis monin osin puutteellinen.

---

¹⁷ Tarkemmin terminologiasta, ks. alaluku 2.1.1.

Visuaalinen malli antaa toki myös mahdollisuuden suurempaan luovuuteen. Androutsopoulos (2009:241) antaa esimerkin kirjoittajista, jotka pyrkivät translitteroimaan itsensä mukaan mahdollisimman kauniilla tavalla eli luomaan mahdollisimman suuren visuaalisuuden vastaavuuden kreikkalaisiin kirjainmerkkeihin. He haluavat erottaa myös kaikki allografit toisistaan, mikä ei yleensä visuaalisessa translitteroinnissa toteudu silloin, kun translitteroidaan numeromerkeille. Niinpä he päätyvätkin varsin harvinaisiin ratkaisuihin ja translitteroivat esimerkiksi <π>:n <n> ja <Π>:n numeromerkillä <5>, jonka kohdalla visuaalinen samankaltaisuus voi olla jo vaikeahkoa havaita. Ainakin toinen erottaa omaksi merkikseen myös <ς>:n translitteroimalla sen perinteisesti <s>, mutta käyttämällä grafeemista <σ> grafeemia <c>. Tällainen kirjoitustapa on kuitenkin huomattavan marginaalinen. Toinen kirjoittajista myöntää itsekkin, että lopputulosta on varsin vaikea tottua lukemaan ja tyytyykin siksi yleensä johonkin tavanomaisempaan visuaaliseen translitterointitapaan.

Foneettinen translitterointitapa perustuu kirjainmerkkien äänteelliseen samankaltaisuuteen. Siispä esimerkiksi <ξ> translitteroidaan tässä mallissa joko <x> tai <ks>. Ehkä hieman yllättäenkin foneettisen translitteroinnin monimuotoisuutta ei ole tutkimuksissa juuri nostettu esille. Translitterointihan riippuu suuresti siitä, minkä kielen ortografisiin käytäntöihin kirjoittaja nojautuu. Esimerkiksi <x> ei suinkaan äänny joka kielessä [ks] vaan esimerkiksi albaniassa [d͡z] ja baskissa [ʃ]. Etsimällä Googlestä hakusanalla ”jronia polla” voi löytää monia espanjankielisiä tuloksia, joissa kreikankielinen toivotus *χρόνια πολλά* (onneksi olkoon) on translitteroitu tuohon muotoon, sillä <j> äännyy espanjan kielessä samaan tapaan kuin kreikan <χ>. Yleisesti ottaen <j> ei kuitenkaan ole missään tapauksessa tyypillinen translitterointiratkaisu. Weingartenin (2013)¹⁸ käsitteiden avulla voisi todeta, että kirjoitusjärjestelmässä kreikka-latinalainen foneettiset latinisointivalinnat riippuvat siitä, minkä aiemman kirjoitusjärjestelmän mallin mukaan kirjoittaja yhdistää latinalaiset kirjoitusmerkit ja kreikan kielen foneemit toisiinsa.

---

¹⁸ Weingartenin käsitteistöä tarkemmin ks. alaluku 2.1.1.

Androutsopoulos (2009:233) viittaa tähän foneettisen translitteroinnin monimuotoisuuteen yhdessä artikkelinsa alaviitteessä ja mainitsee, että puhujan mahdollinen toinen kieli vaikuttaa translitterointiin: hänen aineistossaan ainoastaan ne, joilla oli englanti toisena äidinkielenään, translitteroivat soinnillisena dentaalisena frikatiivina ääntyvän grafeemin <ð> digrafina <th>. Onkin huomionarvoista, että vaikka englanti on maailman *lingua franca*, tämä tapa ei ole päässyt yleistymään – mahdollisesti sen takia, että <th> on yksi yleisimmistä tavoista translitteroida <θ>, jolloin voisi syntyä sekaannuksia. Lisäksi visuaalisen ja näppäimistöperäisen mallin mukaan <ð> muuntuisi muotoon <d>.

Visuaalinen ja foneettinen translitterointitavat eivät siis suinkaan ole yhtenäisiä kokonaisuuksia vaan jo itsessään hajanaisia ja monin osin kirjoittajan omien valintojen, mieltymysten ja ortografisten tottumusten muokkaamia. Sen sijaan kolmas translitterointitapa, joka usein erotetaan vielä omaksi mallikseen, eli tietokoneen näppäimistöön perustuva, on luonteeltaan selvästi yksinkertaisempi ja yhtenäisempi. Tässä mallissa kukin kreikkalainen kirjainmerkki korvataan siis sillä latinalaisella merkillä, joka tuotetaan samalla näppäimellä tietokoneella. Tämä on toki varsin yksinkertaista ja suoraviivaista, vaikkakin on hyvä huomata, että grafeemit voivat sijaita eri maissa eri kohdissa näppäimistöä, joten jotain vaihtelua voi lopputuloksessa esiintyä. Malli ei kuitenkaan ole saavuttanut sellaisenaan laajaa suosiota. Itse asiassa en ole löytänyt yhtäkään pitempää tekstinpätkää, joka olisi tuotettu nimenomaan tämän mallin mukaan. Myös Tseliga (2003:71) toteaa, että tällainen translitterointi on varsin harvinaista ja keskittyy väitöskirjassaan siksi vain foneettiseen ja visuaaliseen¹⁹ malliin.

Kuten Androutsopouloskin (2009:232–233) toteaa, näppäimistöperäinen translitterointimalli tuottaa ajoittain varsin vaikeasti ymmärrettäviä lopputuloksia: esimerkiksi sana ξανθός ”vaalea” muuntuisi muotoon <januow>²⁰, joka on varsin

---

¹⁹ Tseliga (2003) käyttää visuaalisesta mallista nimeä visuaalis-ortografinen (’visual/orthographic’).

²⁰ Itse asiassa Androutsopoulos väittää sanan tulevan muotoon <januov>, mikä ei pidä paikkansa ainakaan standardinmukaisella kreikkalaisella näppäimistöllä kirjoitettaessa.

kaukana niin visuaalisesti kuin äänteellisestikin alkuperäisestä kreikkalaisesta versiosta. Näppäimistöön perustuva translitterointi eroaa siis sekä yhtenäiseltä luonteeltaan että marginaaliselta käytöltään selvästi visuaalisesta ja foneettisesta translitteroinnista. Tästä huolimatta se saattaa silti vaikuttaa taustalla, ja voi kenties ohjata translitterointivalintoja monimutkaisten tapausten kohdalla.

Visuaalisen mallin voi nähdä vajaana siinä mielessä, että siinä ei ole löydettävissä ainakaan yleisessä käytössä olevia vastineita kaikille kreikkalaisille grafeemeille, joten sitä on pakko täydentää muihin translitterointimalleihin pohjautuvilla ratkaisuilla. Näppäimistöpohjaisessa mallissa latinalaisten ja kreikkalaisten kirjainten määrä on sama ja sovitettavissa helposti yksi yhteen. Fonologisessa translitteroinnissa sen sijaan on vaihtoehtoja jopa liikaa, sillä joillekin kreikkalaisille kirjainmerkeille voi olla useita translitterointivaihtoehtoja. Translitterointimallit ovat siis tässäkin mielessä eriluonteisia, eikä ainakaan visuaalinen ole täysin itsenäinen kokonaisuus.

Harva noudattaa säännönmukaisesti ainoastaan yhtä latinisointitapaa, ja niiden yhdistely eri konteksteissa johtaakin juuri kirjoitustavan laajaan variaatioon. Usein siteerattu esimerkki translitterointitapojen suuresta vaihtelusta on Androustopoulosin (2000a) tutkimuksesta, jossa hän pyysi noin 70 kreikankielistä tietokoneen käyttäjää kirjoittamaan muun muassa sanan *διεύθυνση* (osoite) latinalaisilla aakkosilla. Tuloksena oli yhteensä 23 erilaista versiota, joista tosin vain kolme sai yli kolme mainintaa. Vaihtelu on siis suurta, mutta jotkut translitterointitavat ovat selvästi yleisempiä kuin toiset. Kolme yleisintä translitterointia olivat <diefthinsi> (12 mainintaa) sekä <diey8ynsh> ja <dieuthinsi> (7 mainintaa kummallakin).

Täytyy kuitenkin huomata, että todennäköisesti harvasta sanasta saisi 23 erilaista latinisoitua versiota, joten tutkimustuloksen siteeraaminen ilman sen tarkempaa avaamista voi luoda hieman liioitellun kuvan ilmiöstä. Tässä tapauksessa selityksiä hyvin monelle translitteroinnille on nähdäkseni kaksi. Ensinnäkin, kuten Androustopoulos itsekin toteaa, sanassa *διεύθυνση* on monta grafeemia ja digrafia (<ευ>, <θ>, <υ> ja <η>), joille on monia translitterointivaihtoehtoja, joten niiden

erilaiset yhdistelmät tuottavat luonnollisesti suuren määrän erilaisia translitterointeja sanalle. Toiseksi sanan ortografiaa on vaikea muistaa kolmen eri [i]-äännettä vastaavan grafeemin takia. Tämä näyttääkin tuottaneen vaikeuksia tutkimuksen informanteille, sillä esimerkiksi kolme vastaajaa on translitteroinut grafeemin <υ> muotoon <h>, mitä on vaikea pitää minään muuna kuin erehdyksenä alkuperäisesti ortografiasta. Käsittelen asiaa syvemmin alaluvussa 5.2.

Vaikka harva siis kirjoittaa täysin visuaalisen tai foneettisen mallin mukaan, voi suurimman osan kirjoittajista sijoittaa jompaankumpaan ryhmään, ja aiemman tutkimuksen mukaan he pysyvät varsin systemaattisesti kullekin grafeemille tai digrafille valitsemassaan translitterointitavassa (Androutsopoulos 2000a, Tseliga 2003:137). Erityisesti grafeemien <ω> ja <η> translitteroinnit ovat vahvoja indikaattoreita translitterointisuuntautumisesta; samoin grafeemit <υ> ja <β>. (Tseliga 2003:139.) Palaan kysymykseen translitteroinnin systemaattisuudesta analyysini yhteydessä luvussa 4.

2.4.2 Eri translitterointitapojen vaikutukset lukunopeuteen

Eri kirjoitustapojen lukunopeudesta on saatu vaihtelevia tuloksia. Pääasiassa kreikkalaisin aakkosin kirjoitettua kreikkaa on kuitenkin ilmeisesti nopeampi ja helpompi lukea kuin latinalaisin aakkosin kirjoitettua (Tseliga 2003:231), mikä kuulostaa hyvin uskottavalta ottaen huomioon sen, että kreikkalaiset oppivat kreikkalaisen aakkoston yleensä ensin ja näkevät sitä päivittäin kaikkialla ympärillään. Lisäksi kreikkalaisilla aakkosilla kirjoittaminen on yhtenäisempää, koska siihen on olemassa ortografia. Kreikkaa vieraana kielenä oppineiden kohdalla tilanne saattaa toki olla toinen, mutta siitä ei ole tutkimusta.

Latinisoidun kreikan lukunopeus riippuu paljon translitterointitavasta. Erään tutkimuksen mukaan (Carreiras ym. 2011) visuaalisen mallin mukaista translitterointia olisi helpoin lukea. Tseliga (2003:236) sen sijaan havaitsi omassa tutkimuksessaan, että visuaalisesti translitteroiva lukee visuaalisesti translitteroitua tekstiä nopeammin ja vastaavasti foneettista mallia käyttävä lukee nopeammin foneettisesti laadittua tekstiä. Tämäkin tulos on linjassa edellisen

havainnon kanssa siitä, että kreikkalaisilla aakkosilla kirjoitettua kreikkaa luetaan latinalaisilla aakkosilla kirjoitettua nopeammin: on helpompi lukea tuttua kirjoitusta kuin vierasta. Kuten Androutsopoulos (2009:236–237) havaitsi, kreikkalaiset translitteroivat yleensä samaan tapaan kuin ne, joiden kanssa he kommunikoivat. Jokaisen voi siis olettaa näkevän eniten juuri omalle viiteryhmälleen tyypillistä kirjoitusta ja näin ollen saavan harjoitusta juuri sen lukemisesta. Tseliga (2003:162) käyttää tällaisista kullekin ihmiselle tyypillisestä kirjoitustavasta nimitystä *idiostyle*.

Marinis ym. (2005) tutkivat lukunopeutta tarkemmin ja huomasivat, että sanansisäisessä asemassa foneettinen translitterointi on nopeampi prosessoida, kun taas sanan lopussa kannattaa suosia visuaalista. Tätä testattiin grafeemiparilla <o> ja <ω>, jotka siis molemmat ääntyvät [o]. Verbien yksikön ensimmäisen persoonan pääte on aktiivin indikatiivissa <ω>, mutta sanansisäisessä asemassa voi esiintyä kumpi tahansa grafeemi, missä tapauksessa oikea ortografia tulee opetella kunkin sanan kohdalla ulkoa, vaikka joitain tendenssejä toki on. Lopputulos siis oli, että ne esimerkkiverbit, joissa sanan keskellä olevat /o/-äännettä vastaavat kirjaimet translitteroitiin äänteen mukaan <o>, mutta kieliopillista merkitystä kantava <ω>-suffiksi visuaalisen asun mukaan <w>, käsiteltiin nopeiten.

Tutkimuksessa ei kuitenkaan selvitetty sitä, näkyykö tämä todella käytännön tasolla ihmisten kirjoituksessa. Tseligan väitöskirjan tuloksista käy tosin selväksi, että kreikkaa latinalaisin aakkosin kirjoittavat ovat hyvin johdonmukaisia translitterointikäytänteissään. Tämä ei tarkoita sitä, että he seuraisivat orjallisesti ainoastaan joko visuaalista tai foneettista translitterointimallia. On tavallista, että kirjoittaja valitsee osalle kirjainmerkeistä visuaalisen mallin mukaisen translitteroinnin ja osalle foneettisen. Tässä valinnassaan hän kuitenkin pysyy tiukasti eikä siis yleensä translitteroi esimerkiksi grafeemia <ω> joskus foneettisesti <o> ja joskus visuaalisesti <w>. (Tseliga 2003:137.) Vaikka siis tekstin lukijalle olisi nopeinta vaihdella translitterointimallia sanojen morfologian mukaan, tämä ei ilmeisesti ainakaan kovin yleisesti toteudu. Lisäksi olisi toki

mielenkiintoista tietää, toimiiko sama myös esimerkiksi erilaisten [i]-äännettä vastaavien kirjainten ja kirjainyhdistelmien kohdalla.

2.4.3 Latinisoidun kreikan asema kreikkalaisessa yhteiskunnassa

Vaikka tutkielmani luonne on muutoin hyvin deskriptiivinen ja kuvaan kreikan translitterointitapoja latinalaisille aakkosille ottamatta kantaa esimerkiksi sosiolingvistisiin seikkoihin, pyrin tässä alaluvussa asettamaan ilmiön kontekstiinsa kreikkalaisessa yhteiskunnassa. Aluksi käsittelen latinisoitua kreikkaa digrafia-käsitteen kautta, ja esittelen sen jälkeen joitain aiempia tutkimustuloksia esimerkiksi kreikkalaisten asenteista kirjoitustapaa kohtaan.

Varhaisimmat löydökset latinalaisilla aakkosilla kirjoitetusta kreikasta sijoittuvat jo Bysantin ajalle, ja esimerkiksi keskiajalla kansanlauluja laadittiin latinalaisin aakkosin. Myös 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa latinisoitua kreikkaa käytettiin muun muassa kaupankäynnin yhteydessä Chiosin saarella sekä Turkin Izmirissä, jossa jopa julkaistiin kirjoja latinisoidulla kreikalla. Kirjoitustapa ei kuitenkaan levinnyt tuolloin laajaan käyttöön kreikankielisessä maailmassa. (Tseliga 2003:60–61.) Ilmiö on siis saanut alkunsa käsinkirjoitetussa muodossa. Sen lopullinen läpimurto tapahtui kuitenkin 1960-luvulta alkaen ensimmäisten tietokoneiden myötä. Aivan alussa niillä ei ollut mahdollista kirjoittaa muilla kuin latinalaisilla kirjainmerkeillä, joten teknologisista syistä tähän joutuivat taipumaan myös kreikkalaiset. Teknologian kehittyessä 1990-luvulla muutkin aakkostot tulivat mahdollisiksi, mutta kreikkalaiset olivat jo omaksuneet latinalaiset aakkoset, eivätkä ole koskaan siirtyneet täysin takaisin omien aakkosiensa käyttöön tietokoneella kirjoitettaessa. (Androutsopoulos 2009:224.)

Voiko siis sanoa, että kreikkaa kirjoitettaessa on itse asiassa kaksi kirjoitusjärjestelmää, eli onko kyseessä digrafia? Digrafia²¹ (engl. *digraphia*) tarkoittaa kahden eri kirjoitusjärjestelmän tai ortografian käyttöä saman kielen

---

²¹ Digrafia tulee pitää terminologisesti erossa samankaltaisesta sanasta digrafi, joka siis tarkoittaa kahden grafeemin yhtymää merkitsemässä yhtä foneemia (ks. alaluku 2.1.1).

kirjoittamisessa; tosin ajoittain jälkimmäisestä käytetään myös termiä diortografia (engl. *diorthography*). Digrafia on terminä luotu vanhemman termin diglossia pohjalta. Se tarkoittaa siis vastaavasti kahden kielen tai varieteetin yhtäaikaista käyttöä kieliyhteisössä.

Digrafian määrittely ei ole missään nimessä yksiselitteistä tai ongelmatonta²², ja on vaikea vetää raja esimerkiksi siihen, miten laajasti molempia kirjoitusjärjestelmiä tulisi käyttää, jotta voisi puhua varsinaisesta digrafiasta. (Coulmas 2003:231–234.) Esimerkiksi DeFrancis (1984) puhuukin marginaalisesta (*marginal*) digrafiasta ja todesta tai aidosta (*true/genuine*) digrafiasta riippuen siitä, kuinka laajalle kirjoitusjärjestelmien käyttö on yhteisössä levinnyt (ks. Tseliga 2003:33). Jako ei ole kovin mielekäs, ellei siihen suhtaudu tarkan dikotomian sijaan ennemmin liukuvana asteikkona.

Dale (1980) on tehnyt eron diakronisen ja synkronisen digrafian välille. Edellinen viittaa tilanteeseen, jossa yhteisössä on peräkkäin ollut kaksi eri kirjoitusjärjestelmää käytössä. Kreikalle maantieteellisesti läheinen esimerkki tästä on toki turkki, joka vaihtoi arabialaisista kirjoituksesta latinalaisiin aakkosiin 1928. Synkroninen digrafia tarkoittaa kahden kirjoitusjärjestelmän samanaikaista käyttöä. (ks. Tseliga 2003:33.) Balkanilta löytyy tällainenkin esimerkki: serbiaa kirjoitettaessa voi käyttää joko kyrillisiä tai latinalaisia aakkosia. Tämä jako eroaa tyypillisimmästä tavasta määritellä digrafia sillä, että diakronista digrafiaa ei yleensä pidetä digrafiana lainkaan. Tuntuisi varsin erikoiselta puhua esimerkiksi nykyturkista digrafiana.

Digrafia syntyy yleensä kansainvälisten kontaktien myötä ja on läheisessä yhteydessä erilaisten kieli-identiteettien muodostumiseen (Coulmas 1996:130). Nykyisen globalisaation ja muuttoliikkeiden myötä etenkin globaalia *lingua francaa*, englantia, kirjoitettaessa käytetyt latinalaiset aakkoset ovat levinneet käyttöön ympäri maailmaa myös yhteisöihin, joissa virallisesti käytetään jotain

---

²² Tarkemmin terminologian ongelmista, ks. Coulmas 2003:231–234.

toista kirjoitusjärjestelmää. Näin monista yhteisöistä on nykyään tullut digrafisia tai jopa polygrafisia. (Angermeyer 2012:255.) Androutopoulosin (2009:222) mukaan myös Kreikan nykyisen tilanteen voi nähdä digrafiana, eli laajassa käytössä on kaksi kirjoitusjärjestelmää yhdelle kielelle – ainakin silloin, kun kirjoitetaan tietokoneella. Hän puhuukin tietokonevälitteisestä digrafiasta (*computer-mediated digraphia*). Tämä vastaisi siis DeFrancisin termiin marginaalista digrafiaa. Samaan päätyy myös Tseliga (2003:203): kreikan kirjoittaminen latinalaisilla aakkosilla edustaa marginaalista digrafiaa, sillä kahta aakkostoa käytetään erityyppiseen viestintään ja niillä on erilaiset prestiisiasemat.

Latinalaisten aakkosten käytöstä on tehty useita erilaisia sosiolingvistisiä kyselytutkimuksia kreikkalaisille (esim. Androutopoulos 2000a ja Tseliga 2003). Androutopoulosin (2000a) kysely paljasti, että monella internetin käyttäjällä oli loppujen lopuksi varsin pragmaattinen lähestymistapa kreikan kirjoittamiskäytänteisiin: latinalaisilla aakkosille oli suurimmalle osalle lähinnä välinearvoa, ja vain vajaa neljännes piti sitä varsinaisena ongelmana tai uhkana kreikan kielelle. Yleisesti ottaen nuoret ja naiset suhtautuivat ilmiöön positiivisemmin kuin vanhat ja miehet.

Androutopoulos (2009:222) erottaakin toisistaan ns. autonomisen ja toisaalta ideologisen lähestymistavan ortografiaan. Autonominen lähestymistapa näkee kirjoituksen pitkälti neutraalina tapana kuvata puhuttua kieltä. Ideologinen lähestymistapa taas liittää kirjoituksen sosiaalisiin ja kulttuurisiin käytänteisiin: kirjoitusjärjestelmä voi olla tärkeä symboli ja osa kansallista identiteettiä tietyille ryhmälle. Usein ne, jotka näkevät kirjoitusjärjestelmän autonomiselta kannalta, translitteroivat kreikkaa foneettisesti, ja toisaalta ne, jotka kannattavat ideologisempaa lähestymistapaa, pyrkivät imitoimaan kreikkalaisten grafeemien ulkoasua (Androutopoulos 2009:240).

Vaikka nykyaikaisilla tietokoneilla ja kännyköillä ei kreikkalaisten aakkosten käyttö olekaan enää mikään ongelma, latinalaiset aakkoset ovat yhä suosiossa. Monet suhtautuvat tällaiseen kirjoitusasun muutokseen hyvin negatiivisesti ja huolestuneesti, ja jotkut internetin keskusteluyhteisöt ovat jopa kieltäneet

latinalaisten aakkosten käytön. Esimerkiksi sanomalehti Eleftherotypia (*Ελευθεροτυπία*) ei hyväksy muuta kuin kreikkalaisilla aakkosilla kirjoitettua kreikkaa internet-sivujensa uutisten kommenttiosioissa, mitä se perustelee paremman kommunikaation saavuttamisella. Vilkkainta keskustelu aiheen tiimoilta oli 2000-luvun alussa, jolloin aihe oli esillä kreikkalaisessa lehdistössä varsin laajasti, mutta nyt suurin häly aiheen ympäriltä on jo laantunut (Androutsopoulos 2009:226).

Aihe jaksaa silti kuohuttaa ihmisten mieliä yhä. Yksi viimeaikaisista tapauksista on vuonna 2015 Kreikan valtionvarainministerinä toimineen Yanis Varoufakisin tapa kirjoittaa etunimensä latinalaisilla aakkosilla ilman <i>-tä ja toista <n>-kirjainta. Hän kirjoittaa nimensä myös kreikkalaisilla aakkosilla <Γιάνης>, vaikka yleensä nimi kirjoitetaan <Γιάβνης>. Kreikkalaisesta ortografiasta etäännytynyt ja selvästi englannista vaikutteita ottanut kirjoitustapa on herättänyt arvostelua ainakin konservatiivisissa piireissä²³. Translitterointitavan valinta ei siis ole aina neutraali kysymys, vaan se voidaan kokea jopa poliittisena kannanottona.

Kiinnostavaa kyllä, viime aikoina on alkanut esiintyä ensimmäisiä merkkejä latinalaisten aakkosten käytön vähenemisestä. Koutsogiannis (2012:883) nostaa tästä esimerkiksi Spiliotin tutkimuksen, jonka mukaan ateenalaisten nuorten keskuudessa kreikkalaisten aakkosten käyttö on normi ja latinalaiset aakkokset ennemmin poikkeus (2009:408). Tutkimuksessa ei kuitenkaan ollut kyse tietokoneella kirjoitetuista viesteistä vaan tekstiviesteistä, joten tulosta ei välttämättä voi yleistää koskemaan muutakin viestintää, vaikkakin nykyään älypuhelinien myötä tekstiviesti- ja tietokonevälitteisen viestinnän raja alkaa hämärtyä. Kuten Fragkou (2014:160–161) toteaa, latinalaisia aakkosia on käytetty tekstiviesteissä satunnaisemmin kuin tietokonevälitteisessä viestinnässä. Hänkin silti mainitsee kreikkalaisten aakkosten olevan nykyään latinalaisia aakkosia yleisempiä internet-keskusteluissa, vaikkakaan ei tosin anna argumentteja

---

²³ Ks. esim. *Keep Talking Greece* 4.2.2015. The Varoufakis Cult: from “Popstar Minister” to “Varou-Funky cocktail”. Luettu 20.1.2016. < <http://www.keeptalkinggreece.com/2015/02/04/the-varoufakis-cult-from-popstar-minister-to-varou-funky-cocktail/>>

väitteensä tueksi. Myös Androutsopoulos (2009:247) on havainnut kreikkalaisten aakkosten suosion kasvavan: latinisoidun kreikan esiintymisympäristöt ja esiintymistiheys on alentunut. Kreikkalaisia keskustelupalstoja selatessa voi huomata, että uusimmat viestit on pääasiassa kirjoitettu kreikkalaisilla aakkosilla ja suuri osa latinalaisilla kirjaimilla laadituista viesteistä on useiden vuosien takaa. Tästä aiheesta olisikin hyvä tehdä lisätutkimusta.

Latinisoidun kreikan käytön väheneminen ei sinänsä ole ihme, sillä teknologia on kehittynyt nopeasti. Tseligan (2003) kyselytutkimuksessa noin kolme neljäsosaa vastaajista kertoi, että kirjoittaisi kreikkalaisin aakkosin, jos teknologiset vaikeudet voitettaisiin. Noin neljäsosa tosin vastasi, että kyse on tottumuksesta, joka ajan saatossa on kehittynyt, eivätkä he vaihtaisi kreikkalaisiin aakkosiin, vaikka teknologia sen sallisi. (Tseliga 2003:90.) Latinisoitu kreikka on siis monelle kehittynyt tapa, jolla tietokoneympäristössä yksinkertaisesti vain kuuluu kirjoittaa.

Nuoremmalla sukupolvella ei menneisyyden taakkaa teknologisista ongelmista kuitenkaan ole, vaikka joitain rajoituksia kreikkalaisten aakkosten käytölle yhä edelleen on. Niiden käyttö ei enää juurikaan tuota vaikeuksia kuin korkeintaan Kreikan ulkopuolella, jossa käyttöjärjestelmään täytyy mahdollisesti asentaa kreikkalaiset näppäimistöasetukset, joka voi vieraalla kielellä ja vieraalla laitteella olla toki hankalaa. Niinpä nuorille ei enää välttämättä synny samanlaista tapaa latinalaisiin aakkosiin kuin edellisillä sukupolvilla. Tähän toki vaikuttavat monet muutkin, etenkin sosiolingvistiset, tekijät: Millainen asema kreikkalaisilla ja toisaalta latinalaisilla aakkosilla käyttäjien mielissä on? Mitä aakkosten valinnalla viestitetään? Millaisiin ominaisuuksiin tai ihmisryhmiin kumpikin aakkosto liitetään ja mihin kirjoittaja itse haluaa kuulua? Teknologisten rajoitusten poistumisen myötä tällaiset seikat alkavat mahdollisesti vaikuttaa entistä voimakkaammin ihmisten valintoihin. Nuorimpien käyttäjien näkemyksistä ja käytänteistä voisikin ehkä saada parhaan kuvan siitä, miten ilmiö jatkaa kehitystään tulevaisuudessa.

2.5 Translitterointitapojen ortografinen syvyys

Jos translitterointistandardeja tai -malleja ajattelee eräänlaisina ortografioina, niitä voi lähestyä ortografisen syvyyden käsitteen²⁴ avulla. Tavallisesti ortografioiden syvyydestä puhuttaessa viitataan grafeemien ja foneemien suhteeseen. Translitterointitapoja käsiteltäessä olisi kuitenkin mahdollista ottaa tämän lisäksi ohjenuoraksi alkuperäisten grafeemien ja translitteroidun lopputuloksen grafeemien välinen suhde. Koska ortografinen syvyys jakautuu vielä grafemaattiseen ja ortografiseen läpinäkyvyyteen, saadaan lopulta neljä eri näkökulmaa translitteroinnin ortografisen syvyyden tarkasteluun: grafemaattinen ja ortografinen läpinäkyvyys sekä suhteessa puhuttuun kieleen että alkuperäiseen kirjoitusasuun. Tarkastelen seuraavassa eri latinisointimalleja näiden näkökulmien kautta.

Foneettinen latinisointi johtaa lopputulokseen, jonka suhde puhuttuun kieleen on ortografisesti hyvin matala ja joka on sekä grafemaattisesti että ortografisesti läpinäkyvä. Suhde alkuperäiseen kreikkalaisilla aakkosilla kirjoitettuun tekstiin jää kuitenkin monimutkaisemmaksi. Toki alkuperäinen teksti on yksinkertaista translitteroida minkä tahansa johdonmukaisen mallin mukaan, joten oikeastaan kaikki latinisointitavat ovat ortografisesti läpinäkyviä suhteessa kreikkalaiseen kirjoitusasuun. Grafemaattinen läpinäkyvyys on foneettisessa latinisoinnissa sen sijaan heikko: lopputuloksesta on osin mahdoton päätellä alkuperäistä kreikkalaista kirjoitusasua, sillä sama latinalainen grafeemi voi vastata useaa eri kreikkalaista grafeemia. Ääriesimerkkinä tästä on luonnollisesti <i>, jolle on foneettisessa translitteroinnissa kuusi kreikkalaista vastinetta: <η>, <ι>, <υ>, <ει>, <οι> ja <υι>.

Visuaalinen latinisointi pyrkii lopputulokseen, jossa translitteroidun lopputuloksen ja kreikkalaisen kirjoituksen suhde olisi ortografisesti niin matala kuin mahdollista. Tältä kannalta se onkin, paitsi ortografisesti, myös

---

²⁴ Käsitteen tarkka määritelmä ks. alaluku 2.1.1 tästä työstä.

grafemaattisesti täysin läpinäkyvä, sillä jokaista kreikkalaista grafeemia vastaa vain yksi latinalainen grafeemi ja toisinpäin. Translitteroinnin suhde puhuttuun kieleen on kuitenkin mutkikkaampi, sillä ortografisesti latinisoidulla kreikalla on sama ongelma kuin standardikreikallakin: puhutusta kielestä ei voi aina suoraan päätellä, miten se kuuluu kirjoittaa. Grafemaattisesti visuaalinen translitterointi on toki sinänsä läpinäkyvää kenelle tahansa, joka tuntee translitterointikäytännöt.

Foneettinen ja visuaalinen latinisointi tuottavat siis lopputuloksia, joiden läpinäkyvyys on kolmesta eri näkökulmasta hyvä, mutta keho neljännestä näkökulmasta. Foneettisen mallin heikkous on latinisoidun lopputuloksen grafemaattinen läpinäkyvyys suhteessa alkuperäiseen kreikkalaiseen kirjoitukseen, ja visuaalisen mallin kohdalla lopputuloksen ortografinen läpinäkyvyys suhteessa puhuttuun kieleen on huono.

Molempien latinisointimallien ortografinen syvyys on siis sama, mutta viralliset translitterointistandardit ovat silti yleensä enemmän foneettisia kuin visuaalisia. Tämä johtunee siitä, että vaikka visuaalisesti latinisoitua kreikkaa lukiessa translitterointitavan tunteva lukija näkee helposti, miten sana kuuluu ääntää, voi se olla hyvin vaativaa uudelle lukijalle. Koska standardit on laadittu erityisesti ei-kreikankielisten tarpeisiin, on luonnollista, että suurimmalle osalle ihmisistä joidenkin grafeemien varsin epäintuitiiviset äännearvot eivät ole toivottavia. Tällaisia epäintuitiivisiä tapauksia ovat esimerkiksi <h> ja <u>, jotka ääntyvät visuaalisessa translitteroinnissa [i] sekä tietenkin numeromerkit <3>, <4> ja <8>, jotka ääntyvät [ks], [ps] ja [θ].

Etenkin suomalainen translitterointistandardi SFS 5807²⁵ noudattaa foneettista translitterointiperiaatetta hyvin tarkkaan. Kansainvälinen standardi ELOT 743 perustuu osin visuaaliselle mallille etenkin digrafien suhteen, mutta välttää edellä mainitun kaltaiset ei-kreikankielisille epäintuitiiviset ratkaisut. Ihanteellisin mahdollinen translitterointistandardi olisi toki ortografisesti mahdollisimman

---

²⁵ Virallisista translitterointistandardeista tarkemmin ks. alaluku 2.3.1.

matala sekä grafeemien ja foneemien suhteiden että kahden kirjaimiston grafeemien suhteiden kannalta. Tämä ei tietenkään ole aina mahdollista. Lisäksi on otettava huomioon jo olemassa olevat käytänteet: ihmiset eivät yksinkertaisesti aina halua translitteroida tutkijoiden parhaimmaksi katsomalla tavalla.

Ortografinen syvyys ei siis toimi täydellisenä mittarina translitterointitapojen paremmuuden määrittelyssä. Samoin on selvää, että vaikka ortografioiden ja translitterointistandardien laatimisessa käytetään osin samoja periaatteita, ovat ne kuitenkin tietyiltä osin eriluonteisia, sillä jälkimmäisiä luodessa tulee ottaa huomioon myös kieltä osaamattomien ihmisten tarpeet.

3 Aineisto ja metodologia

Tässä luvussa esittelen käyttämäni aineiston ja metodologian. Ensin esittelen alaluvussa 3.1 käyttämäni aineiston. Alaluvussa 3.2 käyn tarkemmin läpi taulukointia ja muuta metodologiaa, johon analyysini perustuu. Nostan lyhyesti esille myös tutkimukseen liittyvät eettiset näkökulmat alaluvussa 3.3.

3.1 Aineisto

Tutkin kreikkalaisten grafeemien ja digrafiien translitterointikäytäntöjä latinisoidussa kreikassa ensin Dora Tseligan (2003) kokoamastaan korpuksesta laatiman taulukon pohjalta ja sitten itse keräämäni korpuksen avulla. Alaluvussa 3.1.1 esittelen Tseligan korpuksen, sekä kerron lyhyesti hänen tutkimuskysymyksistään ja tuloksistaan. Alaluku 3.1.2 keskittyy tätä tutkielmaa varten kerättyyn korpukseseen ja sen keräämiseen.

3.1.1 Tseligan korpus

Ensimmäinen käyttämäni aineisto on Tseligan koostoma taulukko, jonka hän on tehnyt keräämänsä korpuksen pohjalta. Tseligan väitöskirjassa latinisoitua kreikkaa on lähestytty monesta eri näkökulmasta, joista tämän työn kannalta olennaisin on korpuslingvistinen osa, jota varten Tseliga keräsi kaksi korpusta kreikankielisiä sähköposti- ja keskustelupalstaviestejä. Kumpikin koostui noin

10 000 sanasta; toinen kreikkalaisin ja toinen latinalaisin aakkosin kirjoitettuna (2003:122). Kuten Tseliga itsekin huomauttaa, taulukosta voi tehdä vielä monia muitakin mielenkiintoisia havaintoja kuin vain hänen väitöskirjassaan esiintuomansa seikat. Tämän tutkielman kannalta toki ainoastaan latinalaisin aakkosin kirjoitetun korpuksen data on relevanttia.

Latinisoidun kreikan korpus koostuu yhteensä 127 kirjoittajan viesteistä. Korpuksat laadittiin siten, että jokaiselta yksittäiseltä kirjoittajalta oli enintään 80 sanan laajuudelta kirjoitusta, jotta yksittäinen henkilö ei pääsisi liiaksi vaikuttamaan lopputulokseen. Viestit kerättiin joiltain Kreikan suosituimmilta keskustelupalstoilta ja sähköpostilistoilta, joiden aihepiirit olivat mahdollisimman laajoja ja kattoivat monia eri elämän osa-alueita. Tästä huolimatta on hyvä huomata, että korpus ei ole kylliksi suuri, jotta siitä voisi vetää suoria johtopäätöksiä kreikankielisestä sähköisestä viestinnästä yleisesti, joten tulokset ovat enemmän tentatiivisia kuin lopullisia. (Tseliga 2003:123–124.)

Tseliga (2003) vertaili kahden koostamansa korpuksen avulla kreikkalaisin ja latinalaisin aakkosin kirjoitettua kreikkaa seuraavasta kuudesta näkökulmasta: vieraskielisten sanojen yleisyys, epämuodollisten ilmausten yleisyys, hymiöiden käyttö, moninkertaisten välimerkkien käyttö, isojen kirjainten käyttö lauseiden alussa sekä isojen kirjainten käyttö tehokeinona. Hän sai selville, että vieraskielisiä ilmauksia ja hymiöitä käytetään hieman enemmän latinisoidussa kreikassa, ja tuolloin toisaalta lauseiden aloittaminen isolla kirjaimella on harvinaisempaa. Eri aakkosilla kirjoitetun kreikan muodollisuudessa, moninkertaisten välimerkkien määrässä ja isojen kirjainten käytössä tehokeinona ei sen sijaan ollut eroja.

Tämän tutkielman kannalta olennaisin osa korpustutkimuksesta on viimeinen, jossa Tseliga tutki lyhyesti translitterointimalleja ja päätyi vahvistamaan Androutsopoulosin (2000a) aiemman tuloksen siitä, että latinisoidun kreikan kirjoittajat pyrkivät aina pysymään valitsemassaan translitterointitavassa kunkin grafeemin kohdalla. On siis hänen tulostensa mukaan harvinaista, että joku translitteroisi esimerkiksi grafeemin <β> toisinaan foneettisesti <v> ja toisinaan

visuaalisesti <b>. Lisäksi suurin osa kirjoittajista pyrkii noudattamaan joko foneettista tai visuaalista mallia suurimman osan kirjaimista kohdalla. (Tseliga 2003:136–140.)

Tseliga on liittänyt väitöskirjansa loppuun liitteiksi keräämistään aineistosta laatimansa taulukot. Taulukoissa on yhteensä 13 grafeemin, digrafin tai digrafiparin²⁶ translitterointitapoja. Niistä näkee, kuinka usein kukin 127 kirjoittajasta on translitteroinut kunkin merkin milläkin tavalla. Esimerkiksi kirjoittaja 1 on translitteroinut grafeemin <ω> 100 prosenttia kerroista <o> ja 0 prosenttia kerroista <w>. Monen grafeemin kohdalla on myös vaihtoehto ”muu” (*other*), mutta Tseliga ei valitettavasti täsmennä, millaisia muita translitterointitapoja korpuksessa ilmeni. Ne ovat kuitenkin varsin marginaalisessa osassa kokonaisuuden kannalta. Kaikkien grafeemien kohdalla ei ollut joka kirjoittajalta mitään merkintää, jos yhtäkään sellaista grafeemia ei sisältynyt korpukseseen kerättyyn tekstinäytteeseen kyseiseltä kirjoittajalta.

Taulukosta näkee siis horisontaalisesti, kuinka kukin yksittäinen kirjoittaja on valinnut kreikkalaiset grafeemit translitteroida, ja näin Tseliga onkin dataansa käyttänyt. Siitä on kuitenkin mahdollista lukea myös vertikaalisesti kunkin yksittäisen grafeemin ja digrafin translitterointitendenssejä tarkastelemalla, kuinka moni on translitteroinut tietyn grafeemin aina tai lähes aina kullakin mahdollisella tavalla. Tämä on siis oman tutkimukseni aihe. Olen koostanut taulukot kunkin Tseligan tutkiman grafeemin, digrafin ja digrafiparin translitterointitapojen yleisyyksistä liitteeseen 1.

3.1.2 Oma korpukseni

Tseligan keräämän aineiston lisäksi keräsin oman korpukseni, johon voin verrata aiemmin saatuja tuloksia sekä täydentää niitä. Korpus koostuu julkisista viesteistä, jotka on jätetty erilaisille internetin keskustelupalstoille ja uutissivustojen

---

²⁶ Nämä ovat <ω>, <η>, <θ>, <χ>, <ξ>, <ν>, <υ>, <β>, <αυ> / <ευ>, <ου>, <αι>, <ει> sekä <οι>. Tseliga ei anna perusteita juuri näiden valitsemiselle tai muiden poisjättämiselle.

kommenttikenttiin. Koko korpus on liitteessä 3. Yksittäisiä kirjoittajia on yhteensä 59, joilta osalta on vain yksi viesti ja osalta useita. En ole erotellut viestejä toisistaan, sillä se ei ole tutkimukseni kannalta olennaista. Kaikki viesteissä mahdollisesti olleet kuvat ja linkit on samasta syystä poistettu, samoin kuin nimimerkit paitsi, jos ne olivat latinisoitua kreikkaa ja otin ne siis huomioon analyysissa. Näissä tapauksissa nimimerkki on jätetty tekstinäytteen alkuun.

Keskeisiä kriteerejä sivustojen valinnassa oli latinisoidulla kreikalla kirjoitettujen viestien määrä, palstan suosio ja viestien tuoreus kuitenkin niin, että sivustot kattaisivat monenlaisia aiheita, jotta korpukseen sisältyisi mahdollisimman monenlaisten ihmisten tekstinäytteitä. Kaikilla keskustelupalstoilla latinisoitua kreikkaa ei juuri näe, ja joillain se saattaa olla jopa kielletty. Lisäksi vaikutti siltä, että sen määrä saattaa todella olla vähenemässä (ks. alaluku 2.4.3), sillä paikoin oli vaikea löytää kovin tuoreita latinalaisilla aakkosilla kirjoitettuja viestejä. Suurin osa keräämistäni viesteistä on uutisten kommenttiosioista, joista sai hyvin tuoreita tekstinäytteitä, sillä viestit oli parhaimmillaan kirjoitettu keruupäivänä. Lisäksi uutissivustoilla voi olettaa käyvän paljon ja hyvin erilaisia ihmisiä.

Käyttämäni kaksi uutissivustoa olivat *To Vima* (*To Βήμα*)²⁷ ja *Ta Nea* (*Τα Νέα*)²⁸, jotka ovat molemmat suuria valtakunnallisia uutispalveluita. Ensimmäisestä uutissivustosta korpuksekseni on tekstinäytteitä 16 kirjoittajalta ja jälkimmäisestä 18 kirjoittajalta. Valitsin keräämisajankohtana vain kaikkein kommentoiduimpia uutisia, koska voi olettaa, että niitä on lukenut ja kommentoinut laaja joukko erilaisia ihmisiä. Nämä uutiset koskivat muun muassa politiikkaa, uskontoa ja urheilua.

Tutkimukseeni sisällyttämät keskustelupalstat koskivat televisio-ohjelmia (gtvs.gr²⁹; 7 kirjoittajaa), anime-kulttuuria (animeplanet.gr³⁰; 7 kirjoittajaa),

---

²⁷ < <http://www.tovima.gr/> >

²⁸ < <http://www.tanea.gr/> >

²⁹ < <http://www.gtv.gr/forum.php> >

³⁰ < <http://www.animeplanet.gr/forum/> >

armeijaa (thiteia.org³¹; 5 kirjoittajaa), hiphop-kulttuuria (hiphop.gr³²; 5 kirjoittajaa) sekä yleisesti musiikkia (forums.gr³³; 1 kirjoittaja). Pyrin etsimään viestiketjuja mahdollisimman suosituista ja yleisistä aihealueista, jotta osallistujien kirjon voisi ajatella olevan mahdollisimman suuri.

Korpus kerättiin vuosina 2014–2016, ja sen viestit ovat peräisin vuosilta 2007–2016. Pyrin mahdollisuuksien mukaan keräämään mahdollisimman tuoreita viestejä, jotta tutkimukseni edustaisi sitä kieltä, mitä tutkimushetkellä käytetään. Latinisoidusta kreikasta ei ole tehty lainkaan tutkimusta diakronisesta näkökulmasta, joten ei ole varmaa, onko siinä kenties tapahtunut joitain muutoksia, ja halusin poistaa tällaisen vaikutuksen mahdollisuuden, ja pitää tutkimukseni tiukasti synkronisena. Kirjoitusmuoto on kuitenkin standardoimaton ja luova, joten on hyvinkin mahdollista, että sen käytössä on tapahtunut joitain muutoksia sen jälkeen, kun se ensimmäistä kertaa otettiin 1960-luvulla käyttöön tietokoneympäristössä. Lisäksi pitämällä oman korpukseni aikajänne lyhyenä, voin mahdollisesti vetää joitain tentatiivisia päätelmiä latinisoidun kreikan muutoksesta vertaamalla joitakin tuloksistani aiempiin tutkimustuloksiin.

Korpuksen kokoamisessa ongelmana oli luonnollisesti se, että kaikilta kirjoittajilta ei ollut saatavilla kovin pitkiä tekstinäytteitä. Sisällytin kuitenkin lyhyempiäkin tekstinäytteitä korpukseni, jotta aineistossa eivät korostuisi ainoastaan kaikkein aktiivisimmat keskustelijat. Lyhyetkin tekstinäytteet tarjoavat arvokasta aineistoa grafeemien ja digrafien latinisointikäytännöistä, eivätkä tekstinäytteiden vaihtelevat pituudet haittaa grafeemi- ja digrafikohtaisten latinisointitendenssien tutkimusta, sillä jokainen kirjoittaja vaikuttaa analyysissäni yhtä paljon riippumatta tekstin määrästä. Pyrin keräämään kuitenkin myös huomattavasti Tseligan 80 sanan tekstinäytteitä pidempiä pätkiä tekstiä aina, kun se oli

---

³¹ < <http://forum.thiteia.org/>>

³² < <http://www.hiphop.gr/forum>>

³³ <

<http://www.forums.gr/forum/%CF%88%CF%85%CF%87%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%AF%CE%B1-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%83%CE%BA%CE%AD%CE%B4%CE%B1%CF%83%CE%B7/%CE%BC%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B9%CE%BA%CE%AE>>

mahdollista, jotta voisin tarkastella sitä, pysyttelevätkö kirjoittajat todella tekemissään translitterointivalinnoissa poikkeuksetta.

Korpuksen heikkous on luonnollisesti sen rajallinen koko, kuten Tseligankin korpuksen kohdalla. Kattavan analyysin tekemiseen tarvittaisiin huomattavasti laajempi korpus, jollaista ei valitettavasti ole saatavilla. Valtavan suuren korpuksen kokoaminen ja läpikäyminen veisi kuitenkin huomattavasti aikaa, eikä ole tällaisen tutkielman puitteissa mahdollista.

Korpuksen rajallisuus tarkoittaa luonnollisesti myös sitä, että harvinaiset grafeemit ja digrafit eivät esiinny siinä välttämättä kovin montaa kertaa. Näin ollen tuloksetkin ovat parempia ja luotettavampia yleisten grafeemien ja digrafiien osalta. Hyvin harvinaisten digrafiien, kuten <υ> ja <ηυ>, tutkimiseen tarvittaisiin todella suuri korpus, sillä molemmat esiintyvät vain muutamassa kreikan kielen sanassa.

3.2 Metodologia

Kerron seuraavassa ensin Tseligan ja oman korpukseni pohjalta kerättyjen tietojen kokoamisesta ja taulukoinnista. Sen jälkeen käyn läpi oman korpukseni analyysissä kohtaamiani vaikeuksia sekä perustelut tietyille tekemilleni ratkaisuille.

Tseligan aineistoa ei ollut mahdollista analysoida itse, vaan oli käytettävä sen pohjalta luotuja taulukoita, jotka esittelin tarkemmin alaluvussa 3.1.1. Omasta korpuksestani muodostin samanlaisen taulukon, mutta otin siihen mukaan kaikki grafeemit ja digrafit, joita translitteroitiin kahdella tai useammalla eri tavalla. Sen jälkeen kokosin molempien taulukoiden tiedot uudelleen toisesta näkökulmasta. Sen sijaan, että tarkastelin yksittäisten kirjoittajien translitterointivalintoja, nostan esille kuhunkin grafeemiin tai digrafiin kohdistuvat translitterointitendenssit. Tseligan korpuksen pohjalta tehdyt taulukot ovat liitteessä 1 ja oman korpukseni pohjalta tehdyt taulukot liitteessä 2.

Taulukkojen vasemmassa sarakkeessa olevat prosenttiluvut viittaavat siihen, kuinka monta prosenttia kaikista grafeemin kirjoituskerroistaan kirjoittaja on translitteroinut sen visuaalisesti. Muut sarakkeet kertovat, kuinka moni kirjoittaja on käyttäytynyt kyseisellä tavalla kunkin grafeemin tai digrafin kohdalla. Esimerkiksi liitteen 1 ensimmäisestä taulukosta voi tarkastella grafeemin <v> translitterointia. Ensimmäiseltä riviltä voi nähdä, että 124 kirjoittajaa on translitteroinut sen visuaalisesti grafeemilla <v> 0–9 prosenttia kirjoituskerroista eli ei koskaan tai ei lähes koskaan; toisin sanoen kirjoittajat suosivat vahvasti foneettista vaihtoehtoa <n>. Toisaalta viimeisen rivin perusteella vain yksi kirjoittaja translitteroi grafeemin <v> aina tai lähes aina visuaalisesti.

Suurimmalla osalla tutkituista grafeemeista on vain kaksi selvästi muita käytetympää translitterointivaihtoehtoa: visuaalinen ja foneettinen. Poikkeuksen tekee vain <ξ>, jolla on kolme suosittua translitterointia: <x>, <ks> ja <3>. Näistä kaksi ensimmäistä on foneettisia ja jälkimmäinen visuaalinen translitterointi. Erilaisia foneettisia ja visuaalisia latinisointeja ei ole eroteltu liitteiden 1 ja 2 taulukoissa lainkaan, mutta erittelen niiden suosiota tarkemmin analyysini yhteydessä luvussa 4. Tseligan väitöskirjaansa varten koostamissa taulukoissa usean grafeemin kohdalla on myös vaihtoehto ”muu” (*other*), mutta sen suosio on hyvin marginaalinen, eikä juuri vaikuta analyysiin. Sitä ei siis ole huomioitu tätä työtä varten kokoamissani taulukoissa lainkaan.

Analysoin oman korpukseni manuaalisesti lukemalla jokaisen tekstinäytteen yksitellen läpi ja laskemalla, kuinka monta kertaa kirjoittaja oli translitteroinut kunkin kreikkalaisen grafeemin ja digrafin milläkin tavalla. Korpuksen analysointi ei ollut ongelmaton, vaan jouduin pohtimaan monenlaisia ongelmia, jotta tulokset vastaisivat totuutta mahdollisimman hyvin. Päätin olla välittämättä selvistä näppäilyvirheistä, vaan analysoin ne kuin ne olisi kirjoitettu oikein. Esimerkiksi sanan <eiani> olisi selvästi kuulunut olla <einai> eli kreikan sana *είναι* (on). Tämänkaltaiset virheet eivät kerro mitään kirjoittajan translitterointitendensseistä, ja esimerkin analysoiminen sellaisenaan mahdollisesti vääristäisi aineistoa jättämällä yhden <αι>-digrafin visuaalisen translitteroinnin <ai> pois tilastoista.

Toisten käyttäjien nimimerkkejä ei otettu analyysiin mukaan, sillä ne edustavat enemmän nimimerkin laatijan kuin viestin kirjoittajan translitterointikäytäntöjä. Sen sijaan otin kirjoittajan oman nimimerkin huomioon analyysissäni silloin, kun se oli latinisoitua kreikkaa, ja se on niissä tapauksissa näkyvissä korpuksessakin liitteessä 3.

Oman erityistapauksensa muodostavat sanat, joiden translitteroinnista näkee selvästi, että kirjoittaja ei ole tuntenut sanan alkuperäistä kreikkalaista ortografista kirjoitusasua hyvin. Esimerkiksi eräs kirjoittaja translitteroi sanan *γαβγίστε* (haukutte) muotoon <gaugiste>. Väite, että hän translitteroisi grafeemin <β> grafeemiksi <u>, loisi aivan väärän kuvan tilanteesta. On paljon uskottavampaa, että kirjoittaja luuli kreikkalaisen kirjoitusasun olevan <γανγίστε>. Tällaisia ongelmia ei aiheeseen liittyvässä aiemmassa tutkimuksessa ole otettu huomioon. Mekaaninen analysointi ei kuitenkaan ole tässä tilanteessa paras mahdollinen toimintatapa, sillä se vääristää kirjoittajan translitterointiprosessin kuvausta: hänhän on saattanut translitteroida digrafin <αυ> muotoon <au> eikä grafeemia <β> muotoon <u>. Jätin tällaiset epäselvät tapaukset kokonaan analysoimatta. Niitä ei tosin ollut aineistossani usein. Palaan aiheeseen johtopäätösten yhteydessä luvussa 5.

3.3 Tutkimusetiikka

Tässä alaluvussa nostan lyhyesti esille eräitä tutkimusetiikkaan liittyviä pohdintoja. Tutkimukseni päämäärissä ja seurauksissa ei suuria eettisiä ongelmia ole: päämääräni ovat tiedolliset, eikä negatiivisia seurauksia tutkittaville tai kolmansille osapuolille ole käytännössä lainkaan. Tutkimuseettisesti ongelmallisin seikka työssäni on sen sijaan tutkimustapa, sillä omaa korpusta kerätessäni en kysy keräämieni tekstien kirjoittajilta lupaa käyttää heidän tuotoksiaan tutkimukseeni. He eivät siis tiedä, että heidän tuotoksiaan kerätään ja käytetään tutkimustarkoituksiin, eikä heillä ole mahdollisuutta peräänkyä tutkimuksesta. Yleensä tällainen ei ole tutkimuseettisesti hyväksyttävää, sillä tutkittavien oikeuksien katsotaan menevän tieteellisten arvojen edelle.

Voisi olla mahdollista pyytää kirjoittajien lupaa tekstien keräämiseen ja käyttämiseen. Heidän kannaltaan tämä olisi varmasti paras toimintatapa. Mikäli ihminen tietää päätyvänsä tutkimukseen, hän saattaa kuitenkin alkaa käyttäytyä eri tavalla kuin normaaleissa oloissa joko tahallaan tai tiedostamattaan. Ihmisten käsitys omasta kielenkäytöstään on usein varsin heikko, ja toisaalta ideologiat ja ajatukset siitä, millainen kieli on ns. hyvää tai hyväksyttävää kieltä, ovat varsin vahvoja. Niinpä aineisto saattaisi vääristyä huomattavissakin määrin.

Tämä on tyypillinen ongelma kielitieteellisen aineiston keruussa, ja joskus se ratkaistaan niin, että tutkittavalta kysytään materiaalin tuoton jälkeen lupaa sen käyttämiseen tutkimustarkoituksessa. Internet-aineiston tapauksessa ongelma onkin kirjoittajien löytäminen. Tutkijan velvollisuus olisi jäljittää viestien kirjoittajat, mutta käytännössä se on usein mahdotonta tai ainakin hyvin vaivalloista. Tasapainottelu tieteen tarpeiden ja tutkittavien oikeuksien välillä onkin hyvin tyypillistä tietokonevälitteisen viestinnän tutkimuksessa.

Ratkaisevaa kuitenkin on, että loppujen lopuksi kaikki keräämäni viestit ovat julkisia ja kaikkien luettavissa milloin vain. En myöskään käsittele työssäni viestien sisältöä millään tavalla, enkä yhdistä niitä henkilötietoihin. Keskityn siis kirjoitukseen; en kirjoittajiin. Tseliga (2003:119) päätyi väitöskirjassaan toimimaan samaan tapaan kuin minä eli keräämään aineistonsa lupia kyselemättä.

4 Analyysi

Analyysini koostuu kahdesta itsenäisestä osasta. Ensin analysoin alaluvussa 4.1 Dora Tseligan (2003) keräämää materiaalia, minkä jälkeen analysoin samaan tapaan alaluvussa 4.2 oman aineistoni. Kumpikin analyysi jakautuu niin ikään kahteen osaan. Ensin käyn läpi yksitellen jokaisen relevantin grafeemin tai digrafin muodostaakseni kuvan siitä, mitä niistä translitteroidaan pääasiassa foneettisesti tai pääasiassa visuaalisesti ja mitkä eivät asetu selvästi kumpaankaan kategoriaan. Relevantilla tarkoitan tässä sellaista grafeemia tai digrafia, jolla on

kaksi tai useampi kohtuullisen yleinen translitterointivaihtoehto³⁴. Sen jälkeen otan tarkastelun kohteeksi kirjoittajien translitterointivalintojen johdonmukaisuuden kunkin jo aiemmin tarkasteleman grafeemin ja digrafin kohdalla. Lisäksi tarkastelen omasta aineistostani, millaisissa kohdissa kirjoittajat poikkeavat tyypillisistä translitterointivalinnoistaan.

Alaluvussa 4.3 vertailen näitä kahta analyysia keskenään ja teen yhteenvetoa translitterointitendensseistä molempien analyysien pohjalta. Alaluvussa 4.4 esitän mahdollisia syitä grafeemien ja digrafiin erilaisille latinisointitendensseille.

4.1 Analyysi Tseligan aineistosta

Tseliga tutki siis aineistosta yksittäisten kirjoittajien translitterointikäytäntöjä: suosivatko he enemmän visuaalista vai foneettista translitterointia ja minkä grafeemien ja digrafiin translitterointikäytänteet ennustavat parhaiten kirjoittajan kallistumista jommankumman mallin puoleen. Tässä alaluvussa analysoin aineistoa toisesta näkökulmasta, ja nostan esiin yksittäisten grafeemien ja digrafiin latinisointitendenssit. Analyysini siis täydentää osaltaan Tseligan aiempaa työtä kirjoitustavan kuvaamisesta.

4.1.1 Grafeemien ja digrafiin latinisointitendenssit

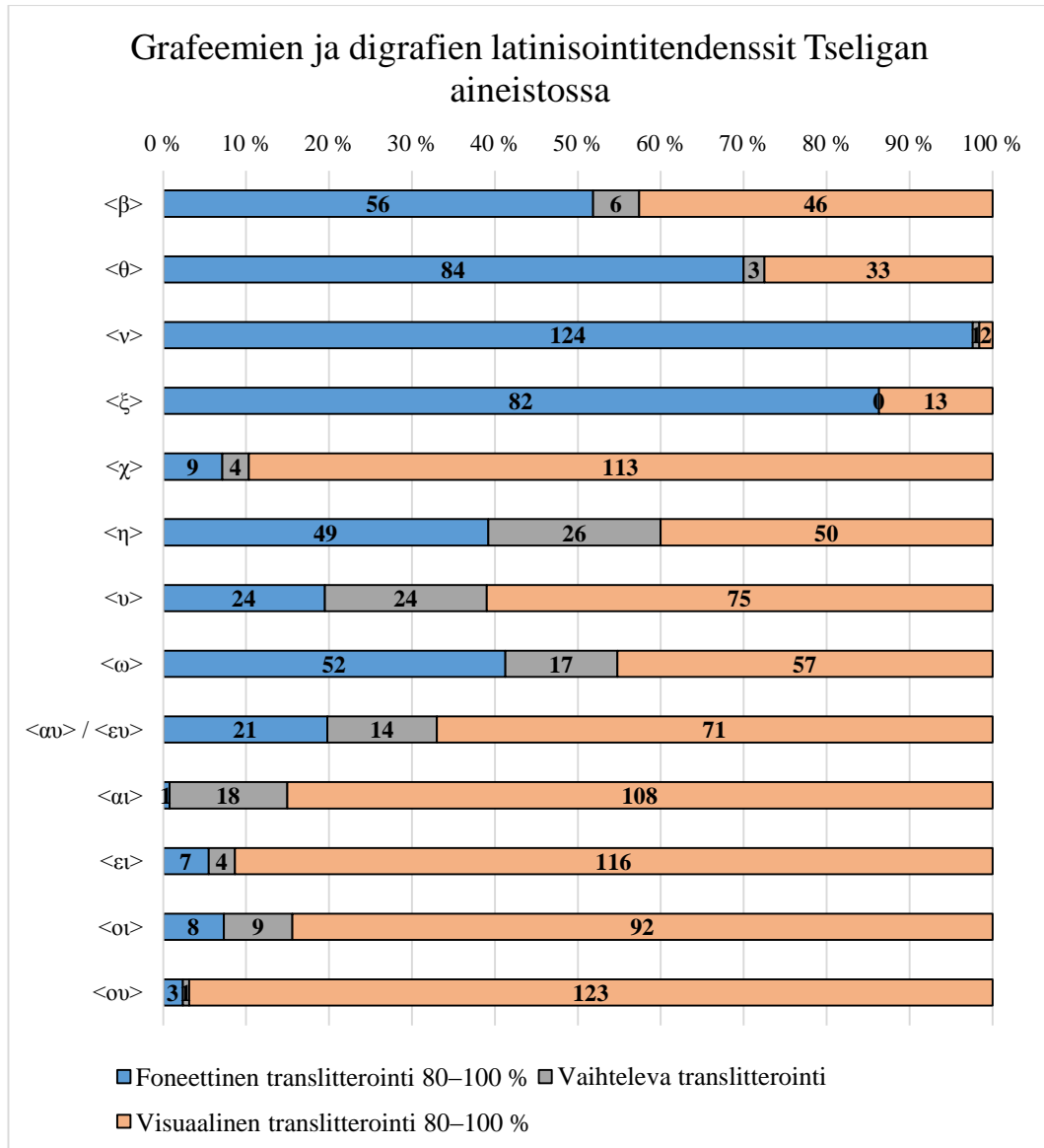
Olen koostanut kaikkien Tseligan tutkimien grafeemien ja digrafiin latinisointitendenssit kaavioon 1. Kaaviosta näkee, että esimerkiksi grafeemin <β> translitteroi pääosin foneettisesti <v> 56 kirjoittajaa ja pääosin visuaalisesti <b> 46 kirjoittajaa. Pääosin jonkun mallin mukaan kirjoittaminen tarkoittaa tässä sitä, että kirjoittaja on translitteroinut 80–100-prosenttisesti kyseisen mallin mukaan. Tapaukset, jotka eivät sijoitu kumpaankaan kategoriaan, näkyvät palkin keskiosassa. Esimerkiksi grafeemin <β> kohdalla kuusi kirjoittajaa ei suosinut selvästi kumpaakaan translitterointimallia. Joidenkin grafeemien kohdalla voi olla

---

³⁴ Tarkemmin eri translitterointivaihtoehtoista alaluvussa 2.4.1.

useita vaihtoehtoisia tapoja foneettiseen tai visuaaliseen translitterointiin, eikä näitä ole kaaviossa eroteltu.

Kaavio 1. Grafeemien ja digrafiien latinisointitendenssit Tseligan aineistossa.

Kaaviosta 1 voi havaita heti, että eri grafeemien ja digrafiien välillä on selviä eroja translitteroinnissa: toisia translitteroidaan yleensä visuaalisesti ja toisia foneettisesti. Tseligan tutkimista grafeemeista vain yksi on sellainen, joka translitteroidaan lähes aina foneettisesti: tämä on <ν>. Vain kaksi kirjoittajaa translitteroi grafeemin pääasiassa visuaalisesti <ν>. Yhteensä 123 kirjoittajaa valitsee translitterointitavaksi poikkeuksetta foneettisen.

Myös <θ> ja <ξ> translitteroidaan aineiston perusteella pääasiassa foneettisesti. Kummankin visuaalinen vaihtoehto on itse asiassa numero- eikä kirjainmerkki, mikä saattaa selittää asiaa. Numeromerkit eivät ole yhdenkään kirjaimen kohdalla erityisen suosittuja translitterointivaihtoehtoja, joten ilmeisesti moni haluaa välttää niitä. Grafeemi <ξ> on myös sikäli erityinen tapaus, että sillä on kaksi erilaista foneettista translitterointia: <ks> ja <x>. Näistä ensimmäinen on aineistossa yleisempi: 45 kirjoittajaa valitsee poikkeuksetta muodon <ks> ja 33 poikkeuksetta muodon <x>. Neljä kirjoittajaa vaihteli näiden kahden välillä.

Visuaalisesti translitteroidaan kaikki digrafit sekä <χ>. Erityisesti <ou> translitteroidaan käytännössä aina <ou> tai <oy>³⁵. Digrafi <ou> ja <ev> sen sijaan sai jonkin verran foneettisiakin translitterointeja. Ne ovat tosin eriluonteisia kuin muut digrafit, sillä niiden foneettisetkin translitteroinnit koostuvat kahdesta grafeemista: <av> ja <af> sekä <ev> ja <ef>, joista jälkimmäisiä muotoja käytetään ennen soinnittomia äänneitä merkitseviä grafeemeita.

Grafeemin <χ> kohdalla tulee huomioida se, että foneettisia translitterointivaihtoehtoja on itse asiassa kaksi: <h> ja <ch>. Näistä <ch> oli tosin hyvin marginaalisessa asemassa: vain yksi kirjoittaja käytti sitä poikkeuksetta, ja lisäksi yksi translitteroi pääasiassa visuaalisesti, mutta poikkesi siitä 16,7 prosentilla kerroista ja käytti muotoa <ch>. Kukaan ei sekoittanut kahta eri foneettista tapaa.

Myös <υ> translitteroitiin aineistossa enemmän visuaalisesti grafeemeilla <u> tai <y>³⁶ kuin foneettisesti grafeemilla <i>. Eniten vaihtelua oli kuitenkin grafeemien <β>, <η> ja <ω> tapauksissa, joissa voi sanoa molempien vaihtoehtojen olleen jotakuinkin yhtä suosittuja.

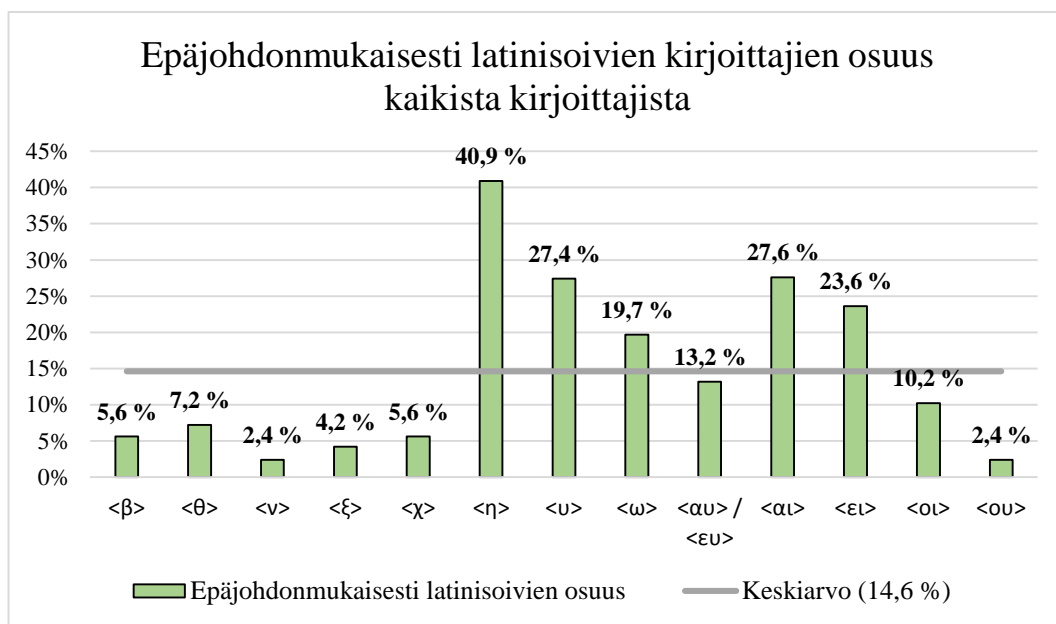
³⁵ Tseliga ei erotellut taulukoissaan näitä kahta, joten ei ole tietoa, kumpi oli yleisempi.

³⁶ Tseliga ei ole erotellut tilastoissaan näitä kahta vaihtoehtoa, joten ei ole tietoa, oliko jompikumpi mahdollisesti yleisempi.

4.1.2 Grafeemien ja digrafiien translitteroinnin johdonmukaisuus

Aiempien tutkimusten pohjalta muun muassa Tseliga (2003:137) ja Androutopoulos (2000a) ovat todenneet, että kirjoittajat pysyvät yleensä valitsemassaan translitterointitavassa, eivätkä siis poikkea valitsemastaan translitterointitavasta.

Kaavio 2 osoittaa kuitenkin, että joidenkin grafeemien kohdalla tehdään poikkeuksia varsin paljon. Kaavioon on koottu tietoa siitä, kuinka monta prosenttia kirjoittajista translitteroi kunkin grafeemin tai digrafin useammalla kuin yhdellä eri tavalla. Kannattaa huomata, että myös kahden eri foneettisen tai kahden eri visuaalisen translitterointivariantin vaihtelu keskenään tulkitaan tässä epäjohdonmukaisuudeksi.

Kaavio 2. Latinisoinnin epäsystemaattisuus grafeemeittain ja digrafeemeittain Tseligan aineistossa..

Kaikkein systemaattisinta on grafeemin <v> translitterointi: vain 2,4 prosenttia kirjoittajista poikkeaa valitsemastaan translitterointikäytännöstä sen kohdalla, eli peräti 97,6 prosenttia kirjoittajista translitteroi sen aina samalla tavalla. Vaihtelu on vähäistä myös muiden konsonanttigrafeemien <β>, <θ>, <χ> ja <ξ> kohdalla.

Niiden lisäksi kirjoittajat translitteroivat digrafia <ov> hyvin johdonmukaisesti, eivätkä juuri poikkeaa valitsemastaan käytännöstä.

Eniten vaihtelua näyttää esiintyvän silloin, kun grafeemin tai digrafin äännearvolle on muitakin kirjoitustapoja. Tällaisia ovat <αι> ja <ω> sekä kaikki [i]-äännettä vastaavat grafeemit (<η> ja <υ>) ja digrafit (<ει> ja <οι>). Näistä <οι> translitteroidaan selvästi systemaattisemmin kuin muut. Lisäksi [i]-äänteelle on toki vielä kaksi muutakin grafeemia, <ι> ja <υι>, mutta ensimmäinen translitteroidaan poikkeuksetta <i> ja jälkimmäisen translitterointia Tseliga ei tutkinut lainkaan.

Selvästi epäsystemaattisinta oli grafeemin <η> translitterointi: vain 75 kirjoittajaa eli 59,1 prosenttia translitteroi sen poikkeuksetta valitsemallaan tavalla, mutta muut vaihtelevat eri mallien kesken. Moni translitteroi kuitenkin lähes systemaattisesti eli yhdeksällä kymmenestä kirjoituskerrasta samalla tavalla, mutta silti 28,3 prosenttia kirjoittajista jäi tuon rajan alle. Ei siis voida sanoa, että <η> translitteroitaisiin läheskään aina johdonmukaisesti, samaa mallia noudattaen.

4.2 Analyysi omasta korpuksesta

Analyysini omasta korpuksestani noudattaa pääasiassa samoja linjoja kuin analyysini Tseligan aineiston pohjalta edellisessä alaluvussa. Oman korpukseni avulla voin laajentaa analyysia: tutkin kaikkien grafeemien ja digrafiien latinisointeja, ja lisäksi alaluvussa 4.2.2 tarkastelen, millaisissa ympäristöissä kirjoittajat poikkeavat tyypillisistä translitterointivalinnoistaan.

4.2.1 Grafeemien ja digrafiien translitterointitendenssit

Korpuksestani käy hyvin ilmi sama seikka, joka on noussut esiin aiemmassakin latinisoituun kreikkaan liittyvässä tutkimuksessa (ks. esim. Androutsopoulos 2000a,b & Tseliga 2003): jotkut grafeemit translitteroidaan aina samalla tavalla, ja toisten kohdalla on kaksi tai useampi vaihtoehtoista tapaa. Grafeemeja, jotka translitteroidaan lähes poikkeuksetta tietyllä tavalla, on 15: <α>, <δ>, <ε>, <ζ>, <ι>, <κ>, <λ>, <μ>, <ν>, <ο>, <π>, <ρ>, <σ>, <τ> ja <φ>. Totta kai on varmasti

mahdollista löytää hyvinkin persoonallisia ja valtavirrasta poikkeavia translitterointiratkaisuja näillekin grafeemeille (ks. alaluku 2.4.1 tästä työstä), mutta se ei muuta sitä tosiasiaa, että poikkeaminen yleisistä käytännöistä on hyvin harvinaista. Palaan tällaisiin erikoistapaukseen tämän alaluvun lopussa.

Vaikka monille kreikkalaisille grafeemeille on kuviteltavissa monenlaisia latinalaisia vastineita, käytännössä monet niistä jäävät kuitenkin syystä tai toisesta varsin marginaaliseen käyttöön. Aineistossani <v>, <π> ja <ρ> translitteroitiin aina foneettisesti ja <ψ> ja <γ> lähestulkoon aina. Huomionarvoista on, että yhtäkään grafeemia ei translitteroida ainoastaan visuaalisesti, paitsi luonnollisesti ne, joiden kohdalla visuaalinen ja foneettinen translitterointi vastaavat toisiaan kuten esimerkiksi <α>.

Grafeemi <π> translitteroitiin siis poikkeuksetta foneettisesti <p> eikä visuaalisesti <n>, ja <ρ> oli poikkeuksetta <r> eikä <p> ja <v> aina <n> eikä <v>. Kaikkien näiden kolmen grafeemin kohdalla visuaalisen mallin käyttämättä jättämistä voi selittää se, että kunkin visuaalinen vaihtoehto on käytössä jonkin muun grafeemin translitteroinnissa. Grafeemi <v> vastaa yleensä kreikkalaista grafeemia <β>, <n> vastaa grafeemia <ν> ja <p> puolestaan grafeemia <π>.

Kuten <v>, <π> ja <ρ>, myös <γ> ja <ψ> translitteroidaan pääasiassa foneettisen mallin mukaan, vaikkakin näiden kahden kohdalla on nähtävissä hieman enemmän vaihtelua. Foneettinen vastine grafeemille <ψ> on <ps>, mikä oli aineistossani kaikkien paitsi yhden kirjoittajan valinta. Visuaalinen translitterointi numeromerkillä <4> ei itse asiassa loppujen lopuksi vastaa ulkoasultaan kovin hyvin kreikkalaista grafeemia, eivätkä numeromerkit ole yhdenkään grafeemin translitteroinnissa erityisen suosittuja ratkaisuja, vaikkakin <4> on niistä selvästi harvinaisin³⁷.

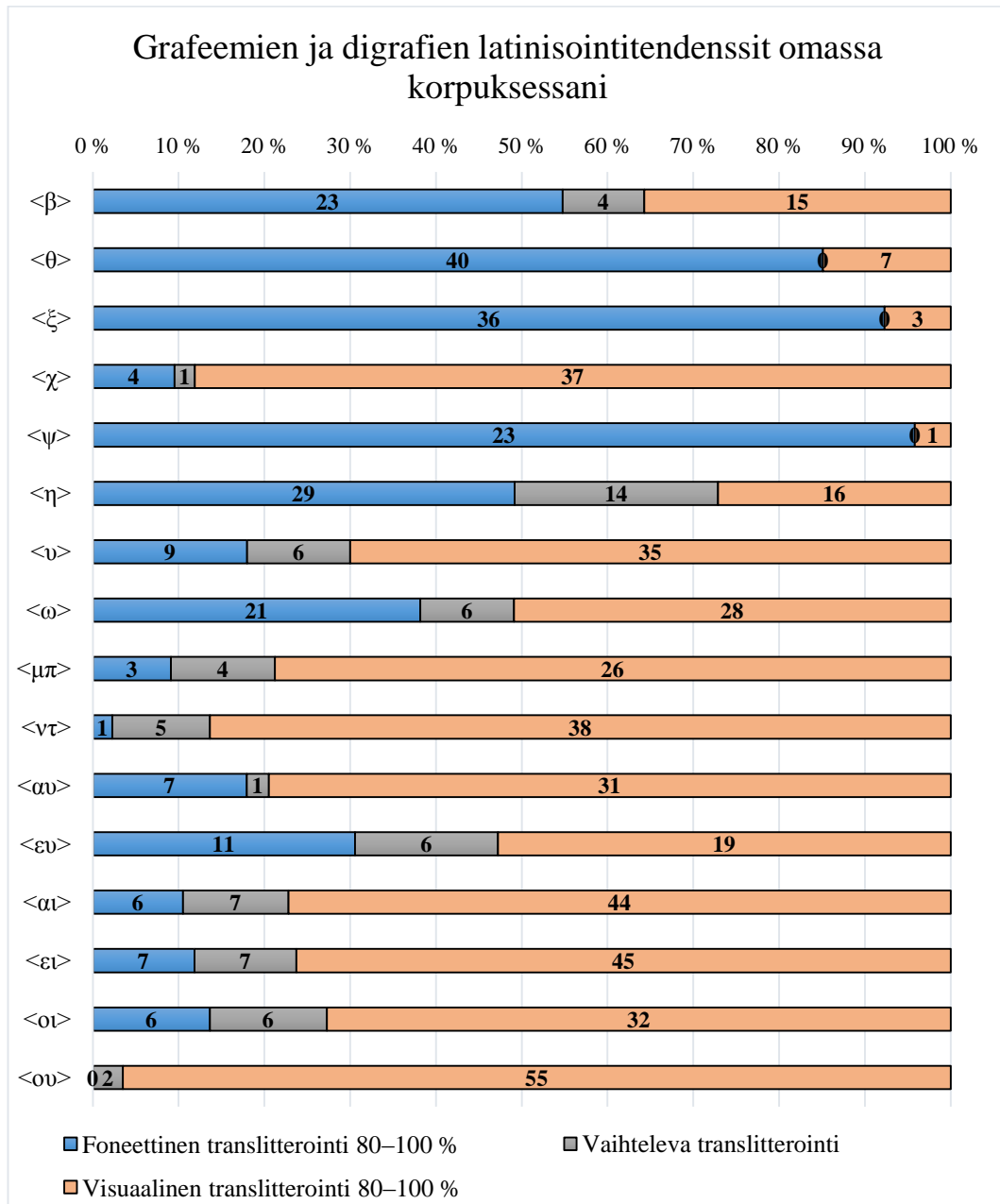
---

³⁷ Muita numeromerkeillä tehtäviä translitterointeja ovat grafeemin <θ> translitterointi numeromerkillä <3>, grafeemin <ξ> translitterointi numeromerkillä <3>.

Mielenkiintoisen tapauksen muodostaa <γ>, joka ääntyy eri tavalla eri ympäristöissä, joten foneettisen mallin mukaan se tulisi translitteroida <j> tai <y> kielestä riippuen ennen etuvokaaleita [i] ja [e] mutta <g> muissa ympäristöissä. Yleensä latinisoidun kreikan kuvauksissa <γ>:n translitterointivaihtoehtoiksi annetaankin grafeemin <g> lisäksi <j> ja/tai <y>. Myös esimerkiksi SFS:n luomassa translitterointistandardissa grafeemin <γ> äännearvon vaihtelu otetaan huomioon (ks. alaluku 2.3.1). Käytännössä internet-keskusteluissa tällaista tapaa ei kuitenkaan aineistoni perusteella näe, vaan <γ> translitteroidaan <g> myös silloin, kun se ääntyy [j].

Kaaviossa 3 on kuvattu eri grafeemien ja digrafiien translitterointitendenssit omassa aineistossani. Se on koottu samaan tapaan kuin kaavio 1 Tseligan aineistosta (ks. alaluku 4.1.1). Mukana ovat sellaiset grafeemit ja digrafit, joiden translitteroinnissa oli havaittavissa vaihtelua. Kustakin palkista näkee, kuinka suuri osuus kirjoittajista on translitteroinut kunkin grafeemin tai digrafin foneettisesti tai visuaalisesti. Olen katsonut, että kirjoittaja translitteroi foneettisesti, jos hän on tehnyt niin 80–100 prosentilla kerroista, kun hän on translitteroinut. Vastaavasti olen toiminut myös visuaalisen vaihtoehdon kanssa. Kirjoittajat, jotka eivät ole selkeästi sijoittuneet jompaankumpaan näistä kategorioista, on laskettu kategoriaan ”vaihteleva translitterointi”, joka on kuvattu harmaalla värillä palkin keskiosassa.

Kuten Tseligankin aineistossa, myös omassani <θ> ja <ξ> translitteroitiin ennemmin foneettisesti kuin visuaalisesti. Kaikkein voimakkain foneettinen tendenssi oli grafeemin <ψ> tapauksessa. Yhteistä näille kolmelle on se, että niiden kaikkien visuaalinen vastine on numeromerkki. Grafeemille <ξ> oli kaksi foneettista vaihtoehtoa, joista <ks> oli selvästi yleisempi kuin <x>: edellisen valitsi 21 kirjoittajaa, kun taas jälkimmäisen 13 kirjoittajaa. Kaksi kirjoittajaa vaihteli näiden kahden välillä.

Kaavio 3. Grafeemien ja digrafiien latinisointitendenssit omassa korpuksessani.

Visuaalisesti translitteroitiin erityisesti kaikki digrafit lukuun ottamatta digrafia <ευ>, jonka translitterointiin visuaalinen malli oli pääasiallinen ratkaisu vain hieman yli puolelle kirjoittajista. Konsonantdigrafeille <μπ> ja <ντ> oli käytetty kahta erilaista foneettista translitterointia: <b> ja <mb> sekä <d> ja <nd>. Näistä jälkimmäiset <mb> ja <nd> jäivät tosin hyvin harvinaisiksi, eikä kukaan translitteroinut digrafeja yksinomaan niin.

Yksittäisistä grafeemeista <χ> oli voimakkaimmin visuaalisesti translitteroitava. Sen kahdesta foneettisesta translitterointivaihtoehdosta <h> ja <ch> molempien määrä jäi aineistossa hyvin vähäiseksi. Translitterointia <h> käytti pääsääntöisenä valintanaan kaksi kirjoittajaa, yksi translitteroi niin kolmella neljästä kerrasta ja yksi kirjoittaja yhdellä neljästä kerrasta. Translitterointia <ch> puolestaan käytti vain kaksi kirjoittajaa, mutta he pysyivät siinä johdonmukaisesti.

Translitterointi vaihteli grafeemien <β>, <η>, <υ> ja <ω> kohdalla; tosin kaksi ensimmäistä translitteroitiin hieman useammin pääosin foneettisesti ja kahta jälkimmäistä hieman useammin pääosin visuaalisesti.

Grafeemille <υ> oli kaksi erilaista visuaalista translitterointia: <u> ja <y>, joita Tseliga ei ollut aineistossaan eritellyt. Omasta aineistostani kuitenkin näkee, että <y> on selvästi suositumpi, sillä 23 kirjoittajaa valitsi sen pääasialliseksi translitterointitavakseen. Vain 12 kirjoittajaa translitteroi pääasiassa <u>. Kukaan ei vaihdellut näiden kahden visuaalisen translitteroinnin välillä.

On kuitenkin merkillepantavaa, että grafeemin <υ> sisältävissä digrafeissa <αυ>, <ευ> ja <ου> sen translitterointi grafeemina <u> oli huomattavasti yleisempää kuin vaihtoehto <y>. Yhteensä 53 kirjoittajaa translitteroi digrafin <ου> pääasiassa <ou> ja vain kaksi pääasiassa <oy>. Vastaavalla tavalla digrafin <αυ> kohdalla luvut ovat 25 kirjoittajaa translitteroinnille <au> ja 6 kirjoittajaa translitteroinnille <ay>, sekä digrafin <ευ> tapauksessa 17 kirjoittajaa translitteroinnille <eu> ja yksi translitteroinnille <ey>. Grafeemit voivat siis käyttäytyä eri tavalla, jos ne ovat osa digrafia. Kirjoittajat siis ilmeisesti hahmottavat digrafit omiksi erilliksi kokonaisuuksiksiin.

Mikään kaavio ei luonnollisesti voi kuvata latinisoidun kreikan kaltaista ilmiötä tyhjentävästi, sillä kirjoitustapa on standardoimaton ja varsin luova. Esimerkkejä harvinaisista translitterointiratkaisuista mahtui omaankin korpukseeni. Esimerkiksi kreikkalainen grafeemi <κ> translitteroitiin aineistossani aina muotoon <k> paitsi yhden kerran: eräs kirjoittaja translitteroi sen foneettisesti <c>

yhden sanan kohdalla, vaikka käyttikin muissa sanoissa perinteistä translitterointia. Tämä sana oli *Αμερική* (Amerikka), joka oli kirjoitettu muotoon <AMERICI>. Kyseessä saattoi olla viittaus sanan englanninkieliseen kirjoitusasuun, jossa on niin ikään <c>: *America*.

Toinen korpukselta löytnyt harvinainen translitterointi löytyi grafeemille <φ>. Sana *μεταμόρφωσε* (muutti) oli latinisoitu aineistossa kerran muotoon <metamorphose>. Grafeemi <φ> oli siis translitteroitu digrafilla <ph>. Tämä lienee englannin vaikutusta, jossa <ph> ääntyy [f] eli samalla tavalla kuin <φ>.

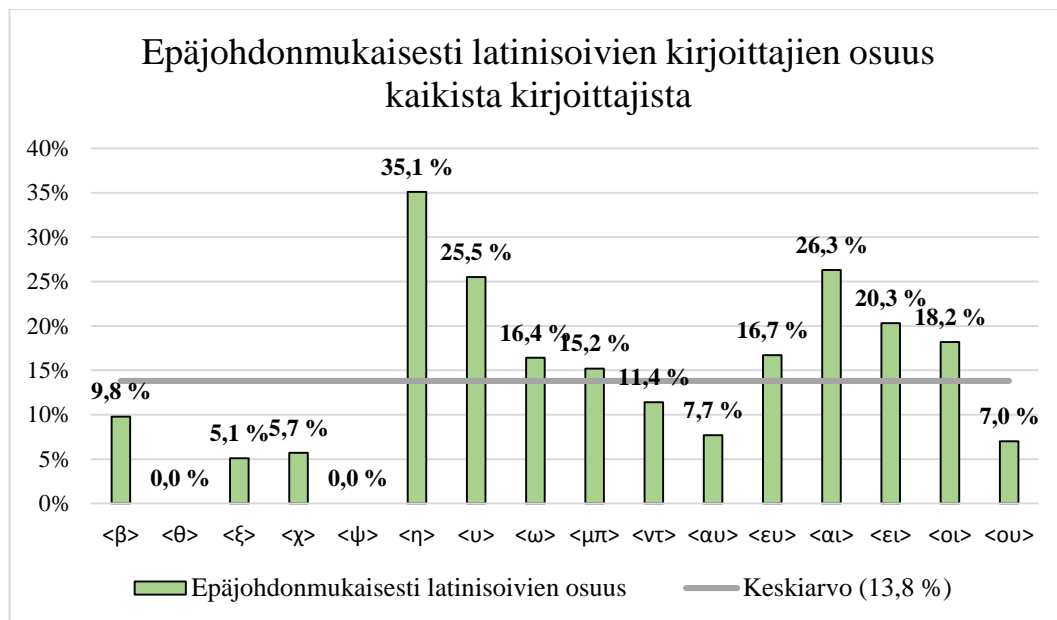
Eräs kirjoittaja translitteroi grafeemin <α> grafeemilla <a>, mutta poikkesi siitä muutaman sanan kohdalla käyttämällä välimerkkiä <@>, minkä voisi katsoa kuuluvan visuaaliseen translitterointiin. Kaikki sanat edustivat vulgaaria kielenkäyttöä: esimerkiksi *αρχιμαλάκας* (arkkikusipää) oli translitteroitu <arxim@l@k@s>. Vain sanan jälkimmäisessä osassa <a> on korvattu <@>, eli yleiskieliseen etuliitteeseen ei ole koettu tarpeelliseksi soveltaa samaa käytäntöä. Kyse oli mahdollisesti siitä, että perinteinen translitterointi olisi voinut jäädä automaattisen sensuurin hampaisiin. Toisaalta kirjoittaja on saattanut haluta lieventää kielenkäyttöään samaan tapaan kuin joskus voi suomeksikin nähdä osan kirosojen kirjaimista korvatus välimerkillä <*>. Tämä on kuitenkin siitä mielenkiintoinen tapaus, että se on ainoa tiedossani oleva kerta, jossa kreikkalainen grafeemi on latinisoidussa kreikassa translitteroitu välimerkille.

4.2.2 Grafeemien ja digrafien translitteroinnin johdonmukaisuus

Kaavioon 4 on koottu tieto siitä, kuinka suuri osa kirjoittajista on käyttäytynyt epäjohdonmukaisesti translitteroidessaan kutakin grafeemia ja digrafia. Epäjohdonmukaisuus tarkoittaa siis sitä, että kirjoittaja on translitteroinut kyseistä grafeemia tai digrafia useammalla eri tavalla, kuten myös vastaavassa analyysissä alaluvussa 4.1.2.

Kaikkein johdonmukaisimmin kirjoittajat translitteroivat konsonanttigrafeemeja <θ>, <ξ>, <χ> ja <ψ>. Myös digrafien <ou> kohdalla kirjoittajat pysyivät varsin

hyvin valinnassaan. Muista konsonanttigrafeemeista poikkesi hieman <β>, jota latinisoi epäjohdonmukaisesti lähes 10 prosenttia kirjoittajista.

Kaavio 4. Latinisoinnin epäsystemaattisuus grafeemeittain ja digrafeemeittain omassa korpuksessani.

Kuten Tseligankin korpuksessa, grafeemit ja digrafit, joiden äännearvolle on muitakin mahdollisia kirjoitusmuotoja, translitteroitiin keskimäärin epäjohdonmukaisemmin kuin muut. Näistä <η> oli selvästi epäyhtenäisimmin translitteroitu, mutta myös grafeemin <υ> sekä digrafien <αυ> ja <ει> kohdalla esiintyi vaihtelua. Sen sijaan esimerkiksi <ω> ei juuri poikennut keskiarvosta.

Erityisen silmiinpistävää on se, että <αυ> ja <ευ> eivät vastoin odotuksia käyttäydy samalla tavalla, vaan jälkimmäisen translitterointi on huomattavasti edellistä epäjohdonmukaisempaa.

Kirjoittajat tekevät siis paikoin poikkeuksia omiin latinisointitendensseihinsä, mutta korpuksesta ei noussut esiin säännönmukaisuutta, joka olisi antanut yksinkertaisen selityksen poikkeamille. Poikkeuksia tehdään eri kohdissa sanoja niin kieliopillisissa päätteissä kuin muissakin konteksteissa. Moni kirjoittaja saattoi translitteroida jopa saman sanan kahdella eri tavalla samassa viestissä. Esimerkiksi samasta viestistä löytyi sanasta *είναι* (on) kaksi eri latinisointia:

<einai> ja <eine>. Äärimmillään grafeemi translitteroitiin kahdella eri tavalla jopa saman sanan sisällä: eräs kirjoittaja oli translitteroinut sanan εἰξέληξι (kehitys) muotoon <ekselixi>.

Poikkeuksia kirjoittajien latinisointitendensseihin esiintyi sekä yleisten että harvinaisten sanojen kohdalla. Paikoin nousi esiin ilmiö, jossa kirjoittaja translitteroi tietyt erittäin yleiset sanat, kuten *και* (ja) tai *αυτό* (tämä), yleisimmällä tavalla <kai> ja <auto>, mutta translitteroi muissa sanoissa digrafin <αι> grafeemilla <e> ja digrafin <αυ> joko visuaalisesti <ay> tai foneettisesti <av> tai <af>. Tämä voi johtua siitä, että edellä mainitun kaltaisia hyvin yleisiä sanoja näkee ja kirjoittaa usein, joten niiden translitterointitavat iskostuvat mieleen, vaikka niissä olevien yksittäisten grafeemien ja digrafiin translitterointitavat poikkeaisivat omasta tyylistä.

Vierasperäiset sanat translitteroidaan usein niin, että ne ovat lähempänä vieraan kielen kirjoitusasua, jolloin kirjoittaja saattaa siis poiketa muuten totutusta translitterointikäytännöstä jonkin grafeemin kohdalla. Yleisiä esimerkkejä olivat *βίντεο* (video), joka latinisoitiin yleensä <video>, vaikka muuten digrafin <ντ> muuntaminen grafeemiksi <d> olikin harvinaista. Samoin käyttäytyi sana *μπράβο* (hyvä, hieno), jonka näki useimmiten lainasanana italialaisessa muodossa <bravo>, eikä digrafia <μπ> siis translitteroitu <mp> kuten yleensä.

4.3 Kahden analyysin vertailu ja synteesi

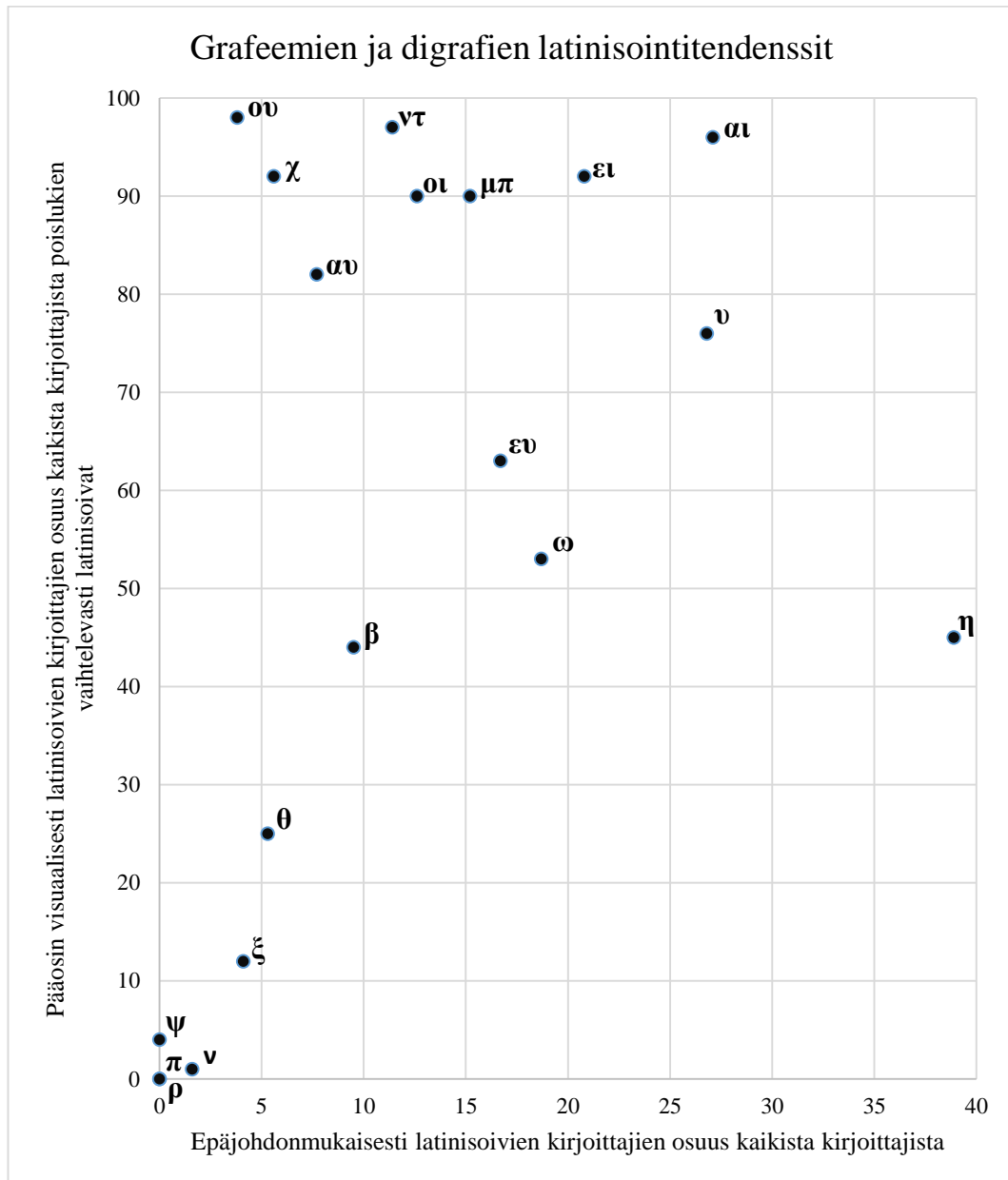
Tseligan ja oman aineistoni pohjalta tehdyt analyysit alaluvuissa 4.1 ja 4.2 poikkeavat paikoin toisistaan, mutta noudattavat suurissa linjoissa samaa kaavaa. Analyysit aineistoista eroavat kahdessa suhteessa, joten vertailu aivan yksi yhteen ei ole mahdollista. Ensinnäkin Tseligan korpus ei ole saatavilla vaan ainoastaan hänen sen pohjalta koostamansa taulukot ja tilastotiedot. Näin ollen osa translitterointimahdollisuuksista jää tutkimatta, sillä harvinaisemmat ratkaisut Tseliga on merkinnyt taulukkoonsa vain sanalla ”muu” (*other*). Tämä liittyy toiseen eroavaisuuteen analyyseissa: Tseliga on tutkinut vain osaa grafeemeista ja digrafeista, eikä minulla ole näin ollen mahdollisuutta analysoida hänen

aineistostaan taulukoista puuttuvia grafeemeita ja digrafeja. Oman korpukseni analyysi siis myös osaltaan täydentää ja tarkentaa Tseligan aineistosta saatavia tietoja.

Olen koonnut yhteenvedon kaikkien tutkimieni grafeemien ja digrafien latinisointikäytännöistä kaavioon 5. Kaavioon on yhdistetty tiedot molemmista analyyseistä. Vaaka-akselilta voi lukea, kuinka suuri osa kirjoittajista on poikennut latinisointivalinnastaan kunkin grafeemin tai digrafien kohdalla. Tätä on eritelty tarkemmin kaavioissa 2 ja 4. Pystyakselilta voi lukea, kuinka suuri osa kirjoittajista on latinisoinut grafeemin tai digrafien 80–100-prosenttisesti visuaalisesti. Kirjoittajien kokonaismäärästä on jätetty pystyakselilla pois vaihtelevasti latinisoivat (ks. kaaviot 1 ja 3), ja otettu huomioon vain ne, jotka suosivat selvästi jompaakumpaa latinisointimallia. On syytä huomioida, että digrafien <αυ> ja <ευ> tiedot perustuvat ainoastaan omaan korpukseni, sillä Tseliga ei ollut eritellyt niitä aineistossaan.

Kaaviosta 5 voi helposti nähdä, mitkä grafeemit ja digrafit käyttäytyvät samalla tavalla ja mitkä poikkeavat muista. Kaikkein yhtenäisimmin translitteroidaan konsonanttigrafeemit <θ>, <ν>, <π>, <ρ>, <χ> ja <ψ>. Suurin osa kirjoittajista translitteroi ne saman mallin mukaan (<θ>, <ν>, <π>, <ρ> ja <ψ> foneettisesti ja <χ> visuaalisesti) ja lisäksi pysyy johdonmukaisesti valinnassaan. Myös <ξ> kuuluisi tähän joukkoon, mutta sillä on kaksi suosittua foneettista varianttia <ks> ja <x>, joita molempia käytetään suhteellisen paljon, joten sen translitteroinnissa on hieman enemmän vaihtelua, sillä suosittuja vaihtoehtoja on kaksi vain yhden sijaan. Tämä vaihtelu ei kuitenkaan näy kaaviossa 5, sillä foneettisia latinisointeja ei ole eroteltu toisistaan.

Ehkä hieman yllättäen <β> käyttäytyy eri tavalla kuin muut konsonanttigrafeemit. Kirjoittajat translitteroivat sitä kyllä kohtuullisen johdonmukaisesti. Molempien aineistojen pohjalta käy kuitenkin selväksi, että sekä visuaalinen että foneettinen malli ovat suurin piirtein yhtä käytettyjä kirjoittajien keskuudessa, eikä selvää tendenssiä kumpaankaan suuntaan ole havaittavissa.

Kaavio 5. Grafeemien ja digrafien latinisointitendenssit koottuna..

Vokaalidigrafi <ου> saa analyysissa hyvin samantyyppisiä tuloksia kuin aiemmin mainitut konsonanttigrafeemitkin: se muunnetaan latinalaisille aakkosille yleensä hyvin johdonmukaisesti, ja lähes kaikki kirjoittajat valitsevat visuaalisen variantin <ou>. Syystä tai toisesta <oy> on varsin harvinainen ratkaisu.

Muutkin digrafit translitteroidaan yleensä visuaalisesti. Mahdollisesti translitteroitaessa tuntuu luontevammalta, että grafeemien määrä alkuperäisessä ja

latinisoidussa kirjoitusasussa pysyy samana. Tätä puoltaa myös se, että digrafeja <αυ> ja <ευ> translitteroidaan muita useammin foneettisesti: näiden digrafien tapauksessa se ei kuitenkaan tarkoita grafeemien määrän vähenemistä, sillä silloin translitterointivariantit ovat <av> ja <af> sekä <ev> ja <ef> riippuen niitä seuraavasta grafeemista. Jälkimmäisiä käytetään, kun seuraava grafeemi merkitsee soinnitonta äännettä. Digrafien ja jo aiemmin mainitun grafeemin <χ> lisäksi myös <υ> translitteroidaan selvästi useammin pääosin visuaalisesti kuin foneettisesti, vaikkakin grafeemin kohdalla on myös runsaasti epäjohdonmukaisuutta. Visuaalisista varianteista sekä <y> että <u> ovat käytettyjä, joskin jälkimmäinen on suositumpi.

Yleisinä tendensseinä voisi sanoa, että digrafit sijoittuvat kaavion ylälaitaan eli ne latinisoidaan yleensä visuaalisesti. Konsonanttigrafeemit ja -digrafit latinisoidaan yleisesti ottaen varsin johdonmukaisesti. Vokaaligrafeemien ja -digrafien latinisointikäytänteissä on huomattavasti enemmän vaihtelua ja epäjohdonmukaisuutta, mikä johtuu mahdollisesti ainakin osittain siitä, että kaikkien tutkittujen grafeemien ja digrafien äännearvot voidaan kirjoittaa kreikkalaisin aakkosin yhdellä tai useammalla muullakin tavalla, jolloin kyse voi olla myös heikosta ortografian tuntemuksesta. Palaan tähän asiaan johtopäätöksissä alaluvussa 5.2. Kaikkein epäyhtenäisintä on grafeemin <η> latinisointi: käytänteissä ei näy selvää taipumusta visuaaliseen tai foneettiseen malliin, ja lisäksi kirjoittajat latinisoivat sitä erittäin epäyhtenäisesti.

4.4 Mahdollisia syitä latinisointitendenssien muotoutumiselle

Syitä grafeemien ja digrafien hyvin erilaisille latinisointikäytänteille on vaikea tämän tutkimuksen perusteella varmuudella todeta. Nostan seuraavassa kuitenkin esille joitain käytänteiden muotoutumiseen mahdollisesti vaikuttavia tekijöitä.

Ensinnäkin näyttää selvältä, että kreikkalaiset eivät pyri tuottamaan sellaista latinisoitua kreikkaa, joka olisi mahdollisimman nopea kirjoittaa tai mahdollisimman helppo lukea. Vaikka diakriittien poisjätto nopeuttaa tietokoneella kirjoittamista, esimerkiksi digrafit kirjoitetaan lähes aina kahdella

latinalaisella grafeemilla siitä huolimatta, että suurimman osan niistä voisi translitteroida vain yhdellä kirjaimella, mikä säästäisi vaaditun näppäily määrää. Kuten alaluvussa 2.4.2 totesin, kreikkalaiset lukevat nopeiten sellaista latinisoitua kreikkaa, jossa kieliopilliset päätteet on translitteroitu visuaalisesti, mutta muussa asemassa olevat grafeemit ja digrafit foneettisesti. Näin kreikkalaiset eivät kuitenkaan aineistoni perusteella toimi, vaan latinisointikäytännöistä tehdään poikkeuksia monissa eri kohdin varsin epäsäännöllisestikin.

Yksi selvä latinisointitendenssi on numeromerkkien välttäminen. Grafeemit <θ>, <ξ> ja <ψ> voidaan translitteroida <8>, <3> ja <4>. Vaikka niitä kohtaakin, ovat ne selvästi harvinaisempia kuin kyseisten grafeemien foneettiset latinisointivariantit.

Yksittäisten grafeemien translitterointivalinnat voivat olla myös yhteydessä toisiinsa, kuten toin esille aiemmin alaluvussa 4.2.1 grafeemien <v>, <π> ja <ρ> yhteydessä. Lisäksi esimerkiksi kaavioista 1 ja 3 voi huomata, että <χ> ja <ξ> näyttävät olevaan keskenään täydennysjakoumassa. Molempia voi siis translitteroida latinalaisella grafeemilla <x>. Moni kirjoittaja näyttääkin valitsevan latinisoinnin <x> jommallekummalle konsonanttigrafeemeista, ja niinpä jäljellejäävälle valikoituu jokin toinen tarjolla olevista translitterointivaihtoehdoista – grafeemin <χ> kohdalla yleensä <h> ja grafeemin <ξ> kohdalla yleensä <ks>. Tämä ei kuitenkaan pidä aina paikkaansa, vaan esimerkiksi oman aineistoni kirjoittajista 12 käytti grafeemia <x> merkitsemään sekä grafeemia <χ> että grafeemia <ξ>.

Tietokoneen näppäimistö tuo oman mielenkiintoisen näkökulmansa latinisoituun kreikkaan. Sitä harvemmin käytetään sellaisenaan, sillä se tuottaa varsin vaikeasti luettavaa tekstiä, kuten totesin jo alaluvussa 2.4.1. Yksi esimerkki puhtaasta näppäimistöpohjaisesta translitteroinnista mahtui kuitenkin korpukseeni. Grafeemi <ξ> translitteroitiin kerran <j> sanassa *ζαναβάλεις* (laitat takaisin), jonka kirjoittaja latinisoi <janabaleis>.

Vaikka näyttää siltä, että näppäimistöpohjaista translitterointia ei käytetä lähes koskaan, se voi silti vaikuttaa päätöksiin taustalla. Esimerkiksi <υ> on

ulkonäöltään selvästi lähempänä latinalaista grafeemia <u> kuin grafeemia <y>, mutta jälkimmäinen on selvästi yleisempi translitterointivariantti. Tämä voi johtua siitä, että <v> ja <y> tuotetaan samalla tietokoneen näppäimellä.

Lisäksi latinisointitendenssien muotoutumiseen vaikuttanevat sosiaaliset seikat: jotkut latinisointivariantit saattavat yleistyä ja yhä useampi alkaa käyttää niitä, kun taas jotkut voivat jäädä taka-alalle. Erilaisiin translitterointivalintoihin saatetaan liittää konnotaatioita, joita joko halutaan liittää itseen tai välttää. Aiempien tutkimusten perusteella eri latinisointimallit voivat herättää ihmisissä voimakkaitakin mielipiteitä siitä, mikä niistä on paras. Lisäksi on todettu, että ihmiset kirjoittavat usein samaan tapaan kuin sosiaalinen viiteryhmänsä. (Androutopoulos 2009:236–241.)

Kaiken kaikkiaan syyt latinisointitendenssien muotoutumiseen ovat moninaiset, eikä kaikenkattavaa selitystä ole tämän tutkielman puitteissa mahdollista antaa. Erityisen haastavaa syiden löytämisestä ja kuvaamisesta tekee ilmiön monimuotoisuus ja epäyhtenäisyys.

5 Johtopäätökset

Analyysistani ja aiemmasta tutkimuskirjallisuudesta voi vetää monia johtopäätöksiä. Aloitan tämän luvun johtopäätöksillä, jotka koskevat latinisoitua kreikkaan järjestelmänä. Kertaan lyhyesti vastaukset tutkimuskysymyksiini: onko eri grafeemien ja digrafiien latinisoinneissa havaittavissa eri tendenssejä, ja latinisoivatko kirjoittajat kreikkaa johdonmukaisesti? Alaluku 5.2 nostaa esiin translitterointianalyysin haasteita yleisellä tasolla ja pohtii translitteroinnin luonnetta prosessina. Viimeinen alaluku 5.3 ehdottaa mahdollisia jatkotutkimusaiheita, joilla kuvaa latinisoidusta kreikasta voisi tarkentaa ja syventää entisestään.

5.1 Latinisointitendenssit

Latinisoidun kreikan kuvaaminen yksittäisten grafeemien ja digrafiien kannalta oli hedelmällinen lähtökohta siinä suhteessa, että sen kautta nousi esille latinisoinnin

johdonmukaisuus. Vaikka kirjoittajat pääasiassa translitteroivat varsin johdonmukaisesti, joidenkin grafeemien ja digrafien kohdalla on kohtuullisen yleistä vaihdella kahden translitterointivariantin välillä. Tämä on uutta tietoa aikaisempiin tutkimuksiin, joissa on usein todettu, että yleensä kreikkalaiset latinisoivat varsin systemaattisesti. On toki selvää, että osa korpukseni tekstinäytteistä on liian lyhyitä, jotta tällainen vaihtelu voisi jokaisen kirjoittajan kohdalla tulla joka grafeemista ja digrafista esille. Jos tekstinäytteiden kokoa suurennettaisiin, odotettavissa olisi siis kuitenkin vieläkin enemmän vaihtelua kuin mitä tässä tutkimuksessa tuli ilmi. Korpuksen tekstinäytteiden koko ei siis sinänsä haitannut ilmiön havaitsemista.

Lisäksi valittu lähestymistapa teki selväksi, että grafeemit ja digrafit noudattavat erilaisia translitterointitendenssejä, eivätkä käyttäydy kaikki samalla tavalla. Tätä ei ole nostettu aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa selvästi esiin, ja se on voinut luoda kuvan siitä, että kaikki latinisoidut variantit olisivat yhtä käytettyjä, vaikka näin ei suinkaan ole. Joitain variantteja ei juurikaan näe, vaikka ne teoriassa olisivatkin aivan yhtä mahdollisia kuin yleisetkin variantit.

Itse asiassa monien translitterointivarianttien puute tai vähäisyys on aineistossa suorastaan silmiinpistävää, jos tuloksia vertaa vanhempaan tutkimuskirjallisuuteen. Esimerkiksi vuonna 2000 Androutsopoulos raportoi saaneensa 23 erilaista latinisoitua versiota sanasta $\delta\epsilon\theta\upsilon\nu\sigma\eta$ kysyessään niitä vain noin 70 kreikkalaiselta (Androutsopoulos 2000a). Vaihtelu on siis ollut erittäin suurta. Useassa tutkimuksessa on raportoitu esimerkiksi grafeemin $\langle\theta\rangle$ muuntamisesta varianttien $\langle th\rangle$ ja $\langle 8\rangle$ lisäksi numeromerkeille $\langle 0\rangle$ ja $\langle 9\rangle$, mutta näistä en löytänyt yhtäkään esimerkkiä omasta korpuksestani.

Lisäksi aineistostani puuttui kokonaan tai lähes kokonaan joitain translitterointeja, joita olisin odottanut näkeväni siellä enemmän kuten grafeemin $\langle\gamma\rangle$ translitterointi grafeemiksi $\langle j\rangle$ ja/tai grafeemiksi $\langle y\rangle$ sekä grafeemin $\langle\chi\rangle$ translitterointi grafeemilla $\langle ch\rangle$. Tämä saattaa tosin johtua siitä, että ne ovat yleisemmässä käytössä esimerkiksi nimien translitteroinneissa sanomalehdissä ja vaikkapa Youtuben musiikkivideoiden artistien ja kappaleiden nimissä. Samoissa

yhteyksissä voi nähdä grafeemin <κ> translitterointia muotoon <c>, esimerkiksi yleisessä etunimessä *Κώστας*, joka joskus muunnetaan muotoon <Costas>. Tällaisesta translitteroinnista löytyi yksi esimerkki myös omasta korpuksestani (ks. alaluku 4.2.1). Yleisesti ottaen kreikkalaiset eivät kuitenkaan ilmeisesti käytä näitä translitterointivariantteja keskinäisessä kommunikaatiossaan.

Onko siis mahdollista, että latinisoitu kreikka olisi yhtenäistynyt viimeisen parinkymmenen vuoden aikana niin, että yleisimmät latinisointivariantit olisivat tulleet yhä käytetyimmiksi vieden tilaa muilta varianteilta? Tämän kysymyksen tutkimiseen tarvittaisiin laajoja latinisoidun kreikan korpuksia eri vuosilta. Tseligan ja oman aineistoni välillä ei ole havaittavissa suurta vaihtelua, mutta aineistojen välillä ei ole kovin suurta ajallista eroa.

Analyysini pohjalta voidaan vetää myös johtopäätös, että tyypillinen latinisoitu kreikka näyttää olevan jossain määrin visuaaliseen latinisointimalliin painottuvaa ja aivan erityisesti digrafit translitteroidaan yleensä kahtena latinalaisena grafeemina. Tämä on sikäli mielenkiintoista, että viralliset translitterointistandardit ELOT 743 ja SFS 5807³⁸ nojaavat ennemmin foneettiseen malliin, eli ne ovat kreikkaa osaavan ja latinisoitua kreikkaa vähintään passiivisesti käyttävän näkökulmasta mahdollisesti hieman outoja. Standardeja ei toki ole alun perin luotu kreikkalaisten keskinäistä kommunikaatiota varten, mutta ilmiöitä ei voi täysin eristääkään toisistaan.

Translitterointistandardit on luotu pääasiassa kreikkaa taitamattomien tarpeisiin, jolloin latinisoidun lopputuloksen suhde ääntämiseen on olennaisempi kuin sen suhde alkuperäiseen kreikkalaiseen kirjoitusasuun. Näiden tulosten perusteella kreikkalaiset sen sijaan antavat enemmän painoarvoa translitteroinnin ja kreikkalaisen kirjoitusasun väliselle suhteelle. Olen käsitellyt tätä asiaa aiemmin alaluvussa 2.5.

---

³⁸ Virallisia translitterointistandardeja käsiteltiin tarkemmin alaluvussa 2.3.

5.2 Translitterointi prosessina

Tutkimusta tehdessäni kohtasin myös haasteita. Tekemäni kaltainen translitterointianalyysi ei siis ole ongelmatonta, sillä translitterointi on ennen kaikkea prosessi, josta näemme vain lopputuloksen. Translitteroinnin lähtökohta jää latinisoidun kreikan kaltaisissa tapauksissa arvailujen varaan, sillä se on ainoastaan kirjoittajan mielessä.

Kuten viittasin jo käsitellessäni metodologiaa ja siinä esiin tulleita ongelmia alaluvussa 4.2, joitain kertoja kohtasin sanoja, jotka oli translitteroitu tavalla, jonka perusteella vaikuttaisi siltä, että kirjoittaja on erehtynyt sanan kreikkalaisesta ortografisesta asusta. Aiemmin antamani esimerkki oli sana *γαβγίστε* (haukutte), joka oli muunnettu muotoon <gaugiste>. On huomattavasti luontevampaa olettaa, että kirjoittaja on luullut kreikkalaisen kirjoitusasun olevan *γαυβίστε* kuin analysoida hänen translitteroivan grafeemin <v> latinalaisella grafeemilla <b>. Toinen vastaava esimerkki oli erään toisen kirjoittajan latinisointi <XYTES> sanasta *χίτες* (erään 1940-luvulla perustetun puolisotilaallisen organisaation jäsenistä käytetty sana), jossa on uskottavampaa, että kirjoittaja on erehtynyt [i]-äänteen ortografisesta kirjoitusasusta kuin todella translitteroisi <ι>:n muotoon <y>. Samantyyppisiä tapauksia nostin esille jo aiemmin alaluvussa 2.4.1 Androutsopoulosin (2000a) tutkimuksen yhteydessä.

Tällainen tulkinta johtaisi siihen, että kirjoittaja ei itse asiassa suinkaan vaihda kyseiseen grafeemiin käyttämäänsä translitterointimallia – hän ei vain tunne kreikan ortografiaa kovin hyvin. Vaikka siis ensimmäisen esimerkkitapauksen kirjoittaja olisi latinisoinut sanan *γαβγίστε* muotoon <gaugiste>, ei ole välttämättä oikein sanoa, että hän olisi translitteroinut sanan tuolla tavalla. Jos kirjoittaja on erehtynyt ortografiasta, hän on itse asiassa translitteroinut sanan *γαυβίστε*.

Tällainen tilanne on hyvin mahdollinen, sillä moni on kyselytutkimuksissa kertonut, että yksi syy latinalaisten aakkosten käytölle on se, ettei silloin tarvitse kiinnittää yhtä paljon huomiota ortografiaan, eikä virheitä koeta niin vakaviksi (Androutsopoulos 2000a). On toki selvää, että kaikkia tällaisia tapauksia, joissa

kirjoittaja on erehtynyt kreikkalaisesta ortografiasta, on mahdotonta todistaa. Jos kirjoittaja on translitteroinut digrafin <αι> grafeemiksi <e>, on vaikea tietää, onko hän todella tiennyt alkuperäisen kirjoitusasun olevan <αι> vai onko hän kenties luullut sen olevan <ε>.

Itse asiassa latinisoidun kreikan kirjoittamisprosessi herättää kysymyksen siitä, missä määrin kyse on ylipäätään translitteroinnista ja missä määrin siitä on syntynyt joillekuille jo oma itsenäinen kirjoitusjärjestelmänsä. Tämän tutkimuksen puitteissa ei ole mahdollista todistaa, lähtevätkö latinisoidun kreikan kirjoittajat liikkeelle todellakin alkuperäisestä ortografisesta asusta vai suoraan äänneasusta analysoimatta lainkaan kreikkalaisen ortografian kautta. Foneettinen latinisointi voisi mahdollisesti viitata enemmän jälkimmäiseen tapaan. Lisäksi havaitsemani lähes kaikkien kirjoittajien tendenssi kirjoittaa tietyt erittäin yleiset sanat, kuten *και* (ja) sekä *αυτό* (tämä), yhteneväisesti, vaikka se osan kirjoittajista henkilökohtaisia translitterointikäytänteitä vastaan sosisikin, viittaisi siihen, että latinisointia ei tehdä grafeemi grafeemilta translitteroiden, vaan prosessi on monisyisempi. Latinisoitu kreikka saattaa osalle kirjoittajista olla ainakin jossain määrin itsenäinen kirjoitustapa suhteessa kreikkalaiseen kirjoitusasuun. Weingartenin (2013:18) termein kreikka-kreikkalainen ja kreikka-latinalainen – siis kreikkalaisella kirjaimistolla ja latinalaisella kirjaimistolla kirjoitettu kreikka – voisivat siis olla kaksi erillistä kirjoitusjärjestelmäänsä³⁹.

5.3 Mahdollisia jatkotutkimusaiheita

Latinisoidun kreikan tutkimus on vasta alkutekijöissään, ja tämä tutkielma tuo lisää tietoa sen luonteesta deskriptiivisestä näkökulmasta. Käyttämäni aineisto ei kuitenkaan ole ollut laajuudeltaan niin kattava, että kirjoitustapaa voisi pitää millään muotoa tyhjentävästi kuvattuna. Yleisistä ja sekä tässä tutkielmassa että Tseligan väitöskirjassa tutkituista grafeemeista ja digrafeista on huomattavasti

---

³⁹ Tarkemmin Weingartenin terminologiasta ks. alaluku 2.1 tästä työstä.

enemmän dataa kuin harvinaisemmista, joten on selvää, että laajempi korpus auttaisi jatkotutkimuksessa etenkin harvemmin esiintyvien tapausten kuvaamista.

Hyvin puutteellisesti on kuvattu myös eri ihmisryhmien käyttämä tai eri tilanteissa käytetty latinisoitu kreikka. Joitain alustavia tuloksia on saatu siitä, että eri ihmisryhmät tekevät translitteroidessaan erilaisia ratkaisuja (Androutsopoulos 2009:236–237)), mutta laajamittaista tutkimusta aiheesta ei ole tehty. Lisäksi, kuten jo aiemmin mainitsin, aiheen tutkimukseen olisi mahdollista tuoda mukaan myös diakroninen näkökulma, jotta voitaisiin havainnoida, ovatko latinisointikäytännöt aikojen saatossa muuttuneet, ja jos, millä tavalla.

Hyvin mielenkiintoista olisi selvittää myös foneettisen latinisointimallin eri varianttien levinneisyyttä. Foneettinen latinisointi saa aina vaikutteita yhdestä tai useammasta muusta kielestä, jonka ortografisia käytäntöjä se mukailee. Usein tämä muu kieli on englantia, mutta esimerkiksi grafeemin <χ> translitterointi <ch> lienee saanut innoituksensa saksasta. Kreikkalaisen muiden osaamien ja käyttämien kielten vaikutus latinisointikäytänteisiin olisikin mahdollisesti hedelmällinen tutkimuskohde. Tutkimusta voisi tuki laajentaa koskemaan myös ei-natiiveja kreikanpuhujia tarkastelemalla heidän kirjoittamaansa latinisoitua kreikkaa.

Latinisoidussa kreikassa riittää siis tutkittavaa jo sen kuvaamisen parissa puhumattakaan esimerkiksi sosiolingvivistisistä tutkimusmahdollisuuksista. Samalla se voi avata näkökulmia translitteroinnin tutkimukseen myös laajemmin.

Lähdeluettelo

- Androutsopoulos, Jannis (Ανδρουτσόπουλος, Γιάννης) 2000a. Από dieuthinsi σε dieyðynsh. Ορθογραφική ποικιλότητα στη λατινική μεταγραφή των ελληνικών (Dieuthinsistä Dieyðynshiin. Ortografinen vaihtelu kreikan latinalaisessa translitteroinnissa). Υ. Agouraki (toim.), *Proceedings of the Fourth International Conference on Greek Linguistics, Nicosia, September 17–19, 1999* s. 383–390.
- Androutsopoulos, Jannis (Ανδρουτσόπουλος, Γιάννης) 2000b. Λατινοελληνική ορθογραφία στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: χρήση και στάσεις (Latinalaiskreikkalainen ortografia sähköposteissa: käyttö ja asenteet). *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* (Kreikan kielen tutkimus) 20. Thessaloniki: Κυριακίδης (Kyriakidis).
- Androutsopoulos, Jannis 2009. ‘Greeklish’: Transliteration Practice and Discourse in the Context of Computer-Mediated Digrafia. Alexandra Georgakopoulou & Michael Silk (toim.), *Standard Languages and Language Standards: Greek, Past and Present* s. 221–249. Hampshire: Ashgate Publishing Ltd.
- Angermeyer, Philipp Sebastian 2012. Bilingualism Meets Digraphia – Script Alternation and Script Hybridity in Russian-American Writing and Beyond. Mark Sebba, Shahrzad Mahootian & Carla Jonsson (toim.), *Language Mixing and Code-Switching in Writing – Approaches to Mixed-Language Written Discourse* s. 255–272. New York: Routledge.
- Axelsson, Ann-Sofie, Åsa Abelin & Ralph Schroeder 2007. Anyone Speak Swedish? Tolerance for Language Shifting in Graphical Multiuser Virtual Environments. Brenda Danet & Susan C. Herring (toim.), *The Multilingual Internet: Language, Culture, and Communication Online*, s. 362–381. Oxford: Oxford University Press.
- Caravolas, Marketa 2005. Learning to Spell in Different Languages: How Orthographic Variables Might Affect Early Literacy. R. Malatesha Joshi & P. G. Aaron (toim.), *Handbook of Orthography and Literacy* s. 497–511. Mahwah, N. J: Lawrence Erlbaum Associates.
- Carreiras, Manuel, Maria Dimitropoulou & Jon Andoni Duñabeita 2011. Transliteration and transcription effects in biscriptal readers: The case of Greeklish. *Psychon Bull Rev* 2011 s. 729–735.
- Chalamandaris, Aimilios, Athanassios Protopapas, Spyros Raptis & Pirros Tsiakoulis 2006. All Greek to me! – An automatic Greeklish to Greek

transliteration system. *5th International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC 2006), Genoa, Italy, 24–26 May*, s. 1226–1229.

Coulmas Florian 1996. *The Blackwell Encyclopedia of Writing Systems*. Oxford: Blackwell Publishers Inc.

Coulmas, Florian 2003. *Writing Systems – An introduction to their linguistic analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.

Danet, Brenda & Susan C. Herring 2007. Introduction – Welcome to the Multilingual Internet. Brenda Danet & Susan C. Herring (toim.), *The Multilingual Internet: Language, Culture, and Communication Online*, s. 3–39. Oxford: Oxford University Press.

Fragkou, Pavlina 2014. Text Segmentation for Language Identification in Greek Forums. *Procedia – Social and Behavioral Sciences* 147, s. 160–166.

Granqvist, Kimmo & Sirkka Paikkala 2011. Kreikan paikannimet suomen kielessä. *Kielikello* 2/2011. Luettu 12.4.2014. <<http://www.kielikello.fi/index.php?mid=2&pid=11&aid=2365>>

Fakotakis, Nikos, Ilias Kotinas, Dimitrios P. Lyras, & Kyriakos Sgarbas 2010. A Stochastic Greek-to-Greeklish Transcriber Modeled by Real User Data. Stasinou Konstantopoulos, Stavros Perantonis, Vangelis Karkaletsis, Constantine D. Spyropoulos & George Vouros (toim.), *Artificial Intelligence: Theories, Models and Applications – 6th Hellenic Conference on AI, SETN 2010, Athens, Greece, May 4-7, 2010. Proceedings*, s. 363–368. Berliini, Heidelberg: Springer-Verlag.

Horrocks, Geoffrey 2010. *Greek – A History of the Language and its Speakers*. Oxford: Wiley-Blackwell.

Ivković, Dejan 2015. CyberLatinica: A Comparative Analysis of Latinization in Internet Slavic. *Language@Internet*, 12, article 2. Luettu 26.1.2016. <<http://www.languageatinternet.org/articles/2015/ivkovic2>>

Joshi, R. M. & P. G. Aaron 2006. Introduction to the Volume. R. Malatesha Joshi & P. G. Aaron (toim.), *Handbook of Orthography and Literacy*. Mahwah, N. J: Lawrence Erlbaum Associates.

Joyce, Terry & Susanne R. Borgwaldt 2013. Typology of writing systems – Introduction. Susanne R. Borgwaldt & Terry Joyce (toim.), *Typology of Writing Systems*, s.1–11. Amsterdam: John Benjamins Publishing Co.

- Karakos, Alexandros 2003. Greeklish: An Experimental Interface for Automatic Transliteration. *Journal of the American Society for Information Science and Technology* 54/11, s. 1069–1074.
- Karlsson, Fred 2004. *Yleinen kielitiede*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Katz, Leonard & Laurie Feldman 1983. Relation between pronunciation and recognition of printed words in deep and shallow orthographies. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition* 9, s. 157–166.
- Kohrt, Manfred 1986. The term 'grapheme' in the history and theory of linguistics. Gerhard Augst (toim.), *New Trends in Graphemics and Orthography*, s. 80–96. Berlin: Walter de Gruyter.
- Koutsogiannis, Dimitris & Bessie Mitsikopoulou 2007. Greeklish and Greekness. Brenda Danet & Susan C. Herring (toim.), *The Multilingual Internet: Language, Culture, and Communication Online*, s. 142–160. Oxford: Oxford University Press.
- Koutsogiannis, Dimitris (Κουτσογιάννης, Δημήτρης) 2012. Λατινοελληνικά και Παγκοσμιοποίηση (Latalaiskreibka ja globalisaatio). Angeliki Efthymiou, Zoe Gavriilidou, Penelope Kambakis-Vougioklis & Evangelia Thomadaki (toim.), *Selected Papers of the 10th International Conference of Greek Linguistics* s. 881–889. Komotini: Democritus University of Thrace.
- Marinis, Theodoros, Angeliki Papangeli & Dora Tseliga 2005. "Potizo" or "Potizw"? The influence of morphology in the processing of Roman-alphabetized Greek – *Proceedings of the 17th International Symposium on Theoretical and Applied Linguistics*.
- Neef, Martin & Miriam Balestra 2013. Measuring graphematic transparency – German and Italian compared. Susanne R. Borgwaldt & Terry Joyce (toim.), *Typology of Writing Systems*, s. 113–145. Amsterdam: John Benjamins Publishing Co.
- Ojutkangas, Krista, Meri Larjavaara, Matti Miestamo & Jussi Ylikoski 2013. *Johdatus kielitieteeseen*. Helsinki: Sanoma Pro.
- Silva, Cláudia 2013. Writing in Portuguese chats :) – A new wrtng systm? Susanne R. Borgwaldt & Terry Joyce (toim.), *Typology of Writing Systems*, s. 147–159. Amsterdam: John Benjamins Publishing Co.

- Spilioti, Tereza 2009. Graphemic representation of text-messaging: Alphabet-choice and code-switches in Greek SMS. *Pragmatics* 19/3, s. 393–412.
- Tseliga, Theodora 2003. *Computer-mediated Greeklish: Key Linguistic and Sociolinguistic Issues*. Väitöskirja. University of Brighton.
- Tseliga, Theodora 2007. ”It’s All Greeklish to Me!”. Brenda Danet & Susan C. Herring (toim.), *The Multilingual Internet: Language, Culture, and Communication Online*, s. 116–141. Oxford: Oxford University Press.
- Valkama, Mira 2010. *Ortografinen syvyys suomessa ja ruotsissa*. Pro gradu - tutkielma. Helsingin yliopisto.
- Veivo, Outi 2011. Ortografian vaikutus äidinkielen ja vieraan kielen puhuttujen sanojen tunnistukseen. Stolt, Suvi, Lehtihalmes, Matti, Heikkola Leena Maria & Kunnari, Sari (toim.), *Lasten ja nuorten puheen ja kielen arviointi ja mittaaminen, Puhe ja kieli*, vol. 43. Helsinki: Puheen ja kielen tutkimuksen yhdistys.
- Weingarten, Rüdiger 2013. Comparative graphematics. Susanne R. Borgwaldt & Terry Joyce (toim.), *Typology of Writing Systems*, s. 13–39. Amsterdam: John Benjamins Publishing Co.

Liite 1. Latinisointitendenssit Tseligan aineistossa

Numerot soluissa kuvaavat kullakin tavalla latinisoivien kirjoittajien määrää. Kaikkien grafeemien tai digrafiin latinisoinnista ei ole tietoa kaikkien kirjoittajien osalta. Taulukot on laadittu visuaalisen mallin näkökulmasta. Foneettinen latinisointivariantti on kunkin grafeemin tai digrafin kohdalla sulkeissa.

Visuaalisen latinisoinnin osuus	β → b (fon. <v>)	θ → t (fon. <th>)	ν → v (fon. <n>)	ξ → s (fon. <ks>, <x>)	χ → x (fon. <h>, <ch>)	η → h (fon. <i>)	υ → y, u (fon. <i>)	ω → w (fon. <o>)
0–9%	56	81	124	82	9	46	24	53
10–19%	0	0	0	0	0	3	1	0
20–29%	0	2	0	0	0	5	4	2
30–39%	3	1	0	0	0	2	5	2
40–49%	1	1	0	0	2	4	1	1
50–59%	0	1	0	0	0	3	5	4
60–69%	2	0	1	0	1	10	7	2
70–79%	0	0	0	0	1	2	2	6
80–89%	0	3	1	0	3	7	9	5
90–100%	46	30	1	13	110	43	66	52

Visuaalisen latinisoinnin osuus	ω → u (fon. <av>, <ev>, <af>, <ef>)	υ → ai (fon. <e>)	ε → ei (fon. <i>)	ο → oi (fon. <i>)	ου → ou, oy (fon. <u>)
0–9%	21	1	6	8	3
10–19%	0	0	1	0	0
20–29%	1	0	0	0	0
30–39%	5	0	1	1	1
40–49%	0	2	1	1	0
50–59%	4	3	1	3	0
60–69%	2	6	1	2	0
70–79%	2	7	0	2	0
80–89%	0	14	13	3	2
90–100%	71	94	103	89	121

Liite 2. Latinisointitendenssit tutkielmaa varten kerätystä korpuksessa

Numerot soluissa kuvaavat kullakin tavalla latinisoivien kirjoittajien määrää. Kaikkien grafeemien tai digrafiin latinisoinnista ei ole tietoa kaikkien kirjoittajien osalta. Taulukot on laadittu visuaalisen mallin näkökulmasta. Foneettinen latinisointivariantti on kunkin grafeemin tai digrafin kohdalla sulkeissa.

Visuaalisen latinisoinnin osuus	$\langle \beta \rangle \rightarrow \langle b \rangle$ (fon. <v>)	$\langle \theta \rangle \rightarrow \langle \theta \rangle$ (fon. <th>)	$\langle \xi \rangle \rightarrow \langle \xi \rangle$ (fon. <ks>, <x>)	$\langle \gamma \rangle \rightarrow \langle x \rangle$ (fon. <h>, <ch>)	$\langle \psi \rangle \rightarrow \langle \psi \rangle$ (fon. <ps>)	$\langle \eta \rangle \rightarrow \langle h \rangle$ (fon. <i>)	$\langle \upsilon \rangle \rightarrow \langle y \rangle$, $\langle u \rangle \rightarrow \langle u \rangle$ (fon. <i>)	$\langle \omega \rangle \rightarrow \langle w \rangle$ (fon. <o>)
0–9%	23	40	36	4	23	28	9	21
10–19%	0	0	0	0	0	1	0	0
20–29%	1	0	0	1	0	3	0	0
30–39%	0	0	0	0	0	3	0	0
40–49%	0	0	0	0	0	0	2	0
50–59%	1	0	0	0	0	1	3	1
60–69%	2	0	0	0	0	4	1	2
70–79%	0	0	0	1	0	2	0	3
80–89%	0	0	0	0	0	4	4	3
90–100%	15	7	3	37	1	12	31	25

Visuaalisen latinisoinnin osuus	$\langle \mu \tau \rangle \rightarrow \langle mp \rangle$ (fon. <b>, <mb>)	$\langle \nu \tau \rangle \rightarrow \langle nt \rangle$ (fon. <d>, <nd>)	$\langle \sigma \upsilon \rangle \rightarrow \langle au \rangle$, $\langle ay \rangle$ (fon. <av>, <af>)	$\langle \epsilon \upsilon \rangle \rightarrow \langle eu \rangle$, $\langle ey \rangle$ (fon. <ev>, <ef>)	$\langle \alpha \iota \rangle \rightarrow \langle ai \rangle$ (fon. <e>)	$\langle \epsilon \iota \rangle \rightarrow \langle ei \rangle$ (fon. <i>)	$\langle \omicron \iota \rangle \rightarrow \langle oi \rangle$ (fon. <i>)	$\langle \omicron \upsilon \rangle \rightarrow \langle ou \rangle$, $\langle oy \rangle$ (fon. <u>)
0–9%	3	1	7	11	6	6	5	0
10–19%	0	0	0	0	0	1	1	0
20–29%	0	0	0	0	0	1	1	0
30–39%	0	1	0	1	1	0	1	0
40–49%	0	0	0	0	0	0	1	0
50–59%	3	2	1	3	1	2	1	0
60–69%	1	0	0	1	4	1	1	1
70–79%	0	2	0	1	1	3	1	1
80–89%	0	0	2	0	3	2	1	0
90–100%	26	38	29	19	41	43	31	55

Liite 3. Tutkielmaa varten kerätty korpus

1. Diladi to koma tu "etsi ke alios"?
Ola ta diamorfonume stin poria. Oreο. Arki ola ta osa kanun i ali na ta katigorume ke na ta embodizume. I epanastasi na ginete gia ton chavale ke na min prochorisi tipote. Otan tha erthi o SYRIZA stin exusia, e, tha di ti tha kani. Vevea ean boresun ta meli tu na synenoithun, alios...epanastasi...ke vlepume. OLE!
2. Den ise mesolongitis i progoni sou anikoun s'aftous tous elahistous pou apo dilia ke ypotelia den elavan meros stin eksodo tou Mesolongiou ke protimisan na ginoun IMPRAIMAKIA gia na glitosoun to tomari tous. Fotia ke tsekouri stous proskininemenous. An krinome apo afta pou grafis (fasistas genniese) o Fyereriskos sou ke ta ypolipa troktika molis antikrisan to kangelo aparnithikan ta panta apo ideologies mehri svastiges, tora kykloforoun me makrimanika poukamisa gia na krypsoun ta tatou pou ehoun haragmena sta heria tous. Kapote o Kolokotronis ipe: Fotia ke tekouri stous proskininemenous. I epohes alaksan i elliniki dikeosyni den hrisimopii pleon ton peleky, antikastathike apo tin mpouzou. Eki tha perasoun to ypolipo tis zois tous ta troktika tis x.avgis, opos ke kapiοi ali megali ethnopateres (kypriki tragodia) Teleftea fora pou hrisimopiithike fotia ke tsekouri hrisimopiithike apo ta idola sou tous nazi. (Kalavrita Domokos ke tosa ala meri, 600.000 ellines ehasan tin zoi tous apo ton nazistiko peleky) Se ksanastino opos ke se proigoumeni apantisi mou alakse to psevdonymo sou, afto pou se teriazι ine Mesolongitiko IMPRAIMAKI.
3. To trito heri
Dioti stin pteriga apo dipla yparhoun para poli melahrinoulides Hassan Mohamad Abdul k.t.l. Den ine sosto na anamiksime ta katharoema aria troktika me onta pou diadetoun trito heri, o kyndinos megistos pos na to anteksoun meta apo mia tetia synevresi prepi na tous trehome ston ofdalmiatro.
4. Ellinas
Lathos se pliroforisan gia to skylosoi sou, oli tous itan GERMANOTIOLIADES-XYTES-TAGMATASFALITES. Den mas pithis.
Prozak pernoun i dili sou stin mpouzou, gi' afto ine toso estrapeli;
5. I syllipsi twn melwn tis XA
einai makran to pio euxaristo pragma pou exw akousei gia tin Ellada ta teleutaia 4-5 xronia, ti vriskw pou tou ti xalasan tou fyner wannabe kai tis pareas ilithiwn pou nomisan oti vrikan to kolpo. Ton kasidiari thelw na dw mesa kai merikous akoma etsi gia ti fasi. Kali diamoni na xete kai gaugiste oso thelete!!!!
6. O Esiodoxos
Den Katalava TIPOTA
Den katalava tipota. Ti einai diladi o Samaras kamia politiki idiofiia? Den nomizo oti kanenas apo tous en energia politikous exei mellon se mia pragmatika evropaiiki Ellada! Giati aplos i politikos dynamikes tha allaxoun entelos. Pistevo oti tha eine vasismenes pano se alles koinonikes axes pou tha dimiourgithoun se mia enomeni Evropi
7. Ta mpogalakia sou kai oust stin anatoli tote...ekei pou uparxei pragmatikos fasismos...kaneis den se krataei edw, eisai eleutheros na figeis...
8. otan leei astiki taksi
ennoei olous autous tous kartikodaitous pou ton psifizoun gia na tous diorizei? h tous farmakopoiou kai tis alles sobietikou tipou sintexnies me ta ametrhta pronomia...eleos xanoun thn shmasia tous oi lekseis
alakse o manwlioskai ebale ta rouxa tou alliws...
ante re sobareuteite kai doulepte anti na skefteste pws tha mazepsete psifalakia..

makari na kibernhsoun
mpas kai piasoume pato san xwra kai ksemprostiastoun oloi autoi oi laikistes tipou
Tsmpla, Dragasakh, Blakazanh...autoi mallon mas aksizoun

9. TI LEEI ?
EINAI EKSHPNOS O SAMARAS GIATI ALAZONTAS ONOMA STO KOMA TOY
AYTOMATA GEMIZEI KAI TA TAMEIA TOY ME XRHMA „DEN EINAI APO
SIEMENS H MKO H MIZES EINAI XRHMATA APO TON ELLHNA
ERGAZOMENO ,KAI OXI APO ELLHNOEBRAIOYS TETARTHS KATHGORIA
PONTIKIA LADOMENA
10. Kalla lei o anthropos,as elthoun se college, stin AMERICI na kanoun kati tetio,ke tha
doun poso grigora tha pane piso apo eki pou irthan! I spoudastis, i pas sto spiti
sou,amesos!!!
11. SCHETIKA FITITES LONDINOY
TELEFTEOI POU DIKAOUTE NA MILOUN EINE OI MPOULIDES FITITES TOU
LONDINOY,EPIDI ZO AGGLIA OCHI LONDINO, PIO AKRIVIS POLIS STHN
EVROPI.LONDINO THELIS 10000 LIRES TO CHRONO DIDAKTRA.800 LIRES
NIKI EFOSON TO NIKIASIS ME ALOUS FITITES,1000 LIRES MINA FAGITO KAI
MERTAFORIKA,2000 LIRES DIASKEDASI TON CHRONO KAI AEROPORIKA
ISITIRIA LOIPON OI MPOULIDES AS TO BOULOSOUN POU ME TA TA LEFTA
TOU LAMOGIOU TOU MPAMPA SPOUDASOUN LONDINO.EKTOS EAN
PROSTAEOUVON TA LAMOGIO TON MPAMPA POU ECHASE THN MASA ME
THN TROIKA.OPOTE ZITAO SYGNOMI.ALITHIA TO SDOE KANI KANENA
ELECHO STOUS MPAMPADES TON MPOULIDON POU VRISKOUN 20000-30000
TON CHRONO DIADAKTRA????GIA TA VLASTARIA TOUS
12. Poso to poulises to videaki?
To atomo eipe ston upourgo "you privatizing everything...." .....megale pou nomizeis oti
eisai??? stin Mecca tou kapitalismo to Londino! Trava stin Venezulea ean den sou
aresei....kanete olous tous ellines rezili me auta pou kanete....h nootropia sas einai
kseperasmeni
Dimitri, oso kai na fwnazeis eisai lathos...psakse pragmatika mesa stin psixi sou na vreis
tis apantiseis pou zitas...diavse vivlia, taksidese ston kosmo, mila me anthropous se alles
xwres kai genika anikse to mialo sou...auto pou exeis pathei stin ellada einai plisi
eggefalou , alla eftixws gia esena kai gia olous mas uparxei akoma elpida...
13. ntaxei? kseftilistikame kai sto ekswtteriko? den eihame ginei arketa rezili mehri
twra...dhladh gia na katalavw ti paideia exeiw otan den eafhneiw kapoion na milhsei kai
nomizeiw monimos oti eheis dikio...
14. KSEUTILES KAI MPAZA
Xoris na exo kamoia diathesh na uperaspisto ton Georgiadh gia ton opoio exo thn apopsh
oti einai to katalalhlo prosopo gia na ta balei me to trampoukario kai rezilario tou Tsuriza
exo na apeuthuno mia erothsh sta koproskula pou paristanoun tous "foithtes" sthn Agglia
me ta fraga tou Daddy tou diaplekomenou alhtara kai lamogiou sthn Ellada: Exete zhsei
pote os ftoxoi? Exete kan idea ti paei na pei na eisai ftoxos kai xoris elpida? Sas plhroforo
loipon athlia katharmata, skoulhkia xoris kamoia aksia kai xoris thn dunatothta na kanete
to paramikro xoris tis plates tou mpampa oti oi FTOXOI exoun aksioprepeia, filotimo kai
propanton tropous alhtarades...akoma kai apenanti se osous tous adikoun..
15. ygeionomikarios
Re seis eleos! Apo pou vgainei to logiko symperasma oti egw ki o pantos
gnwrizomaste????
Dhladh opoioi th lene ston Periplanwmeno einai gnwstoi metaksy tous? Se ligo tha mas
peite oti uparxei mia skoteinh synomosia "ypallhlwn" kapoiou skoteinou kentrou pou

strefetai enantion tou Periplanwmenou. Vismatia kai Periplanwmene synelthete ligo. Pio logiko akougetai oti eseis oi 2 gnorizeste an oxi eiste to idio atomo!
 Telos pantwn Periplawmene den me enoxlei to gegonos oti exeis 1000 posts oute sou eipa na stamathseis na grafeis (pos tha mporousa alloste, enas aplos xrhsths eimai) Ayto pou lew gia akoma mia fora einai oti protimw na vlepw posts apo en energeia naytes kai oxi apo esena pou eisai palioseira!
 Symfono mazi sou oti allo to internet kai allo to real life alla ayto de shmainei oti edomesa prepei na prosvaloume o enas ton allon...
 Apo tous xiliades naytes pou yphretoun ayth thn periodo sto Naytiko egw ksero 2. Ti pio logiko o enas apo aytous na einai o pantos! Esy Vismatia mallon pas gia vraveio Nobel sta Mathimatika!

16. pantos
 Koita periplanwmene, egw twra 8a bgw gia mia douleia. Yparxoun 3-4 topics sta opoia h teleytaia apantsh einai dikia mou, koita se parakalw oso leipw na mhn afhseis KANENA anapanthto. An gyrisw kai dw oti den apantshes se kapoio, 8a niwsw pragmatika prosbeblhmenos.
 Pragmatika niw8w poly ntropiasmenos ayth th stigmh, 8a h8ela na anoi3ei h gh kai na me katapiei
 H alh8eia einai oti me exeis isopedwsei me thn akatamaxth epixeirhmatologia sou
17. Den me peirazei pou me syndeete me ton akatanomasto, Alla me peirazoun omws poly. Aytos o DIkas einai asxetos kai den kserei ti toy ginetai, eseis omws pou eisaste twra sth nda giati den mpainete na toy ta peite sto mail pou exei balei pantoy?
 Emas ston palaska mas eixe zalisei me to mail kai mas elege na toy leme ekei oti parapona exoume. Se sas den to exei?
 To problima mou einai oti den ta leme kai ta travane oloi oi epomenoi. Proteinw oti exoume enantion toy na toy ta stelnoume kai sto mail mpas kai ksypnisei. Prwhn Nayths kai nyn ypallhlos.
18. e mhn akoute malakies oti pizoume sth nda...auta einai kafriles gia na mhn er8oun ki alloi...sth nda einai teleia...pername tzami...afou den 8elooume na apoly8oume...psarakes parte meta8esh h apospash sth nda...8a me 8ymh8eite...
 ase re vismatofage....o an8rwpos an h8ele na allaxei 8a to eixe kanei...egw proswpika den tou exw steilei mail, alla eimai sigouros oti ola auta pou exoun ypo8ei edw mesa 8a tou ta exoun sfyrixei alloi...pros to parwn o agaphmenos mas dikas vrisketai sth krth kai mas exei afhsei sthn ysixia mas...kai oxi mono autos alla kai h krevatogemistra h kariola h gramateas tou (pou auth ton mprizonei kai ginontai ola pisteuw) kai h apousia tous einai hdh ais8hth...2 vdomades oso poio relax mporoume...meta pali ta idia... Y P O M O N H kai mono...3 mhnakia mhnane...
19. periplanwmenos
 oxi re man de yparxei pareksigisi. ola cool.
 apla na sou pw kati pou kserw de facto na se boithisw.....
 ti mai bdomada pou imoun sto kepal milisa me enan odhgo pou eixe ekei metathesi.
 to paidi ithele na fygei apo kei... opws kai polloi alloi..
 e kathe fora pou erxotan i diatagh tis dne na fygei gi allou, o paliatsos akurwne to shma..
 prospoioumenos kai kala ypiresiakes anagkes.
 tha me rwtiseis pws ginetai auto afou to shma tis dne einai anwtero ierarxika apo ton paliatso.
 ki omws ginetai.
 an o dikas dilwsei kai kala ypiresiakes anagkes.. to shma akyrwnetai.
 bebaia ypiresiakes anagkes den ypirxan
 apla ithele swnei kai kala na tous turannaei sto kepal.
 oso gia to kauga mou me to vusmatofago... egw tou tin elega epeidi phgaine na paraplirforisei kosmo oti o paliatsos einai kalos dioikitis.

e etsi omws oi neoi pou tha mpenan edw, tha kanan lathos epiloges eksaitias tou, opote eniwsa oti eprepe na ksekatharistei i alitheia.
sto pa pantws... kane oti boreis na fygeis apo nda
apla...de kserw an o paliatso an arxisei pali auta pou kane sto kepal.
de to lew na se tromaksw.
apla me ton paliatso.. na eisai etoimos gia ola man
sou euxomai kalh epituxia pantws
KATALABAINW OTI THES NA GRAPSEIS...GIATI STIN BARETI ZWI SOU , DEN
EXEIS KATI ALLO NA KANEIS
ALLA OPWS LEGAN OI ARXAIOI
BOUTA TI GLWSSA SOU STO MUALO PRIN GRAPSEIS
AN MH TI ALLO APO SEBASMO PROS TOUS NEOUS

20. egw thelw na pw kati gia tous pou lene den maresei o tade xaraktiras den paizei kala... h ti vlakas pou einai pou xerei oti dne tha ton piasoun... h pws ginete to ena kai pws ginete to allo....
to oti den sas aresoun merikoi xaraktires den simainei oti dne paizoun kala...
anarwtithikate an ton epelexan akrivos giauto to logo? gia na mhn sas aresei? to oti to katafere kai egine antipathitikos simainei akrivos oti einai poly kalos hthopios... o kinezos nomizw oti einai o poio katalilos gia ton rolo... kai ypostirizei poly kala to senario..... kai ti poio fisiologiko apo to na kanei th vlakeia na mazepsei merika fraga apo to kazino afou vrike auth thn eukereia... afou kai to mixanima giauto to logo to eftiaxe.... kai ehei dixei apo thn arxh oti oute kamia simpatheia ehei se kanenan allo apo thn omada oute tou kegete karfi gia to an tha vroune oles tis kartes... aftos to mono pou thelei einai na teleiwnoun kai na ton afisoun eleuthero na sinehisei tis klopes....
Gia to pws ginete kai kykloforoun eleutheroi kai dne tous katalavenei kaneis episis einai fisiologiko.... diladi an drapeteusei sthn ellada kapoios kai ton sunantisete meta apo merikous mhnes tha ton anagnwrisete? se kamia periptwsh....
O stratigos einai o monos pou kinei ta nimata ekei kai ehei fanei oi alloi einai apla pionia... den exoun energo rolo sthn ypothesh... kai h gyneka tou tourkou diplomath pou eide ton scofield den ton anagnwrisete...
Oi senariografoi otan grafoun to senario mpenoun sthn psixologia tou kathe xaraktira.... kai oxi tou theati.... oi cardholders den niouthoun oute kapoia apili auth th stigmh oute einai se entash wste na ypopsiazwnte to paramikro... kai etsi symperiferontai....
Nomizw oti kai auth h season opws kai oi ypoloipes paei poly kala kai ehei ola ta xaraktiristika pou ekane to prison break toso dimofiles... an exeresume thn sarah pou pali kati kalo prospathise na kanei kai epese se anikano den yparhei tipota to ypervoliko h lathos sto senatio kai thn plokh gia 4is season.... twra pou arxisane na dixnoune kai kanena (.)(.) nomizw oti veltiwnete....
21. I PROTAGONISTIRA EINAI ALBANIKIS KATAGOGIS.gnosti apo to buffy kai to angel.
O DE SIMPROTAGONISTIS TIS EINAI ELLINKIS KATAGOGIS.I KOLITI TIS EGINE GNOSTI APO TO CRIMINAL MINDS TA METEPITA XRONIA
kiloforisan ta tria prota episodha tis seiras tin paraskeui to 4o.Entaksi kaloutsiki einai, bebea oxi kati to sintaraktiko alla prototypi i idea tou profiti.I moni seira pou mou thimizei ligo einai i tyxeri ekdosi
para poli xrisimo
eyxaristo gia ta programs
se kapio site to ida de thimamai pio
22. Re paides eixe skini meta to telos pou peftei to sima tis seiras?Giati auto pou katevasa den edeixse tipota..an nai as mou tin perigrapsei kapoios.(sorry gia ta greeklish exei buggarei kai den mporw na allaksw tin glwssa)
23. file to exw 3ekinhsai. tnx anyways. kala to paixnidi einai teleio. ta leme mesa

nai eixa kai egw problems alla tilka eixa katevasei ekdosh poly xalia. den brika tote ta dvdrip
 teleiwise poly wraia kai oso kai na to h8ela de 3erw ti parapanw mporei na mas proferei h seira. se anti8esh me polles alles katafere na kleisei wraia mesa se 7 molis episodhia!
 ti na pw. elpizw tote na stamatischei h seira teleiws. gt an ontws apodeixtei sto telos ali8eia egw 8a 3enerwsw me th zwh mou.
 ti lete re paidia? edw apo to blog sto myspace tou producer ths seiras brika auta. dld eleos me ta updates sas. oti na nai. epishs to blog tou einai auto
 paidia nomizw ta katafere alla deixnei aspromaura. 3erei kaneis ti prepei na kanw? digeka file sry pou xa8ika 3afnika, de prolabame na to ftia3oume ekeino me to clone alla ta katafere. etyxe kati. gyrisa simera
 chrisb gia allh mia fora korifaio topic. bravo sou. megale t-bag ti lene gia thn parth sou!! do3asmene
 wraios o chrisb. poly h8ela special topic gia ton masouka. parakalw paidia oti kalo video exete me atakes tou na to postarete na gelasoume.

24. kalo mid-season final den lew bebaia se alla metria epeisodia tis seiras auto itan kalutero....eidame kai ton enzo....eidame kai tin Thea Katerina na pathainei kardiaki prosboli ki an ola opws deixnoun metaferthei se allo swma tha einai upertato fail tis seiras gia mena gt i Katherine einai mia kai paizetai mono apo tin Dobrev....twra kata ta alla to story me tous okgoustin brukolakes me afinei pagera adiafori...den eidame kai caroline....auta....!!!
 entaksei apla uperoxo to epeisodio.....otan anakoinwsan tin athwosi tis moiras tin psiliastika oti itan zwntanos o malcom alla den perimena na einai kori tou i Tia auto itan sok.....to story me to vertigo den me trelane edwsa megaluteri simasia sta flashback, pote tha exei ena oloklirwmeno epeisodio sto nisi to xreiazomaste oloi pisteuw....kai latrepsa tin skini pou i felicity zitaei sugnwmi apo ton olie....pame dunata ta sunexeia dark archer is back....ki o neos kakos sunexizei.....
 ena polu kalo epeisodio afierwmeno ston diggle...mou arese to story stin russia kai to kalutero pou den eixame laurel sto epeisodio....einai blakas o olie pou den blepei tin felicity polu xarika pou zilepse exoun kali ximeia oi 2 ithopioi...eixame kai ta flashbacks eidame oti zoun i shado kai o slade...kai i amanda waller....exei polles istories akoma na doume.....to story me to mirakourou fainetai na exei polu endiaferon den kratiemai....metrio to epeisodiaki....kourastika apisteuta me to trigwno stefan-damon-elena gia mia akoma fora....ligo endiaferon to story tou mat...kai ti prwtotupo ki alli ekdilwsi sto mystic falls....epitelous ta brontikse ki efuge kapoios....mazi tou ki egw.....exw kourastei apo ta idia kai ta idia...klapsa kai thanatoi....
25. Bariemai kai diabazo to thread gia na skotwsw tin ora mou.
 Kerdisa to tzoker..... (ouf ksalafrosa)
 Den borw na eimai antikeimenikos me ton Paul Thomas Anderson giati eimai o megaluteros fan tou sthn Ellada. Katalabainw pws den sebastike ka8olou to koino i tainia,8a mporouse na einai kai kana misawro mikroteri alla kai pali prokeitai gia aristourgima. H tainia einai toso poluepipedh pou leitourgei apo parais8isiogona mpafokomodhia mexri ka ws skiagrafisi tis amerikis twn xipidwn twn 60s kai ws melagxolikos dramatikos problimatismos panw ston erwta tin zwi kai ton xrono. Ta misa eusima anikoun bebaia ston Pynchon pou einai diastimikos suggrafeas.
26. ego elega na ertho diakopes elada...alla etsi opos pane ta pragmata kai auto diskolo to vlepo me vlepo na meno edo
 Vasika fenete oti einai fake, giati iphoto me tin biber leei the dark knight falls, eno o original titlos tou comic tou Miller, einai the dark knight returns, ase pou to senario de exei teliosi akoma kai eipan oti tha einai epireasmeno kai oxi vasismeno,a kai o robin sto comic einai gineka. Apla kapios trolare ton bieber
 Borite na to dite kai se HD sto www.gametrailers.com prosopika de me enthousiase metrio episodio...ego de katalaveno pou vrike tosi dinami to pedi...nomizo oti dosane ipervolika poli dinami se half human half demon...dld ti me ti skepsi na bori na

katastrepsi olous tous aggelous...ama einai na tou pi kapios na fadasti to lucifer teza na telioni i istoria.
 i skini me ton Castiel kai tin karekla pezi na einai i pio gelia skini apola ta episodias apoles tis season...
 vasika nai....i teleutea skini itan telios WTF....
 pion allon ithopio apo ton Lost tha feroun...exoume 2 os tora pame gia trito...
 toulaxiston to kalo eiani oti 4episodia tora to teleuteo 1lepto tou episodiou einai pada endiaferon...
 to exo di den einai tipota to idietero...alla marese kai gelasa arketa me tin satira tou.
 einai kathara thema goustou kai humor fadazome

27. Ante re twra pou pigan kai synelaban ta paidia.Did an ta katebaseis apo allou kai enswmatwseis ypotitlous ola ok?Plaka kanoume twra?Ante na doume pou tha paei auto...As ta kleisoun ola an einai kai na kleisoun kai to internet gia na stamatisoun tin peirateia.Alliws den paei...An sinexizoun na koboun,sto telos tha tous kopsei o kosmos...Orgi laou,fwni theou...
 Kain den mporw na pw ta eipes poly kala kai kala ekanes kai ta aneferes ola auta.Kai osoi einai mazi sou kala kanoun ki autoi.Apla re filaraki eipes oti tha grapseis gnwmi kai oxi biblio...Plaka kanw.Poly kala ekanes kai ta aneferes kai nomizw oti sxedon oloi symfwnoun mazi sou.
 FTW and break every system...
28. katarxin mpravo kai pola +++ apo emena kai thelo na simplirosio ligo ti frasi sou oti poloi pirates to grafoun sta read me an sas aresei to paixnidi ipostirikste tin etairia kai agoraste to
 o nomos einai nomos alla giati na katso na plirosio 70 euro gia ena paixnidi eno mporo na to agoraso apo agglia kana 30-40ri?Pou poli lene ok gia vlakes psaxnoun ego prosopika oti agorazo meso internet giati gia tetoia themata polla pragmata stin elada ta xreonoun para poli toso pou fonazeis fotia.Prosopika den exo tin oikonomiki anesi na agoraso ta panta authentika ktlp + akoma kai na thelo an agoraso kati meno se xorio kai einai peripou 30 lepta me 40 lepta na pao sitn poli(CInema exo na patiso xronia gia auto to logo) kai alla tosa na epistrepso + to parking ara mono to net menei pou kai giauto prepei an trekso stin trapeza pou eutixos eiani ena 10lepto makria me to amaksi
29. Nai 8a paw, 8a eimai kentro etsi k alliws ekein thn wra, kai 8a paw giati 8ewrw ili8io to gegonos oti asxolountai me tetia 8emata 'peiratias' anti i diw3i hl. egklhmatos na asxoleitai me kati pio sovaro, kai oxi me kati pou exei mono oikonomikes epiptwseis. Kai sthn telikh, as meiw8oun oi times sta nomima cd dvd kai 8a paratisoun oloi ta paranoma katebasmata. Alla oxi, prospa8oun na stamatisoun ta downloads gia na baloun meta to eisitirio sta village 15 eurw.! Na dw ti alo 8a kanoune..
 Ma gi auto to kanoun, gia na mporoun na au3isoun tis times oso 8eloun ....
 A kai ok, protimame ta tsampa alla i ais8isi tou kin\fou einai polu diaforetikh opote egw eimai sigourh an epeftan oi times 8a mporousa na pigenw sinexeia (dreams never die...
30. Well said Kain pragmatika swstos.
 Kai na pw kai egw ena meros tis apopsis mou to opoio simfwnei me ton Kain.
 Ola ta paranoma games,crack,tainies klp klp ta efinoun epitides gia na ginete megaliteros doros mi leme oti theloume.
 Kai na pw ena aplo pragma na de lew na ipostirikseis ta anime games klp klp alla otan stin ellada i de ta vriskeis pote ite einai panakriva me kerdos giautous panw apo 100 % ti na to kanw 20 xronia stin ellada de pira pote mou tipota parapanw apo kamia dio konsoles kai irtha agglia kai exw ena domatio me de kserw kai egw ti apo figoures games konsoles manga anime na se ipostiriksw de lew alla oxi mono na me ekmetaleuse epi di exeis kati pou maresei kai na mou to poulas oso thes eleos diladi.
 Gia eksigise mou poio einai to provlima sou kai se pirakse esena gia katalavw?
 Apla einai gelio eagine olokliros ntoros kai tou afisane eleftheros meta apo liges meres.

Auto gia to opoio plirwneis gia na katevaseis mia tainia Kabez einai kathara ilithio allo na exeis to koutaki tou kai to cd,dvd,bluray klp kai allo na exeis ena arxio pou mporei na svisti opoiadipote stigmati klp.
 Vasika kai pou to ksananiksane xalia douleue eixa 1000 seeders se torrent kai katevasa me 60 enw apo ekswtteriko katevazw me 2.6.
 To rapidshare apo tin alli den einai lisi to dokimasa kai einai tsampa lefta.
 Kai gia pia piratia leme mwre afou apo monoi tous ta afinoun kai diareoun....
 Ida kai me ti Kina pou apagoreusane to Avatar apo olous tous kinimatografous gia na min exoun politika provlimata kai to avatar epeze sto PPS toulaxiston ena mina prin vgei sti kina i tainia.
 I Piratia de tha stamatisi pote apla tha ekselise kai tha allazei morfi theloun de theloun.
 Akoma kai ta torrent na stamatisoun gia ena diastima tha exoume ta streaming px.
 Stin kina kaneis de katevazei tainies gia kanenan logo exoun ta apanta se ena programa kai ite einai sti glwssa tous ite se opoiadipote alli glwssa me ipotitlous allote se Mandarin kai allote se Cantonese pou simainei organwsi kai apo oso kserw den einai paronomo exoun katio sistema kai mporoun na provaloun ta panta xwris provlimata.

31. Orea arxise tora na asxolite kai h ellada me auta ta site meta to greek-fun tora kai to gamato.
 Oxi oti den katevasa pote tpt apo auta ta sita alla leme tora.
 San sira exi poli gelio ego tin goustara.
32. omg to eidos to grafoume me mikro grammataki, mexri to genos to grafoume me kefalaio..tsk tsk tsk.. :p
 Sto sxoleio ma8ainoume oti 3 vaseis DNA sou dinoun ena animo3u, exei ka ienan wraio pinaka sta vivlia pou sou leei ti dinei ti..omws auto den isxuei, h idia tripleta mporei na sou dwsei allo amino3u kai kat'epetash allh prwteinh..kai auto isxuei akomh kai ston an8rwo. twra apo ti e3artatai den exw idea Very Happy
 pantws auto gia na tis omoiothtes meta3u twn embruwn diavasa se ena ar8ro oti htan pseutiko telika..oti eagine apla gia na "enisxusei" th 8ewria ths e3eli3hs. alla apo anaptu3iakh viologia den exw idea, den thn exw parakolou8hsei oute th diavasa ka8olou kai ta mona emvrua pou exw dei einai apo pestrofes..
 kai auto pou eipa gia ta vakthrioulia fusika kai to eipa sovara. 8ewrw polu megaluterh "magkia" enas organismos na mporei na prosarmozetai sto perivallon tou apo to na prosarmozei to perivallon tou se auto.. Smile otan ginei purhnikh katastrofh kai epiviwsoun mono oi katsarides kai oi deinokokkoi 8a me 8umh8eite Razz
 Edit: twra pou to 8umh8hka: h filh mas h drososila einai h froutomuga (ekeina ta mikroulia mugakia sta stafulia kuriws..) kai oxi h kreatomuga ^^
33. Ore monaxia edw mesa, kapotes sfizame apo zoi, twra pleoume sta vathi tis aioniotitas!
 Sto telos outa ta bots den tha mpainoun, kanw login kai teleutaioi xristes poy episkeftikan to forum eimai mono egw!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!
 Pantos sinexizw na stelnw reports gia ta bots, as elpisoyme na sviseis kapoios ta posts.
 Se mena mia xara fainetai, den anevazeis kana print screen sto imgur na to dei o elissaios.
34. poia nomizete oti einai t pio wraia ellnika k 3ena tragoydia?
35. Psinome na kanw ena tournoua meso skype.....
 pame ixografimena..... alla na to diorganosi allos...
 Afou edw kriti kaneis dn kanei .. free re file ligo k autoi .... einai kalieri m k megaliteri poli omos... an thelete apo konta nop !
 katse na valw net giati twra klewv
 kai tha deis KASJDFKSJADFLKSDJAFL;KJSDFKJSDKLFSLKFJSDKF
 THA TOUS PIW TO AIMAAAAAA
 to max einai xwris travel
 oxi alla an gnwrizeis bro estw kai ligo
 ta 100 cs tha ta vgazeis sto 11 oxi sto 16

me crystal maiden solo mid vgazw 70 cs sto 10 kai trolaro bastardakia

36. giati apla den kaneis me hxografhmena kouple ?? o homo mesa 8a einai ... kante k 4hnomai gia kriths ... freestyle omws mhn m arxiseite se ka8e distixo kai ataka gt autoi pou sas akoun den einai malakes
giati poses shmetoxes perimeneis na vreis ... esu o homo kai kana 2 alloi 8a eiste dn anarwtiemai tpt file m gt eisai provle4imos opws k to free sou
exw ta alnia k esy ta travelia mazi s
kaneis giorth sto mualo m ? k kati tetoies spontes?
pas sta muala tw n allwn gt sto diko s exeis mono dvd me tsontes
eisai ena akomh pioni sta ametrhta paixnidia mou
pare k apo mena enan syllavismo s-e-g-r-a-f-w-s-t-a-a-r-x-i-d-i-a-m-o-u
opws 8a exeis katalavei eisai to 8uma k egw o 8uths
mallon exei rantar k gia tis poutses gt tis elkueis san magnhths....
37. eisai kala anthrwp mou?o nivo einai dimosiosxesis.oi zn apo thn allh apektisan cult aksia apo th genia tous ki epeita xwris na exoun akres kai gnwrimies.oloi osoi einai apo 30 xronwn kai katw toulaxiston exoun akousta tous zn.
o nivo apla prowthise ena neo trend to opoio tulikse mesa sthn axalinwth guftia tou,to onomase rap kai to opoio pethane 2 xronia meta max.
gia to colombiano
katarxin den einai to guftorap tw n goin through,einai trap kai sth psarokwstena den eixan idea prin ton upo oti uparxoun arketes parallages tou rap analoga th perioxh ap' opou proerxetai.kata deuteron to video eGINE viral logw tou tragoudiou autou kath' autou giati htan apla ena tragoudi.ena video me mia eikona ki ena tragoudi na paizei apo pisw.ki esu mou to sugkrineis me viral youtube videos me skulakia kai gatakia.kamia sxesh telos o kosmos akouei akoma vissi kai vandi.auto den tha to allaksei oute o nivo,outo o upo.edw akoma kai sthn amerikh oi perissoteroi den akoune rap.tha akousoun edw?poutses mple
to rap sthn ellada eixe thn eukairia tou opws les alla apodeixthike katwtero tw n peristasewn mexri pou psofise akoma kai sthn idia th fash tou
kai gi auto den ftaiei kanenas mas.apla h mousikh pou akoume einai gia ton poutso antikeimenikotata
38. Ase vre malaka pou theoreis oti,otidipote kai an vgalei o skive tha to dextw ws ekselixa kai vazeis kai plithintiko dld oti oloi theoroume ton skive o,ti kalytero.
H ithiki exei na kanei me tin aisthithiki kai to antistrofo,o typos sakatevontas to ena,skotwse kai to allo.
exei aposindethei apo tin epoxi kai thn pragmatikotita kai afto einai profani,apo to atsalo tropo pou xrisimopoihse to sample.gia stixo k flow den milaw panta san na egrafe lovtomimemos htan.
O nivo ean exei xorigo kai paei taxidakia kai foraei rouxalaxia,den einai giati ta aksizei,alla gt einai diskolo na ksilothei kapoios pou htan toso kala rizomenos mesa sto systhma.aftos einai o monos logos pou vgainei san to zombie na mas ipenthimisi oti yparxei.esy psarwneis me tin NYC oxi emeis me tin capital.
tulagiston h capital einai sindemenoi sto 2015,neoi anthrwpoi einai,zoune akoune katagrafoun paragoun kai prospathoun na vgaloun kana fraggo.o nivo oti kai na kanei pleon tha einai ligo poly zombie apocalypse me xorigus kai oti fragga tu minan.to teleftaio stravonw pou phre vamvakari gia sample.
kai min grafeis me tosa kena kai caps re boufe,vlepume gnk.
39. pote mi les pote
katholou paralogi den einai
paralogi einai i sumperifora tou ellina akroati poy stin ousia einai enas gamimemos groupie
einai san ton gamimeno flwro poy koutsompoleuei legontas "o typos afinei ti gkomena tou na vgainei me antres, ti malakas, egw an m to kane auto tin eixa steilei"

kai meta tou leei i gkomena tou oti tsimpoukwse ton filo tis
 ki autos epeidi einai gamimenos mounakias kapsouris tin sugxwrei kai kathetai kai to
 zumwnei sto myalo tou kai to zumwnei kai sto telos kataligei na ti dikaiologeï me
 malakies tou typoy "2016 exoume, eurwpi eimaste, ena lathos ekane, itan evalwti, den
 simaine tipota, kata vathos magapaei, den tha xalassoume twra oti exoume gia mia pipa"
 auto akriwvs tous kanei o ypo me ton mide kai ta pitsirikia p mazepsan gurw tous, ki
 epeidi tous goustaroun san gkomenitsses poy einai, apo alania mpafiarides tsiki pom pom
 pom pom twra forane ta stena pantelonia kai ta rixta apo panw kai spane tous karpous se
 fasi "808 malaka mu poso mprosta"
 alla ton pousti ton nivo akou ti malakia pige kai evgale as poyme
 mpoufoi

40. aidiasmenos ellinas
 mia kai eisai pontios kai den exeis myalo oute krisi>>> kalo einai na grafeis ti gnomi sou
 giati apo ta dedomena tou noimatos pou pas na doseis fainetai oti eisai papagalos tis
 xrysis avgis kai afto den krivetai>>ektos ki an les pontiako anekdoto..
41. diladi apo oti katalava kai apo to nickname sou...poulas ta panta gia ta fragga!! mporei
 kai ti mana sou apo ta legomena...KATHOTI AMORFOTOS OPOS FAINETAI KAI
 ANISTORITOS PAIRNEIS ENA PARADEIGMA TOU DIKTAKTORA
 STALIN>>>>kai to onomazeis komounismo...komounismos ypirxe stin rossia symfona
 me to katastatiko tou marx gia mono 4 xronia epi lenin kai metamorphose ti rossia apo tin
 pio ftoxi xora se defteri yperdynami...otan doulevan penthimero sti rosia kai oktaoro kai
 o kathe georgos eixe trakter „stin evropi loionane sto 7 imero kai to 16 sta anthrakoryxeia
 tis evropis pou eixe dimokratia kai kala! ..peirazei/???to an oi akolouthoi meta
 lenin....metalaxane ta panta se diktatoria kai synexizan na lene ston kosmo oti einai
 kounounistes! kai oi plousioi dytikoi epofelithikan apo tin katastasi gia na diastrevlosoun
 tin enoia kounounismos kai ton meriko simerino fasismo na to onomasoun dimokratia tin
 xeftila pou yparxei simera...kai I dimokratia einai ena theoritiko systima pou mporei na
 doulepei otan den yparxei diafthora,,kai o komounismos to idio,, o arxim@l@k@s tis
 ypothesis einai idios o antropos pou me tin aplistia tou ..tha g@misei oti vrei mprosta tou
 prokeimenou na petixei ton skopo tou!paradeigma esy o idios pou mporei na skotoseis gia
 mata!ektos kai an pisteveis oti yparxei dimokratia simera! to idio den kanoun o samaras
 kai I akolouthia ton mnistiron piso tou? den synexizoun na lene gia dimokratiki ellada tin
 stigma pou monoi tous apofasizoun kai diatasoun? I diafora einai oti oi diktaktors se
 timorousan an pigeis enantion tous eno oi simerinoi modernoi diktaktors einai pio
 ypioi...aplos se grafoun sta @rxidi@ tous otan tous enoxleis...to apotelesma gia tin
 antropotita omos menei to idio!!kai siga to tharros pou exei o mpaltakos... to opoio pali se
 pmerdepse giati afto einai thrassos ! gatalaves tors kyrie outopie fraggofonia?
42. giati to dimosio einai o kommounismos pou legan oi palioi? voleutikate kifinaria kai kala
 kanate alla in poulate theoría kai palikariliki. douloi eiste pou skuvete to kefali stin
 exousia kai douloi tha pethanetai..
 otan sou fane kana suggeni apo kamia adespoti sfaira logo anarxias na to thumasai to
 misos pou sperneis
43. simfono mazi sou,otan pernis 41 protathlimata kai exeis skopo na kanis mia axioprepi
 poria den poulas tous kaliterous sou pextes alla agorazis,kalous, piotikous,pou tha se
 voithisoun na petixis tous stoxous sou,eidika apenanti se mia Manchester pou den thimizi
 tin omada tou parelthontos alla enan efkolo antipalo se sxesi me tis ypolipes,to na ftasi o
 nelson valdez na pexi simera sto champions Lg simeni pola ,kai to vasiko eine oti den
 exoume stin ellada omades gia auto to epipedo.skeftite posi apo autous pou epexan
 simera tha mporousan na pexoun se alli omada se auton ton giro?.ean theloume na
 kanoume axioprepi poria stin europi prepi na ependisoume polla xrimata ean den
 mporoume tote na stamatisoume na paramithiazoume ton kosmo thetontas stoxous sto
 champions Lg,ego prosopika emina efxaristimenos pou mia elliniki omada eftase mexri
 edo, alla afta pou elegan gia titlous kai lipa,auta ta exo gia anegdota.filika

44. an kai panatha tha simfoniso giati eimai antikimenikos.;kai afti einai I megalyteri gkafa pou eho dei se elliniko podosfairo na poulietai o kalyteros paixtis prin apo to isos pio megalytero match tou olympiakou ta teleftaia 10 xronia!!.;krima pantos gia ton olympiako!!! giati nomizo oti exei kalyteri omada apo tin Manchester!! einai gegonos oti I outopia tis oikonomias vlaptei sovara ton antropon! to na eisai antikoumounistis se kanei fasista antitheta dimokratis einai aftos pou exei elefthero pnevma kai mporei na akousei esto kai poio einai to noima tou koumounisti!
45. DIKAIΟ APOTELESMA
EIMAI KATAPRASINOS,O OLYMPIAKOS KITAXE TIN M UNITED STA MATIA, ITAN PERISOTEROS SKLIROS AP' OTI EPREPE, GIA ELLINIKI OMADA KALOS , KAI KATI ALLO, EAN GINOTAN THA ESTELNA TON OLYMPIAKO STO MOUNTIAL
46. MHPOS KAPOIOS ENOMIZE OTI DEN THA KLHSEI H SYMFONIA ME THN TROIKA ????? AYTA TA PAIXNIDIA TA EXOYN PAIKSH KATA KAIROYΣ ALLOI EBRAIOSAMARA ,DEN KSEGELAS KANENAN POLHHTHE GIA SIEMENS KAI MKO ,,LADOMENA PONTIKIA TON YPONOMON EISASTE OLOI SAS
47. DIMITRIS
DILADI KYRIE PROTIPOURGE EAN KATALABA KALA TA MIRASETE TA LEFTA POU PIRATE APO TON ELLINIKO LAO APO TO 2009 KAI META EISTE GIA LYPISI TI ALO NA POUME
48. Eeeeeeeela re sxetike!!! Ti egine? Exoume ginei ligo neurikoi twra pou mas xwnei mesa o Dendias? Twra pou oi grioules kai ta gerontakia fovountai esas perissotero apo tous Pakistanous kai de tha vreite oute kai thn pshfo sas stis kalpes? Etsi einai dustuxws otan sfiggoun oi pwpoi kai ta galata.
Eeeeeetsi!!! Parakroush sto fasistario!!!
Grafteeeee...Klapsteeee... "Mpouxouxouxou...Giati de tous pianoun, tous klefetes???? Emeis aplws alhthrioi foniades kai egklhmaties ntavatzhdes eimaste, giati exoun piasei emas???" XAXAXAXA A,re DENDIA giganta xouneri pou tous exeis kanei!!!
Nomizw ta pragmata den einai toso apla. Otan h kuvernhsh (mesw Dendia) apofasise na kunigisei tous eglimaties, egine patagos se oles tis megales dutikes xwres (se shmeio na anarwtiountai an kai oi idies tha prepei epitelous na kinithoun analoga). Ara h apofash den htan aplh. Oute ekruve kanenas fakelous, oute h EE mas ekviase me thn proedria (siga kai min asxoliontousan). Ol'auta einai sunomwsiologies stis opoies areskomaste ws laos gia na ta gurizoume pote etsi pote giouvetsi. H apofash gia dikastikh diwksh twn eglimatiwn htan mia gennaia apofash me pithano politiko kostos kai akolouthise to paradeigma tou Kaminh, o opoios ekane to prwto vhma me ta sisia tou misous. Pros to parwn phgainε tsignara tou furer pou hthele na ftiaksei kai summoria, tromara tou, kai ase tous upoloipous na ta vroune poioi klepsane poious.
49. XAXAXAXAXA Etsi nte, peite oti toso sas kovei pou nomizete thn kloph sovaroterh apo anthrwpoktonia na teleiwnoume!
...kai ekane ena "etsi" o Poutin kai tous efage thn Krimaia sthn kathisia tou. Elpizw toulaxiston na thn poulhsan akrivotera ap'oti oi dikoi mas xountikoi Nenekoi thn Kupro.
50. AMESOS PREPEI O MHTROPOLITHS NA DIOXTHEI SOBARH YPOTHESH DEN FTEEI AYTOS ALLA KAI O ARXIEPISKOPOS POU DEN PROSFEREI TIPOTA OI SYGENEIS PREPEI NA FYGOUN APO THN ORTHODOXIA OMADIKOS NA PROSXORHSOUN STOUS KATHOLIKOUS OSON AFORA GIA THN KHDEIA YPARXEI KAI H KATHOLIKH EKLHSIA STHN ELLADA ME NEKROTAFIA AS APEFTHINONTAN EKEI OI SYGENEIS EPEIDH O MHTROPOLITHS PLHRONETE APO TO ELLHNIKO KRATOS AS ANALABEI KAI H DIKEOSYNH THN

YPOTHESH HTHELE NA GINEI KAI ARXIEPISKOPOS NA MHN PO XEIROTERA
POU TOUS BRIKATE RE

51. Agapith Maria, egw oute sto DHMAR oute sto POTAMI aniko omws enan xristiano na min ton kidepseis logo tou oti ekanai politiko gamo to brisko paralogo.
52. Pantws edw pou ta leme exoun dikio osoi grafoun edw oti eixe kathe dikaiwma o Mhtropoliths na mhn telesei thn khdeia. Aplws, apo auth tou thn praksh tha prepei na krinoume oi upoloipoi an aksizei ton kopo na asxoloumaste me tetoious anthrwpous kai th thrhskeia tous. Proswpika pisteuw pws oxi kai thewrw oti epeidh oi prakseis apokaluptoun to poion tou anthrwpou, olo kai ligoteroi tha asxolountai me mhtropolites kai loipous toiautous dhmosious upallhlous.
Otan kaneis tous 400000 ena ekatomurio, prokaleis th xleuh. H xleuh akoma prokaleitai apo hlithiotha, misos, ratsismo, egklhmatikes sumperifores kai apo anthrwpous pou prin pshfizan ND/PASOK kai twra Xrush Augh. Autous plhrwnoume san xwra twra.
53. popo apantisi!!!!evge file mou apo iq skizeis!!!giati ligoi tha se piasoun pragmatika ti ennoeis !!!! xana bravo!!
kati erotiseis pou kaneis bre aderfaki mou!!!!re ama pigenanai kala sta myalla tous tha.....ginontousan papades?
agapite file tzavale ..;apo pnevmatikis merias to theto kai oxi apo bolemenis
54. Ma ti les tora, diladi apo ta epta mistiria tis Ekklisias merika ta kanoume stous pistous kai merika oxi?? Vaftisi kanoume asxetos ean oi gonis ine pantremeni i mi, Kai me politiko gamo akoma. Kidies den kanoume an o vaptismenos xristianos DEN kani to mistirio tou gamou stin ekklisia, alla efxelea kanoume gia na mazevoume kai kamia dekara asxeta me ti kai pos. O politikos gamos den exi sxesi me tin ekklisia alla me ta dikaiomata pou aporeoun apo mia episimopiisi sxesis(sintaksi, klironomia ktl) i ekklisia ti dini apo afta kai theli na exi logo se afto to thema. An kapios theli kai tin evlogia tis ekklisias na tou dothi, an oxi pou to provlima??? I ekklisia den valete kai oute pote valontan, alla o kosmos proxorai kai anaptisete kai kalo tha itan kai i ekklisia na ekane to idio gia na tin akolouthi kai o kosmos. Kai me ti prokalese o apotanon??? Den katalava?? prokalese pion kai ti?? Gia na mazeftoume ligo leo ego.
55. kai o Mitropolitis eipe OXI etsi den leei edo ? oti einai stin KRISI tou Mitropoliti ? tora ti thelete ? Diabaste prota kai meta sxoliaste. auta !
Ta mistiria tis Ekklisias den einai epoudenai gia na mas kanoun na niosoume kalitera agapite Antoni OXI exeis lathos poli megalo h Ekklisia den anagazi kanenan oute na eklisiazete oute na teli mistiria se EMAS einai ean kai efonon eimaste ORTHODOXI XRISTIANOI na akolouthoume kata gramma tous kanones tis oi opioi strefonte sto sebasmo kai tin pisti mas stin Agia Triada. Giati den blepoume opos einai ta pragmata diladi otan zouse o nekros oi oikioi tou itan sta opa tous me oti eixe apofasisi stin prosopiki tou zoi, kai tora pou efige h Ekklisia h opia panta -balete- prepei na kanei KATI na apalini ton pono ton singenon, giati ? Apo to spiti (papoudes-goneis) mas den xekinisan oi arxes tis thriskias mas esto kai an eklisiazomaste Pasxa kai Xristougenna, opos elege h giagia mou ? Omos den prokaloume oute prin oute meta thanato. Den einai thema gnomis h areskias kanenos. As proseuxithoune oi siggenois kai emeis olloi gia tin sinxoresi tou mono. Ekinos efige oxi oi siggenois. oxi paropides. auta !
56. THESSALONIKIOS
POLITES THS SPARTHIS ZITHSTE PROSTASIA APO AMARTOLW KAKASXIMO APATEWNA KRIVH POLLA H FATSA TOU. KAI PRAXHS OUST DIAVOLE MOLINES THN PSYXH MOU ME THS EX8RIKES SOU PRAXHS ENANDIA SE AUTOUS POU PREPH NA YPIRETHS KAI SE PLIRWNOUN, ARWSTIMENE SATANA. MHN TON SINXWRESETE, YMARTON AS PW GIA MENA FWTEIA GIA SENA THN AGAPH MOU STHN OIKOGENEIA TOU APOVIONTOS SIMPOLITH MAS

57. thlemaxos
einai
kai misos (50%) Prothypourgos to skeftikate an htan kai olokliros (100%)Prothypourgos
ti tha ekane? tha trwgame me xrysa koutalia.....ase pou tha gemize tis presveies kai ta
prokseneia ana ton kosmo me Astynomikous pali.....
58. Kalo tha eitan gia ton topo
O dragasakis na arxisei na rotaei poso tzatziki prepei na exei to souvlaki. Kairos einai se
auti tin xora, o kathenas na katalavei tin aksia tou kai tis ikanotites tou.
59. mhn milas tourkospore....esu pou proskunas ton sbagea ton pontion ....anthellhna kai
tourkospore aristere mhn janabaleis sto bromero sou stoma tous Pontious